

Vaikuttamisen kärjet 2018

Pohjois-Karjala

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto
Joensuu 2017

Vaikuttamisen kärjet 2018 – Pohjois-Karjala

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto

Pielisjoen linna,
Siltakatu 2
80100 JOENSUU
kirjaamo@pohjois-karjala.fi
www.pohjois-karjala.fi/maakuntaliitto

Kuvat

Taitto

Satu Reinikainen

Painopaikka

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto, Joensuu 2017

Sisällys

Saatteeksi	4
Pohjois-Karjalan strategiset vaikuttamisen kärkihankkeet.....	5
Elinvoima- ja kaupunkipolitiikka sekä osaamisrakenteet	5
Liikennejärjestelmän kehittäminen	6
Hallinnon kehittäminen, kokeilut ja alueellistaminen	6
Hankkeet hallinnonaloittain	12
Ulkoasiainministeriö (talousarvion pääluokka 24)	8
Oikeusministeriö (talousarvion pääluokka 25).....	9
Sisäasiainministeriö (talousarvion pääluokka 26).....	11
Puolustusministeriö (talousarvion pääluokka 27)	15
Valtiovarainministeriö (talousarvion pääluokka 28)	16
Opetus- ja kulttuuriministeriö (talousarvion pääluokka 29)	22
Maa- ja metsätalousministeriö (talousarvion pääluokka 30).....	30
Liikenne- ja viestintäministeriö (talousarvion pääluokka 31) ...	34
Työ- ja elinkeinoministeriö (talousarvion pääluokka 32)	50
Sosiaali- ja terveysministeriö (talousarvion pääluokka 33)	57
Ympäristöministeriö (talousarvion pääluokka 35)	59
Liitteet	
Liite 1 Pohjois-Karjalan väestömuutokset 2016.....	62
Liite 2 Pohjois-Karjalan biotalouden kasvupaketti.....	62

Saatteeksi

”Vaikuttamisen kärjet 2018 – Pohjois-Karjala” on maakuntahallituksen hyväksymä edunvalvonnallinen asiakirja. Julkaisu antaa kokonaiskuvan niistä vaikuttamistavoitteista ja hankkeista, jotka maakunnan kehittämiseksi nähdään tärkeinä, ja joiden toteutuminen edellyttää valtion rahoitusta ja/tai maakunnan ulkopuolella tehtäviä päätöksiä. Useilla asioilla on välittömiä talousarviovaikutuksia seuraavaa budjettivuotta koskien. Osa hankkeista on luonteeltaan edunvalvonnallisia aloitteita, joiden edistyminen edellyttää suunnittelua ja pitemmän aikavälin orientaatiota. Alkuun on koottu keskeiset kärkihankkeet. Vaikuttamistyö tähtää talousarvion valmistelussa aina seuraavan budjettivuoden suunnittelun alkuvaiheeseen. Kevättalven aikana järjestetään tapaamiset tarvittavissa ministeriöissä ja virastoissa.

Yksittäisten hankkeiden toteutumisen lisäksi on tärkeää, että valtion talousarviossa osoitetaan riittävä rahoitus kuntien peruspalveluiden rahoittamiseen. Tämä koskee sekä käyttötalouden valtionosuuksia että investointien rahoittamista. Kuntapalvelujen lisäksi tulee turvata valtion järjestämien palveluiden saatavuus maan kaikissa osissa liikenneinfrastruktuurin, liikennepalvelujen, tietoliikenneyhteyksien, koulutuksen, yritys- ja työvoimapalveluiden sekä turvallisuuden osalta. Sosiaali- ja terveystalouden palvelujen järjestämistä sekä 1.1.2019 toimintansa aloittavien uusien maakuntien muita tehtäviä koskevien linjausten on kannustettava kustannustehokkaaseen toimintaan ja mahdollistettava joustavasti maakuntien erilaisiin toimintaympäristöihin parhaiten soveltuvat ratkaisut maakuntien omaa poliittista päätöksentekoa kunnioittaen.

Yleisen taloustilanteen näkymä sekä valtiontalouden liikkumavara vuodelle 2018 jatkuvat edelleen haastavina, vaikka taloudessa onkin nähtävissä pientä toiveikkautta. Ruplan kurssin vahvistuminen tulee piristämään matkailua ja kauppaa. Maan hallituksen on toimenpiteillään varmistettava, ettei budjettileikkauksilla sekä verojen ja maksujen korotuksilla tukahduteta orastavaa kasvunäkymää. Kotimaista kulutuskysyntää on kannustettava ja luotava edellytykset sille, että vienti pääsee nopeasti kiinni kasvuun.

Pohjois-Karjalan työttömyystilanne on edelleen kestävämmän korkealla tasolla. Hallitukselta toivotaan löytyvän valmiutta rohkeille alueellisille kannustimille ja kokeiluille taloudellisen kasvun, yritysten investointien ja paremman työllisyyden aikaansaamiseksi. Edelleen on tarvetta suhdanneperusteisille työllisyyttä edistäville toimenpiteille. Hyviä kohteita ovat kasvua tukevien infrastruktuurihankkeiden toteuttaminen, yritysten toimintaympäristön kehittäminen ja koulutuksen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon investointihankkeiden vauhdittaminen. Liikennejärjestelmän korjausvelan hoitamisen rinnalla on kyettävä investoimaan myös kehittämiseen.

Pohjois-Karjalan maakunnalla ja elinkeinoelämällä on luontaisiin resursseihin ja osaamiseen perustuva kyky ja halu tukea hallituksen painopisteitä erityisesti biotaloutta ja puhtaita ratkaisuja koskien. Tätä varten on koottu maakunnallinen biotalouden kasvupaketti. Hallituksen toivotaan edistävän sekä kansallisin päätöksin, että mahdollisesti myös Euroopan strategisten investointien rahaston (ESIR) kautta erityisesti vireillä olevien biotalousinvestointien toteuttamista.

Pohjois-Karjalan strategiset vaikuttamisen kärkihankkeet

Elinvoima- ja kaupunkipolitiikka sekä osaamisrakenteet

Pohjois-Karjalan Biotalouskasvupaketti

Investoinnit liikkeelle

- Lieksan Kevätniemen biojalostamon (GFN Oy) investointien toteuttaminen
- Nurmeksen bioteollisuusalueen bioenergiatehtaan ja muiden investointien toteuttaminen
- Ilomantsin teknisen hiilen tehtaan (Vapo) toteuttaminen
- Kiteen Puhoksen alueen teolliset investoinnit
- Joensuun Green Park -teollisuuspuiston kehittäminen biotalouden teknologiateollisuuden kansalliseksi lippulaivaksi
- Metsä- ja biotalousyritysten investoinnit tuotantovolyymien ja jalostusasteen merkittävään nostamiseen sekä innovaatioihin

Metsäbiotalouden huipputaustakeskittymän vahvistaminen

- Euroopan metsäinstituutin (EFI) globaalien toiminnan ja Suomen Joensuun päämajatoimintojen kehittäminen
- Itä-Suomen yliopiston (UEF) kehittäminen Suomen ja Euroopan metsä- ja puuyliopistoksi, merkittävä kehitysohjelma monitieteisen metsien ja puuhun liittyvän biotalouden tutkimuksessa
- Luonnonvarakeskuksen ja Suomen ympäristökeskuksen kehittäminen ja vahvistaminen Joensuussa osana huipputaustakeskittymää
- Karelia-ammattikorkeakoulun Sirkkalan Energiapuiston vahvistaminen kansallisena kärkitutkimusinfrastruktuurina biotalouden alalla

Joensuun kaupungin kasvusopimuksen 2016–2018 toteutus ja jatkokausi

- Kärkiteema ”metsäbiotalouteen” sekä nousevaan teemaan ”oppimisympäristöt ja oppimisen digitalisaatio” liittyvät kehitystoimenpiteet, fotonikan hyödyntäminen metsäbiotaloudessa
- Yli hallituskausien menevä pitkäjänteisyys kaupunkien kasvupolitiikassa – jatkokausi vuoden 2018 jälkeen

Pohjois-Karjala opettajakoulutuksen ja pedagogisen osaamisen huippumaakunnaksi

- Itä-Suomen yliopiston (UEF) opettajakoulutuksen ja pedagogisen osaamisen vahvistaminen, oppimisen digitalisaatio ja koulutusvienti

Kontiolahden ampumahiihtokeskuksen aseman ja rakenteiden vahvistaminen Suomen johtavana kansainvälisten suurtapahtumien järjestämipaikkana

Liikennejärjestelmän kehittäminen

Ratainfrastruktuurin ja junaliikenteen kehittäminen

- Joensuun ratapihahankkeen toteuttaminen ja asemanseudun kehittäminen ("ratapihan starttiraha" 4 milj. € Kuhasalontien ylikulkusillan uudistamiseen)
- Karjalan radan parantaminen ja nopeudennosto Joensuu–Imatra rataosuudella (ml. taseysteysten poisto Kitee–Imatra välillä)
- Joensuu–Varkaus–Pieksämäki sekä Joensuu–Lieksa–Nurmes yhteysvälien henkilöjunaliikenteen kehittäminen, velvoiteliikenteen jatkuminen vuonna 2018

Maantieyhteyksien ja rajaliikenteen kehittäminen

- Valtatien 23 parantaminen kokonaisuudessaan tiesuunnitelman mukaisesti välillä (Varkaus)–Karvio–Viinijärvi
- Valtatien 9 Onkamo-Niirala yhteysvälin parantaminen ja Niirala–Värtsilän kansainvälisen rajanylityspaikan kehittäminen
- Valtatien 9 kehittäminen Joensuun ja Kuopion välillä (Viinijärvi–Vartiala), suunnitteluvalmiuden nosto
- Valtatien 6 perusparantaminen Joensuun ja Imatran välillä, suunnitteluvalmiuden nosto, nopeana toimenpiteenä valtatie ja kantatien 71 liittymä- ja kevyen liikenteen järjestelyt Puhoksen kohdalla Kiteellä
- Niirala–Värtsilän kansainvälisen rajanylityspaikan kehittäminen osana logistista käytävää

Joensuun lentoliikenteen palvelutason parantaminen

- Maakunnan saavutettavuudelle ja elinkeinoelämän kilpailukyvyllä välttämättömien lentoyhteyksien palvelutason kehittäminen Helsinki–Vantaalle ja maailmalle

Vesiliikenteen kehittäminen

- Saimaan kanavan sulkujen pidentäminen 12 metrillä ja vedenpinnan nosto 10 cm:llä

Hallinnon kehittäminen, kokeilut ja alueellistaminen

Maakuntahallinnon uudistaminen ja SOTE-uudistus

Maakuntauudistus

- Valtioneuvosto on päättänyt 18 maakunnasta, jotka perustetaan 1.1.2019 alkaen monitoimialaisiksi. Pohjois-Karjalassa on tahtotila ja valmiudet toimia edelläkävijänä valtakunnallisessa maakuntauudistuksessa. Maakunnan esiselvitys- ja valmistelutyö on edennyt ripeästi ja hyvässä yhteistyöhengessä. Pidämme tärkeänä uudistuksen toteutumista ja etenemistä esitetystä aikataulusta, sillä uudistuksella on mahdollista saavuttaa monia merkittäviä synergiaetuja kokoamalla toimintoja uusiin maakuntiin.

Maakunnan itsehallinto ja aito mahdollisuus päättää omaa maakuntaa koskevista asioista on turvattava vahvan valtionohjauksen sijaan. Maakunnan tehtävien hoitamiseksi tarvitaan myös riittävä yleiskatteellinen rahoitus. Aluekehityksen

rahoitusvälineet on koottava maakuntiin (ml. rakennerahastot), ja samalla on turvattava Tekesin, Finpron ja Finnveran asiantuntijapalvelujen saatavuus kaikissa maakunnissa. Maakunnalla on oltava vahva rooli ja päätävävalta myös liikenne- ja ympäristöasioiden hoidossa. Pohjois-Karjala tarjoutuu pilottialueeksi ja kokeilujen alustaksi maakuntahallinnon tehtävien sekä yhteisten tukipalvelujen ja ohjauksen kehittämisessä. Lisäksi kokeiluvaihtoehtoja löytyy uuden kunnan tehtäviin (mm. työllisyys) liittyen.

SOTE-uudistus

- Pohjois-Karjalan kuntien ja Heinäveden sosiaali- ja terveystalvet sekä keskussairaala ovat vuoden 2017 alusta alkaen osana Siun sote -kuntayhtymää. Siun soteen kuuluvat myös Pohjois-Karjalan pelastuslaitos ja ympäristöterveydenhuolto. Siun soten lähtökohtana ovat olleet laadukkaiden, yhdenvertaisten ja yksilöllisiin tarpeisiin vastaavien palvelujen turvaaminen kustannustehokkaasti koko Siun soten toiminta-alueen 170 000 asukkaalle.

Sote-uudistuksen valtakunnalliset linjaukset ja niiden toimeenpano (mm. valinnanvapauslainsäädäntö ja yhtiöittämisvaatimukset) tulee muotoilla siten, että ne mahdollistavat joustavasti maakunnissa vakiintuneiden laajaan toimijoiden tahtotilaan, yhteistyöhön ja paikalliseen toimintaympäristöön perustuvat toimintatavat. Uusilla maakunnilla tulee olla oikeus omalla poliittisella päätöksenteollaan linjata palvelujen tuottamista sen sijaan, että valtio velvoittaisi lainsäädännöllä kaikki alueet samaan muottiin koko maassa.

Julkisten hallintotehtävien sijoittaminen Pohjois-Karjalaan - alueellistaminen

- Tuomioistuinviraston perustaminen Joensuuhun
- Pohjois-Karjalan tehokkaiden maakunnallisten toimintatapojen (talous ja hallinto, ICT, hankintatoimi, palvelukeskukset) hyödyntäminen maakuntauudistuksessa valtakunnallisesti - mahdollisten keskitettävien tukipalvelutehtävien sijoittaminen Joensuuhun
- Luonnonvarakeskuksen Joensuun toimintojen vahvistaminen ja monipuolistaminen
- Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksen (Palkeet) päätoimipaikan vahvistaminen
- Puolustusvoimien palvelukeskuksen (PVPALVK) vahvistaminen
- GTK:n mineraalitekniikan laboratorion vahvistaminen Outokummussa
- Kansaneläkelaitoksen paikasta riippumattomat toiminnot (KELA:n Pohjois-Karjalan vakuutuspiirin ja Lieksan yhteyskeskuksen vahvistaminen uusilla tehtävillä)

Hankkeet hallinnonaloittain

Ulkoasiainministeriö (talousarvion pääluokka 24)

Euroopan unionin ja Venäjän välisen liikkumisen helpottaminen

Perustelu: Venäjän vaima talouskehitys, ruplan heikko kurssi ja talouspakotteiden vaikutukset ovat viime vuosina vähentäneet kaupankäyntiä ja venäläisten matkailua Suomeen. Kehitys on kuitenkin taantumassa. Rajanylitys- ja matkailuluvut ovat kasvussa.

Henkilöliikenne Niiralan rajanylityspaikalla laski vuonna 2016 kahden edellisen vuoden tapaan ja rajanylittäjien kokonaismäärä jäi 1,45 milj. ylittäjään, noin 93 000 ylittäjää pienemmäksi kuin vuonna 2015. Lasku oli kuitenkin käytännössä seurausta suomalaisten ylittäjien määrän vähenemisestä ja sen taustalla olivat 15.8.2016 voimaan astuneen tupakkalain muutoksen vaikutukset. Venäläisten ylittäjien määrä pysyi lähes edellisvuoden tasolla ja loppuvuodesta venäläisten rajanylittäjien määrä kääntyi kasvuun. Venäjän talouden elpymisen jatkuessa liikenne itärajan rajanylityspaikoilla tulee kasvamaan. Arvion mukaan rajanylitysten määrä laskee vielä vuoden 2017 aikana johtuen erityisesti suomalaisten rajanylittäjien määrän laskusta. Vuodesta 2018 alkaen rajanylitysten ennakoitaan kääntyvän noin 3 %:n vuosittaiseen kasvuun.

Kaupan ja matkailun kannalta venäläiset asiakkaat ovat jatkossakin erittäin merkittävä asiakasryhmä kaikille itärajan maakunnille. Kasvun mahdollisuuksia on useilla toimialoilla. Kasvuun on hyvä varautua hankalaksi koetusta viisumikäytännöstä luopumalla. Keskustelu viisumipakon poistamisesta EU:n ja Venäjän väliltä on tällä hetkellä käytännössä loppunut, mutta tulevaa kehitystä ennakoiden Suomen tulee kuitenkin edistää keskustelun jatkumista EU:ssa.

Pidemmällä aikavälillä Venäjän WTO-jäsenyyden myötä viisumeista luopumiselle on vahvat perusteet, sillä EU ja Venäjä ovat asettaneet tavoitteeksi helpottaa tavaroiden, investointien ja palveluiden vapaamman liikkumisen lisäksi myös ihmisten liikkumista. Biometrinen passiin yleistyessä myös Venäjällä viisumipakon poistamisen tekniset esteet ovat vähentyneet. Turvallisuus- ja rikosten torjuntaan liittyvät kysymykset ovat ratkaistavissa raja- ja muuta ennaltaehkäisevää valvontaa tehostamalla.

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto ja Pohjois-Karjalan kauppakamari ovat esittäneet viisumivapauden asteittaista käyttöönottoa siten, ettei niiltä henkilöiltä, joilla on biometrinen passi, edellytetäisi viisumia. Vaihtoehtoisesti ennen varsinaisen viisumivapauden toteutumista voitaisiin Itä- ja Pohjois-Suomen alueella kokeilla pilottihankkeena rajoitettua 72 tunnin viisumivapautta. Helsingin ja Pietarin välisessä risteilyliikenteessä toteutettu 72 tunnin viisumivapaus osoittaa kuinka paljon viisumivapaus voi lisätä matkailua ja helpottaa kanssakäymistä. Itä-Suomen talouselämään viisumivapaudella olisi huomattava positiivinen vaikutus.

Oikeusministeriö (talousarvion pääluokka 25)

Tuomioistuinten toimintamenot 25.10.03

Pohjois-Karjalan kärjäoikeuden ja Nurmeksens istuntopaikan kehittäminen

Perustelu: Oikeusministeriö on päättänyt helmikuussa 2016 kärjäoikeusverkoston linjauksista, joiden pohjalta asetetun jatkohankkeen tehtävänä on valmistella ja toimeenpanna viimeistään vuoden 2019 alussa voimaan tuleva kärjäoikeusverkoston kehittäminen. Jatkossa kärjäoikeuksia olisi 20, kun niitä nyt on 27. Joensuu on jatkossakin yksi kärjäoikeuspaikkakunta. Lisäksi Pohjois-Karjalan kärjäoikeuden erillinen istuntopaikka on jatkossakin Nurmeksessä. Summaaristen riita-asioiden käsittelyn keskittämistä valmisteleva työryhmä on esittänyt summaaristen riita-asioiden keskittämistä Itä-Suomessa Kouvolaan.

Uudistuksen jatkovalmistelussa ja toimenpanossa on selvitettävä mahdollisuudet vahvistaa Pohjois-Karjalan kärjäoikeutta keskitetyillä ja paikkariippumattomilla oikeushallinnon tehtävillä. Joensuun uusi oikeus- ja poliisitalo valmistuu vuoden 2017 aikana ja uudet toimitilat tarjoavat jatkossa huippuluokan puitteet.

Tuomioistuinviraston sijoittaminen Joensuuhun

Perustelu: Oikeusministeriö on asettanut toukokuussa 2016 toimikunnan tuomioistuinviraston perustamisen valmistelua varten. Toimikunnan tehtävänä on laatia hallituksen esityksen muotoon laadittava ehdotus viraston perustamisesta helmikuun 2017 loppuun mennessä. Tavoitteena on viraston perustaminen vielä tällä vaalikaudella. Tuomioistuinviraston tavoitteena on järjestää tuomioistuinten keskushallinto tavalla, joka korostaa tuomioistuinten riippumatonta asemaa, edistää tuomioistuinten hallintotehtävien tehokasta ja tuloksellista hoitamista sekä vahvistaa tuomioistuinten lainkäyttötoiminnan korkeaa laatua ja oikeusvarmuutta.

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto, Joensuun kaupunki ja Itä-Suomen yliopisto ovat esittäneet, että tuomioistuinvirasto sijoitettaisiin Joensuuhun. Kuopion kaupunki ja Pohjois-Savon maakuntaliitto tukevat esitystä. Joensuun päävahvuus on Itä-Suomen yliopiston Joensuun kampuksen oikeustieteen koulutus ja tutkimus. Lisäksi Joensuun kaupungilla on pitkä kokemus ja näyttöä tuloksekkaasta keskitetyn hallinto-, talous- ja kehittämistyön sijoittumisesta (mm. Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus Palkeet, Puolustusvoimien palvelukeskus).

Kokonaisuutena ottaen Itä-Suomessa on vahvasti kehittyvä oikeusalan asiantuntijakeskittymä, sillä kärjäoikeudet sijoittuvat Joensuuhun ja Kuopioon, ja Kuopiossa sijaitsevat hovi- ja hallinto-oikeus. Tuomioistuinvirasto olisi luonteva jatko keskittymän kasvulle. Kasvukeskuksena Joensuu tarjoaa hyvät yleiset edellytykset sijoittumiselle.

Rikosseuraamuslaitoksen toimintamenot 25.40.01

Pyhäselän ja Juuan vankiloiden toiminnan kehittäminen

Perustelu: Rikosseuraamusalan suunnittelussa Pyhäselän ja Juuan vankiloiden jatkuvuuden yllä on ollut viime vuosina uhkakuvia. Oikeusministeriö on kuitenkin lokakuussa 2015 päättänyt, että vankilaverkosto säilytetään nykyisellään ja vankiloiden toimintaedellytykset turvataan. Ratkaisu huomioidaan valtiontalouden kehyspäätöksessä vuosille 2017–2020.

Pohjois-Karjalan vankilayksiköitä on kehitettävä pitkäjänteisellä orientaatiolla myös kehyskauden jälkeen. Pyhäselkä ja Juuka ovat toiminnallisesti tehokkaita, kiinteistöteknisesti hyvässä kunnossa, ne turvaavat rikosseuraamusalan palvelujen saavutettavuutta ja niillä on alueen kannalta merkittävä työllisyysvaikutus.

Sisäasiainministeriö (talousarvion pääluokka 26)

Rajavartiolaitoksen toimintamenot 26.20.01

Niiralan kansainvälisen rajanylityspaikan kehittäminen

Perustelu: Niiralan rajanylityspaikka on erittäin tärkeä Pohjois-Karjalan aluetaloudelle ja yritysten kilpailukyvyille. Henkilöliikenne Niiralan rajanylityspaikalla kasvoi vuosina 2009–2013 keskimäärin 13 %. (ennätysvuosi 2013: noin 1,62 miljoonaa rajanylitystä), jonka jälkeen liikenne kääntyi hienoiseen laskuun (vuonna 2016 noin 1,45 miljoonaa rajanylitystä). Arvion mukaan rajanylitysten määrä laskee vielä vuoden 2017 aikana johtuen erityisesti suomalaisten rajanylittäjien määrän laskusta. Vuodesta 2018 alkaen rajanylitysten ennakoitaan kääntyvän noin 3 %:n vuosittaiseen kasvuun. Niirala–Värtsilän rajanylityspaikka oli vuonna 2016 henkilöautoliikenteen määrältä mitattuna toisella sijalla Nuijamaa–Brusnitsnojen rajanylityspaikan jälkeen.

Niiralan rajanylitysliikenteen matkustajaprofiilissa on tapahtunut muutoksia. Suomalaisten matkustajien osuus on aikaisemmin ollut noin 67 % ja venäläisten osuus 32 % (muiden maiden kansalaisten osuus noin 1 %). Suomalaisten rajanylittäjien määrä ja osuus lähtivät laskuun 15.8.2016 voimaan astuneen tupakkalain muutoksen johdosta. Toisaalta venäläisten rajanylittäjien määrä on näyttänyt kasvun merkkejä niin, että arvion mukaan venäläisten määrä kasvaneen lähiaikoina ja heidän osuus kokonaisliikenteestä tulee kasvamaan noin 40 %:iin.

Vuoden 2014 lopulla Niiralan rajanylityspaikalla valmistui ENPI-rahoituksella toteutettu "Valtatien 9 parantaminen Niiralan rajanylityspaikalla" -hanke (vaihe 1), jonka myötä arvioidaan kyettävän hallitsemaan rajaliikenteen kasvu seuraavalle vuosikymmenelle saakka. Kapasiteettina tämä tarkoittaa noin 2,5–3 miljoonaa vuotuista rajanylittäjää. ENPI-hanke jäi osin vajaaksi, sillä maasta poistuvan liikenteen kahta uutta ajokaistaa ei rakennettu valtakunnan rajan yli. Suomen puolelle rakennetut uudet kaistat liitettiin maahan saapuvan kaistojen kanssa ennen valtakunnan rajaa. Valtakunnan rajalle jäi liikenneturvallisuuteen ja myös rajaliikenteen sujuvuuteen liittyvä pullonkaula. Rajavartiolaitos näkee tärkeänä, että rajanylityspaikkoja kehitetään molemmin puolin rajaa yhteistoiminnassa molempien maiden rajanylityspaikalla toimivien viranomaisten sekä rajanylityspaikkojen kehittämisestä vastaavien virastojen kanssa.

Rautatieliikenteen kasvulle Niiralan rajanylityspaikan kautta on valoisat näkymät. Stora Enso käynnisti syksyllä 2015 liukosellun konttikuljetukset Niiralan kautta edelleen Venäjän ja Kazakstanin halki Keski-Kiinaan. Vuonna 2016 meni kaikkiaan 18 konttijunaa, joissa jokaisessa oli 80 vaunua ja yhteensä 160 konttia. Meritse kuljetus kestää noin kuukauden, mutta junalla vain 8–10 vuorokautta. Tätä reittiä voidaan hyödyntää myös muun tavarankuljetukseen. Karjalan Silkkitie-symposiumissa Joensuussa 3.11.2016 mukana olleiden yritysten kuljetustarve Kiinaan on noin 1 300 konttia vuodessa ja Kiinasta Pohjoismaihin noin 14 000 konttia. Toimiva junayhteys lisää kysyntää merkittävästi ja uusi reitti tarjoaa hyvät mahdollisuudet yritysten liiketoiminnan laajentamiseen ja tehostamiseen. Neuvotteluja on käyty myös Pohjois-Suomen ja Ruotsin toimijoiden kanssa kuljetusten yhdistämisestä Niiralan kautta Kiinaan meneviin juniin. Silkkitie-

hankkeella on Suomen ja Venäjän Tullien johdon vankka tuki. Tavarakuljetusten odotettu lisääntyminen edellyttää, että Niiralan rautatierajanylityspaikan infrastruktuuri sekä Rajavartiolaitoksen ja Tullin toimintaresurssit ja teknisen valvonnan laitteet ovat riittävät, jotta tavarajunien rajanylitys onnistuu sujuvasti. Lisäksi Niiralasta länteen ja pohjoiseen suuntautuvan rataverkon on oltava riittävän hyvässä kunnossa. Tullin näkemyksen mukaan Niiralan ja Värtsilän tulleihin tarvittaisiin junien läpivalaisulaitteet, jotka nopeuttaisivat tullausprosessia. Tarve tulee ajankohtaiseksi sitten, kun junakontteja alkaa kulkea suurempia määriä.

Ministeriöiden välinen itäliikkuvuuden kasvun työryhmä on linjannut, että nykyisessä taloustilanteessa ei ole tarkoituksenmukaista avata uusia kansainvälisiä ylityspaikkoja, kuten Parikkalaa. Pääpaino on tulevina vuosina olemassa olevien ylityspaikkojen jatkokehittämisessä tarpeiden mukaisesti. Itä-Suomen maakuntien yhteisenä linjauksenakin tulee ensisijaisesti turvata nykyisten ylityspaikkojen infrastruktuurin, operatiivisten resurssien ja ylityspaikoille johtavien tieyhteyksien kehittäminen.

Rajavartiolaitoksessa seurataan aktiivisesti rajaliikenteen kehittymistä ja sen perusteella varaudutaan rajanylityspaikkojen jatkokehittämiseen. Rautatien konttiliikenteen mahdollinen kasvu on yksi merkittävä huomioon otettava tekijä.

Tilapäisten rajanylityspaikkojen kehittämisedellytysten turvaaminen

Perustelu: Pohjois-Karjalan rajavartioston valvomalla alueella on Joensuun lentoaseman ja Niiralan kansainvälisen rajanylityspaikan lisäksi yksi toiminnassa oleva tilapäinen rajanylityspaikka Lieksan Inarissa. Tilapäiset rajanylityspaikat eivät ole yleiselle liikenteelle avoimia, vaan raja-alueiden yhteistyön ja muun taloudellisen toiminnan toteuttamista varten. Tilapäiset rajanylityspaikat ovat ensisijaisesti yritysten puutavaraliikenteen käytössä, joten ylityspaikoilla on teollisuudelle puunhuollollista merkitystä.

Inarin tilapäisen rajanylityspaikan kautta saapuva puuvirta on jatkanut vahvaa kasvuaan ja ylityspaikan vahvistamisella on metsäteollisuuden vahva tuki. Lieksan ja Nurmeksen biojalostamohankkeiden mahdollinen toteutuminen, entisten Vapon sahojen kehitys omistajavaihdoksen myötä sekä Uimaharjun sellutehtaan jatkokehitys voivat lisätä lähivuosina hyvinkin merkittävästi raakapuun tarvetta ja osin tuontiakin Venäjältä. Lieksan kaupunki korostaa lisäksi, että kansallisten ja kansainvälisten matkailijaryhmien (pienbussit ja linja-autot) mukaan ottaminen Inarin rajanylityskentteeseen tukisi matkailun kehittämistä rajan molemmin puolin.

Ilomantsin kunta pitää kunnan alueella sijaitsevien Leminahon ja Haapovaaran tilapäisten rajanylityspaikkojen rakenteiden ja kehittämismahdollisuuksien säilyttämistä tärkeänä mahdollisia tulevia tarpeita varten.

Turvallisuusviranomaisten määrärahojen ja operatiivisen toiminnan turvaaminen

Perustelu: Turvallisuusviranomaisten määrärahoja on leikattu viime vuosina rajulla kädellä.

Säästöjä on haettu mm. hallinnollisista uudistuksista, joiden kohteena ovat olleet käytännössä kaikki viranomaiset (tulli, rajavartiolaitos, puolustusvoimat, alueelliset hätäkeskukset, poliisi ja pelastuslaitokset). Samaan aikaan viranomaisten voimavaroja on toisaalta sitoutunut paljon maahanmuuttoasioiden käsittelyyn.

Vuonna 2016 esitettiin säästösyistä mm. useiden pienten poliisiasemien (ml. Ilomantsi ja Outokumpu) sulkemista ja rajanylityspaikkojen yöaukiolosta luopumista. Suhteellisen pienistä valtion määrärahasäästöistä olisi sekä yhteiskunnalle että yrityksille koitunut huomattavia tappioita. Edellä mainitut uhat eivät toteutuneet, mutta vastaavia uhkakuvia liittyy myös tulevaan kehitykseen. Viranomaiset joutuvat edelleen toimimaan riittämättömin resurssein ja jatkuvan leikkauspaineen alla. Kansalaisten turvallisuudentunne ja tosiasialliseen turvallisuusympäristöön liittyvät tekijät on otettava huomioon arvioitaessa viranomaisiin kohdistuneiden säästöjen kokonaisvaikutuksia.

Harvaanasutuilla alueilla tilannetta on pyritty helpottamaan viranomaisyhteistyöllä ja mm. HARVA-hankkeella. Raja-alueella HARVA-toiminnalla on ollut vaikuttavuutta, mutta edelleen kiristyvien toimintamäärärahojen johdosta myös viranomaisten toisiaan tukeva yhteistoiminta vaikeutuu. Vaikka viranomaisyhteistyö on tärkeää, yhden viranomaisen väheneviä resursseja ei voida kompensoida toisen viranomaisen voimavaroilla, jos nekin ovat säästöjen kohteena ja tämä pakottaa keskittymään omiin ydintoimintoihin. Kaupunkikeskuksissa palvelut vielä toimivat, mutta maaseudulla esimerkiksi poliisin saapumista joudutaan odottamaan aivan liian pitkään. On riski ajautua tilanteeseen, jossa vastuuviranomaiset joutuvat tekemään sopeutuksia ja säästämään, vastoin operatiivisia tarpeita ja toimintaympäristön muutosta. Hallitusohjelman sinänsä hyvä lupaus sisäiseen turvallisuuteen panostamisesta uhkaa vesittyä, mikäli viranomaisten kenttätöiden toimintaresurssit ovat riittämättömät. Turvallisuusviranomaisten voimavarat on varmistettava koko maassa. Palveluja ja viranomaisten näkyvää läsnäoloa ei voi enää heikentää. Myös kansainvälisen turvallisuustilanteen muuttuminen on huomioitava.

Valtioneuvosto antoi selonteon sisäisestä turvallisuudesta vuonna 2016. Sisäisen turvallisuuden strategian valmistelu alkoi elokuussa 2016. Kansainvälinen turvallisuustilanteen muuttumisen myötä useat eurooppalaiset valtiot kohdentavat turvallisuuteen voimakkaasti resursseja ja osaamista. Suomenkin turvallisuusympäristö on murroksessa ja ennustettavuus on heikentynyt. Muuttuneessa turvallisuustilanteessa myös Rajavartiolaitoksen määrärahojen ja operatiivisen toiminnan turvaaminen on entistä tärkeämpää, jotta tehtävät voidaan hoitaa tehokkaasti ja uusiin ughiin kyetään vastaamaan uskottavalla tavalla. Rajavartiolaitos siirtää edelleen sisäisiin toimin työpanosta rajanylityspaikoilta itärajan vartiointiin. Tämä ei kuitenkaan riitä palauttamaan itärajan valvonnan tasoa turvallisuusympäristön heikentymistä edeltäneelle, vuoden 2012 tasolle. Vuoden 2012 valvontatason saavuttaminen edellyttäisi lisäksi pysyvän lisärahoituksen osoittamista itärajan vartiointiin vuosina 2018–2020. Lisärahoituksella voitaisiin tehostaa alueellisen koskemattomuuden turvaamista ja kykyä torjua hybridiuhkia sekä parantaa harvaan asuttujen alueiden turvallisuuspalveluiden saatavuutta. Sisäisen turvallisuuden selonteko sisältää myös useita muita lisärahoitusta vaativia toimenpiteitä. Maan hallituksen odotetaan hallitusohjelman puolivälitarkastelun yhteydessä ryhtyvän toimenpiteisiin sisäisen turvallisuuden resurssien varmistamiseksi.

Pelastustoimen lähialueyhteistyön jatkaminen

Perustelu: Pelastustoimi ei ole vuoden 2013 jälkeen kuulunut lähialueyhteistyörahoituksen (LAY) piiriin ja pelastuslaitokset ovat joutuneet kohdentamaan toimintaan väheneviä määrärahojaan siitä huolimatta, että yhteistyön perustana on Suomen tasavallan hallituksen ja Venäjän federaation hallituksen välillä 9.8.1994 solmittu sopimus yhteistyöstä onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja seurausten torjumiseksi. Sopimuksen eräät määräykset on hyväksytty 28.6.1996 annetulla lailla ja 15.7.2012 annetulla asetuksella. Vaikka valtionvarainvaliokunta on pitänyt mietinnössään välttämättömänä, että sisäasiainministeriö ottaa vastuun viranomaisyhteistyöstä ja organisoii pelastuslaitosten toteuttaman toiminnan ja järjestää sen rahoituksen pysyvällä tavalla, ministeriö ei ole ottanut asiassa vastuuta, ei organisoinut toimintaa eikä järjestänyt rahoitusta. Näin ollen yhteistyöhön on tällä hetkellä käytettävissä vain pelastuslaitoksen käyttöpuolen rahaa. Rahoitusta toimintaan voidaan käyttää vain noin kymmenesosa aikaisemmin käytetystä.

Olisi kohtuullista, että suomalainen allekirjoittajataho (valtio) osallistuu toimintaan maksaen siitä muodostuvia kuluja. Tällöin pelastuslaitokset hoitavat yhteistyön muut muodot ja pitävät valmiuksia yllä, jolloin toiminta tarvittaessa käynnistyy sopimuksessa edellytetyllä tavalla. Mikäli valtion rahoitusta ei saada, uhkana on, että yhteistoimintaharjoituksista joudutaan luopumaan.

Venäläisen osapuolen aktiivisuus yhteistyöhön ei ole laskenut. Syksyllä 2017 järjestetään suuri kansainvälinen Barents-harjoitus, jonka toteutuksesta vastaa Petroskoin päähallinto. Yhteistyön nimissä venäläiset ovat tiedustelleet, voidaanko harjoituksiin ottaa sellaisia osa-aiheita, joita toteutetaan Barents – 2017 -harjoituksen yhteydessä.

Pohjois-Karjalassa pidetään tärkeänä, että rajat ylittävään yhteistyöhön ei tule katkosta. Yhteistyöllä varmistetaan se, että jos ihmisiä, omaisuutta tai ympäristöä uhkaa rajaseuduilla joku vaara, niin se voidaan parhaimmillaan torjua tai ainakin pienentää vahinkoja yhteistyötä tekemällä ja sen ansiosta paremmin resursoituna. Lähialueyhteistyöhön on välttämätöntä saada korvamerkitty lisärahoitus rajaan rajoituville pelastuslaitoksille. Näin pelastuslaitokset voivat jatkaa sopimuksen mukaista yhteistyötä venäläisten kanssa tuottaen raja-alueilla liikkuville ihmisille turvallisuuden tunteen ja tietoisuuden siitä, että apua on saatavissa kohtuullisen nopeasti, ammattitaitoisesti ja riittävästi resursoituna. Lähialueyhteistyön jatkaminen edellyttää 50 000 euron määrärahaa pelastuslaitosten lähialueyhteistyöhön.

Puolustusministeriö (talousarvion pääluokka 27)

Puolustusvoimien palvelukeskuksen kehittäminen Joensuussa

Perustelu: Puolustusvoimauudistuksen yhteydessä Puolustusvoimien palvelukeskuksen pääosa sijoitettiin Joensuuhun. Palvelukeskuksen henkilömäärä on kokonaisuudessaan noin 200 henkilöä, josta Joensuun toimintojen vahvuudeksi puolustusministeriö vahvisti perustamisvaiheessa 120 henkilöä. Palvelukeskus tuottaa kaikille puolustusvoimien hallintoyksiköille henkilöstöpalveluita, talous- ja matkapalveluita, tietohallintopalveluja sekä kuva- ja tuotantopalveluja.

Joensuussa sijaitsevat palvelukeskuksen johto ja kanslia, henkilöstöpalvelut, talous- ja matkapalvelut sekä osa tiedonhallintapalveluista. Operatiivinen palvelukeskustyö on käynnistynyt hyvin. Palvelutarjontaa Joensuussa kehitetään ja laajennetaan edelleen avautuvat mahdollisuudet hyödyntäen. Osaavaa työvoimaa on hyvin saatavilla.

Juuan Tynnörivaaran tuulivoimapuisto

Perustelu: Juuan Tynnörivaaran tuulivoimapuisto -alueen osayleiskaava on valmisteilla. Hankkeen toteuttajilla on valmius investoinnin toteuttamisen (ml. tieyhteydet) heti, kunhan luvitus on kunnossa. Puistoon on suunnitteilla 9 voimalaa, kokonaisinvestoinnin arvon ollessa 30 miljoonaa euroa ja vuosituotannon 80–90 GWh. Toteuttajayhtiö on OX2.

Hankkeen luvituksen kannalta puolustusvoimien lausunto on ongelmallinen. Asia edellyttää jatkoneuvotteluja ja yhteen sovittavan ratkaisun hakemista puolustusvoimien kanssa. Juuan kunta pitää hanketta tärkeänä.

Valtiovarainministeriö (talousarvion pääluokka 28)

Kuntien kestävän rahoituspohjan ja peruspalvelujen turvaaminen valtionosuusjärjestelmällä (Valtionosuus kunnille peruspalvelujen järjestämiseen 28.90.01)

Perustelu: Pohjois-Karjalan kuntien käyttötalouden tilanne on saavuttanut viime vuosina koko maata. Kuntatalouden historiassa tilannetta osoittava vuosikate on ollut harvoin koko maata parempi. Huomioitavaa kuitenkin on, että taso on saatu koko maata kireämmällä kunnallisverotasolla. Pohjois-Karjalan kuntien painotettu tuloveroprosentti 20,78 vuodelle 2017 on lähes yhden % -yksikön koko maata korkeampi ja maakunnista verotus on seitsemänneksi kireintä. Useilla kunnilla tuloveroprosentti on maan korkeimpien joukossa. Kaikkiaan kuntatalouden tilanne on edelleen keskimäärin koko maata heikempi, mitä osoittaa mm. kumulatiivinen ylijäämä, jota on taseessa asukaskohtaisesti selvästi koko maata vähemmän.

Heikon veropohjan kuntien näkökulmasta valtionosuuksilla on erityisen suuri merkitys palvelujen järjestämisessä. Valtionosuusjärjestelmän uudistus astui voimaan vuoden 2015 alusta ja kuntien tehtävien vähentämiseen liittyen on siihen taas tulossa muutoksia vuoden 2019 alusta. Järjestelmän kriteerejä tulee jatkossakin uudistaa siten, että turvataan palvelut kaikkialla kohtuullisella kunnallisverotuksen tasolla. Nykyisin tämä ei toteudu ja verotasoerot uhkaavat kasvaa. Suhteelliset erot veroprosenteissa 2020-luvulla saattavat revetä nykyistäkin suuremmiksi, kun maan kaikkien kuntien veroprosenttia alennetaan noin 12 prosenttiyksikköä sote- ja maakuntauudistusten johdosta.

Vaikka ns. uudessa kunnassa vuoden 2019 alusta lukien valtionosuudet vähenevät, niin niiden suhteellinen merkitys erityisesti Pohjois-Karjalan alueella tulee entisestään korostumaan. Olosuhdetekijöiden painoarvoa tuleekin nostaa siten, että pitkät etäisyydet, kuntien laaja-alaisuus ja harva asutus sekä vesistöjen pirstoma aluerakenne huomioidaan jäljelle jäävien palvelujen turvaamiseksi.

Vuoden 2019 alusta voimaan astuvat valtionosuusjärjestelyt koko maan kuntien tasolla johtavat siihen, että Pohjois-Karjalan kunnista valtaosa tulee olemaan ns. häviäjiä eli menettävät nollasummamelissä valtionosuuksia. Paine järjestelmän muutoksesta tulee olemaan keskimäärin reilun neljänneksen tuloveroprosentin tuottoa vastaava. Muutoksen aiheuttamia seurauksia koko kuntakentän kesken on seurattava ja ryhdyttävä tarvittaessa pikaisella aikataululla korjaaviin toimenpiteisiin valtionosuuslainsäädännössä. Maakuntauudistusta seuraava kuntien rahoitusjärjestelmän muutos ei saa aiheuttaa epätasa-arvoa kuntien kesken.

Työttömyys aiheuttaa seurannaisvaikutuksineen kunnille korkeita menoja ja viime vuosina kuntien rahoitusvastuuta erityisesti pitkäaikaistyöttömyydestä on työmarkkinatukijärjestelmän kautta lisätty. Vuonna 2016 Pohjois-Karjalan kunnat maksoivat uuden käytännön mukaisesti työmarkkinatukea Kelalle 14,7 miljoonaa euroa välillisistä työttömyysmenoista (veromenetykset, toimeentulotuki ym.) puhumattakaan. Kuntien on saatava käyttöönsä omaan päätökseen liittyviä ”työkaluja”, jotta työmarkkinatukimaksut eivät rasittaisi kuntataloutta nykyisenkaltaisesti. Varsinkin jos pitkäaikaistyöttömyyden vastuu ja ns.

sakkomaksujen maksaminen säilyy kunnilla myös vuodesta 2019 lähtien, on kuntien asemaa ja mahdollisuuksia pitkäaikaistyöttömyyden hoitamisessa lisättävä. Työttömyyttä kuntatalouden kustannuseränä ja valtion kunnille antamana tehtävänä onkin tarkasteltava valtionosuusjärjestelmässä uudella tavalla. Valtio on sitoutunut maksamaan uusista ja laajentuvista tehtävistä täysimääräiset valtionosuudet kunnille, mutta tämä ei ole toteutunut pitkäaikaistyöttömyyden vastuiden osalta.

Kunnat joutuvat maakuntauudistuksen yhteydessä myös merkittävän kuntatalouden haasteen eteen kiinteistöjä koskien. Uhkana on, että osa sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa olevista kuntien kiinteistöistä jää pois käytöstä ja aiheuttaa alaskirjausten myötä vaikeuksia kuntatalouteen. On luotava järjestelmä, millä estetään kuntien talouden ajautuminen em. syystä vaikeuksiin. Vaikeudet saattavat pahimmillaan uhata jäljelle jäävien kuntapalvelujen tuottamista.

Maakuntauudistuksen valmistelu ja toteuttaminen

Perustelu: Pohjois-Karjalassa on hyvässä yhteistyössä käynnistetty maakuntauudistusta koskeva esiselvitys ja valmistelu. Pohjois-Karjalassa on löydetty laaja yhteisymmärrys ja yhteinen tahtotila viedä uudistusta eteenpäin. Maakunnallinen Siun Sote on aloittanut toimintansa 1.1.2017 ja sote-palvelut ovat jo siirtyneet pois kunnilta.

Sote- ja maakuntauudistus on Pohjois-Karjalan kannalta hyvä ja tärkeä uudistus, jonka avulla voidaan turvata ja koota keskeiset palvelut yhdenvertaisesti pohjoiskarjalaisille myös jatkossa. Pidämme tärkeänä uudistuksen toteutumista ja etenemistä esitetystä aikataulusta siten, että uudet maakunnat aloittavat toimintansa 1.1.2019. Alue- ja organisaatioiden palveluiden kokoaminen uusiin maakuntiin parantaa ns. yhden luokun periaatetta asiakkaille. Uudistuksella on mahdollista saavuttaa monia merkittäviä synergiaetuja kokoamalla toimintoja uusiin maakuntiin:

1. Sosiaali- ja terveyspalvelut: sisältäen sosiaali- ja terveyspalvelut, pelastustoimen ja ensihoidon (Siun Sote)
2. Aluekehityspalvelut: sisältäen laajasti kehittämistyön ja rahoituspalveluiden kokoamisen yhteen organisaatioon; asiakkaiden ja maakuntien yhdenvertaisuuden takia jatkovalmistelussa on tärkeää varmistaa Tekesin, Finpron ja Finnveran asiantuntijapalvelujen saatavuus kaikissa maakunnissa.

Vaikuttamisen kärjet maakuntauudistuksessa ovat:

1. Maakunnan itsehallinto ja mahdollisuus päättää maakunnassa omaa maakuntaa koskevista asioista turvattava vahvan valtionohjauksen sijaan
2. Maakunnan asiakkaiden tarpeen kannalta keskeiset julkiset palvelut turvattava: erityisesti hyvinvointi sekä aluekehitys ja kasvupalvelut
3. Valtakunnallisia palvelukeskuksia perustettaessa huomioitava maakunnan edelläkävijäratkaisut ja Pohjois-Karjala palvelukeskusten sijaintipaikkana
4. Pelastuslaitosratkaisu maakunnalliseksi: maakunnallinen malli parempi,

selkeämpi ja kustannustehokkaampi

5. Eri rahoitusvälineet koottava maakuntiin (ml. rakennerahastot), samalla turvattava Tekesin, Finpron ja Finnveran asiantuntijapalvelujen saatavuus Pohjois-Karjalassa (maakuntien yhdenvertaisuus)

6. Maakunnalla oltava vahva rooli ja päätävävalta liikenneasioiden hoidossa

7. Ympäristöön sekä lupa- ja valvonta-asioiden hoitoon liittyvien palvelujen saatavuus on turvattava maakunnassa: ensisijaisesti uudessa maakunnassa mutta vähintäänkin valtion aluehallintona

8. Maakunnan tehtävien hoitamiseksi turvattava riittävä rahoitus; rahoituksen tultava yleiskatteellisena ja maakunnalla oltava aito mahdollisuus ohjata ja päättää resurssien suuntaamisesta

Valtion toimintojen alueellistaminen

Perustelu: Sipilän hallitus jatkaa valtion toimintojen sijoittamista alueellistamislainsäädännön mukaisesti. Aina kun perustetaan uusia valtion yksiköitä tai toimintoja tai laajennetaan tai uudelleen organisoidaan olemassa olevaa toimintaa, on selvitettävä mahdollisuudet sijoittaa toimintoja pääkaupunkiseudun ulkopuolelle. Valtioneuvoston asettama alueellistamisen koordinaatioryhmä käsittelee sekä valtion toimintojen sijoittamisasioita että toimintojen lakkautuksia ja supistamisia, ja on syksyllä 2016 käynnistänyt selvityksen valtion budjettitalouden henkilötyövuosien kehityksestä ja toimipaikkojen toteutetuista ja suunnitelluista lakkauttamisista.

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto pitää alueellistamisen jatkamista välttämättömänä. Alueellistamistoimenpiteitä tulee kohdistaa Itä- ja Pohjois-Suomeen niille alueille, joilla on tarkasteltavana olevaan alueellistettavaan toimintoon liittyvää tarvetta, osaamista ja työvoimaa. Myös supistusten vaikutukset on huomioitava päätöksissä.

Joensuun vetovastuu Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksessa (Palkeet) ja Puolustusvoimien palvelukeskuksen (PVPALVK) sijoittaminen Joensuuhun sekä Joensuun nimeäminen Luonnonvarakeskuksen yhdeksi strategiseksi päätoimipaikaksi ovat hyviä esimerkkejä merkittävistä ja onnistuneista alueellistamistoimenpiteistä. Palvelukeskuspäätösten pohjalta on syntynyt huomattava alueellinen osaamiskeskittymä.

Valtion toimintoja on myös ajettu alas. Pohjois-Karjalan Prikaatin, Pohjois-Karjalan hätäkeskuksen ja kahden vastaanottokeskuksen lakkautukset, rajavartiolaitoksen henkilöstövähennykset ja -siirrot, Itä-Suomen pääpoliisiaseman sijoittaminen Kuopioon sekä koulutussektoria koskevat leikkaukset ovat esimerkkejä päätöksistä, jotka ovat merkinneet satojen työpaikkojen katoamista Pohjois-Karjalasta.

Maakunnan osaaminen tarjoaa hyvät mahdollisuudet alueellistamistoimenpiteille. Koulutusprofiili on valtion toimintojen kannalta otollinen ja luo pohjan sekä hallinnon tukipalveluille että tutkimuslaitoskentän vahvistamiselle. Osaaminen tarjoaa edellytykset myös maakuntaudistuksen mahdollisten keskitettyjen tehtävien sijoittamiselle Joensuuhun ja Palkeet-synergian hyödyntämiseen. Pohjois-Karjalalla on valmiudet toimia pilottialueena ja itsehallinnon kehittämiseen liittyvänä

kokeilualustana sekä aktiivisena vastuunkantajana esimerkiksi itsehallintoalueiden yhteisten tukipalvelujen, hankintaosaamisen ja ICT-ratkaisujen kehittämisessä.

Nykyiset alueellistamislinjaukset korostavat yksiköiden siirron rinnalla toimintojen ja tehtävien siirtoja. Jo alueellistettuja yksiköitä (Palkeet, PVPALVK, SYKE, Luke) on mahdollista vahvistaa edelleen mm. tehtäväsiirroin pääkaupunkiseudun työvoiman eläköitymisen myötä. Tällöin alueellistamistoimenpiteisiin ei liity pakko-siirtoja eikä siirtymäajan kaksoismiehitysongelmia.

Paikasta riippumattomien toimintojen sijoitusmahdollisuuksia on myös muualla maakunnassa. Lieksassa toimii KELAn yhteyskeskus, josta johdetaan KELAn viiden yhteyskeskuksen verkostoa. Erinomaisesti liikkeelle lähtenyt yhteyskeskus omaa kaikki edut laajentumiseen sekä tilojen että henkilöstön osalta. KELAn rooli on vahvistumassa ja uusia tehtäviä voidaan hyvin sijoittaa Lieksaan. Lisäksi sote-uudistus tarjoaa lisämahdollisuuksia toiminnan laajentumiselle.

Valtion toimipaikkojen vahvistamista ja alueellistamista koskevia mahdollisuuksia Pohjois-Karjalassa ovat:

- Tuomioistuinviraston sijoittaminen Joensuuhun
- Luonnonvarakeskuksen Joensuun toimintojen vahvistaminen ja monipuolistaminen
- Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksen (Palkeet) päätoimipaikan vahvistaminen
- Puolustusvoimien palvelukeskuksen (PVPALVK) vahvistaminen
- GTK:n mineraalitekniikan laboratorion vahvistaminen Outokummussa
- SYKE:n toimintojen vahvistaminen Joensuussa
- Arkistopalveluiden alueellistaminen
- Verohallinnon paikasta riippumattomat toiminnot
- Kansaneläkelaitoksen paikasta riippumattomat toiminnot (KELA:n Pohjois-Karjalan vakuutuspiirin ja Lieksan yhteyskeskuksen vahvistaminen uusilla tehtävillä)
- VTT:n toimintojen vahvistaminen Pohjois-Karjalassa
- Metsähallituksen toimintojen vahvistaminen Pohjois-Karjalassa
- Puhelinpalveluiden ja sähköisen asioinnin alueellistaminen
- Valtionorganisaatioiden Venäjään kytkeytyvät tehtävät

Keski-Karjala pilotiksi veromallikokeiluun 2017–2025

Perustelu: Keski-Karjalan seutu, keskuksena Kiteen kaupunki, on ollut rakennemuutoksen aluetta jo vuosia (äkillisen rakennemuutosalueen status 2009–2013). Yritysten tilanne on huonontunut edelleen. Kiteen teolliset työpaikat ovat vähentyneet vuodesta 2001 vuoteen 2015 peräti 680:lla. Kiteen työttömyysaste on korkea: 18,2 % (12/2016). Erityisesti Puhoksen teollisuusalue on menettänyt yrityksiä ja työpaikkoja yritysten konkurssien myötä. Tällä hetkellä Puhoksessa on vapaana noin 31 500 neliötä tuotantotiloja eikä niihin toistaiseksi ole ponnisteluista huolimatta saatu uutta yritystoimintaa.

Hyvistä valmiuksista huolimatta Kiteen vetovoima ei näytä riittävän uusien yritysten

sijoittumiseksi. Tarvitaan uusia vahvempia toimenpiteitä yritystoiminnan ja työpaikkojen luomiseksi. Kiteen veromallissa yritykseen tulo-rahoituksella maksettua materiaaalivarastoa tai muuta kiinteää tuotantoon liittyvää aineellista tavaraa eikä kassaan jätettyä voittoa verottaisi lainkaan, mikä jättäisi rahaa yrityksen kehittämiseen, kasvuun, investointien rahoittamiseen ja työllistämiseen. Kiteen veromallissa yritys maksaa veroa alusta asti työntekijöidensä palkanmaksun kautta. Lisäksi kun yrityksestä nostetaan rahaa ulos, maksetaan siitä vero kulloinkin voimassa olevan verolainsäädännön mukaan.

Kitee hakee edellä kuvatun veromallin pilottialueeksi, jotta nähdään käytännössä, miten verotus vaikuttaa yritysten elinvoimaisuuteen ja kasvuun. Kokeilu on mahdollista toteuttaa joko Kiteen kaupunkia tai laajemmin koko Keski-Karjalan seutukuntaa koskien.

Kunnallisveron jakaminen kotikunnan ja vapaa-ajanasumiskunnan kesken

Perustelu: Vapaa-ajan asuntojen määrä ja käyttöaste on kasvussa. Kuntien näkökulmasta vapaa-ajan asuminen on tervetullutta, mutta asettaa vahvat vapaa-ajanasumisen kunnat samalla myös velvoitteiden eteen. Tämä merkitsee mm. investointeja palvelutarjontaan ja kunnallistekniikkaan. Valtiovarainministeriön pitää selvittää verotuksellisen käytännön muuttaminen siten, että vapaa-ajanasuntojen sijaintikunta saa osuuden vapaa-ajanasunnon omistajan kotikuntaansa maksamasta kunnallisverosta.

Tämän verotuksellisen ratkaisun toteuttaminen on perusteltua kokeiluluonteisesti kunnissa, joissa on merkittävä määrä vapaa-ajanasutusta. Kuntatalouden näkökulmasta tämä verotuksellinen ratkaisu merkitsisi todellista valtion vastaantuloa. Lieksan kaupunki on halukas toimimaan kokeilukuntana.

Metsähallituksen myyntituottojen tulouttaminen osin alueille

Perustelu: Valtio on asettanut tuottotavoitteet metsähallituksen hallinnoimille metsille ja kiinteistöille. Viime vuosina metsähallitus on myynyt myös omaisuuttaan saavuttaakseen valtion asettamat tavoitteet. Kova tuloutustavoite on merkinnyt myös sitä, että metsähallituksella on entistä vähemmän rahaa maillaan olevien teiden, rakennusten ym. kunnostamiseen.

Yksityismetsistä poiketen valtion omistamista metsistä ei jää verotulon tai omistajan käyttämän rahan muodossa juuri tuloja alueelle. Metsähallituksen puunmyynnin ja maavuokrauksen vuokratuotoista tulisikin jättää merkittävä osa paikkakunnan teiden, rakennusten ja rakennelmien sekä muun infrastruktuurin kehittämistä varten. Perusteltu käyttökohde myyntituotoille olisi alemman asteinen tieverkko, jonka ylläpitoon perusväylänpidon budjetti on ollut jo pitkään riittämätön. Tieverkon hyvä kunto tukee välittömästi puuhoitoa ja liittyy siten suoraan metsähallituksen ja metsäsektorin toimintaedellytyksiin. Itä-Suomen viiden maakunnan yhteinen neuvottelukunta on esittänyt, että metsähallituksen tuotosta 30 % kohdennettaisiin käytettäväksi alemman asteisen tieverkon kunnostamiseen.

Yhteispalvelupisteiden luominen ja valtion tuki niiden toimintaan

Perustelu: Valtion paikallishallinnon palvelupisteitä on viime vuosina korvattu yhteispalveluilla. Pohjois-Karjalassa yhteispalvelupisteitä on 8 kpl. Asiakaspalvelu 2014 hankkeessa tavoitteeksi asetettiin täyden palvelun asiakaspalvelupisteet. Siirtyminen viranomaisten yhteisiin palvelupisteisiin tapahtuu vaiheittain vuosina 2014–2019. Kesällä 2014 Pohjois-Karjalan maakunta siirrettiin viimeiseen, vuoden 2019 vaiheeseen. Huomioon ottaen pitkät etäisyydet ja asiakaspalvelupisteiden nopea häviäminen on perusteltua, että Pohjois-Karjalassa toteutus tapahtuu aikaisemmin.

Yhteispalvelupisteiden perustamisen yhteydessä on mahdollista kokeilla maksullisissa palveluissa yhteistyötä avoimen sektorin palveluntuottajien kanssa. Lieksan kaupunki on valmis toimimaan julkisen ja avoimen sektorin muodostaman yhteisen yhteispalvelupisteiden kokeilukuntana.

Valtion on varattava yhteispalvelupisteiden perustamiseen, ylläpitoon ja viranomaisten toimintakulujen kattamiseen erillinen määräraha. Kustannusjaon perusteena tulee olla todelliset kustannukset.

Digitalisaatio tuottavuushyppynä

Perustelu: Digitalisaatioon liittyvien mahdollisuuksien hyödyntäminen edellyttää julkisten toimijoiden keskinäisten järjestelmien yhtenäistämistä tai vaihtoehtoisesti datan ristiin hyödyntämisen mahdollisuuksien laajentamista. Kuntatoimijoiden hallussa olevaa dataa avaamalla mahdollistetaan se, että yritykset pystyisivät rakentamaan kuntalaisille parempia palveluja.

Digitaalisuuden edistämiseksi on lisättävä teknologianeutraalisuutta sekä mobiiliin ja kiinteään laajakaistan tasapainoista edistämistä. Elinkeinoelämän näkökulmasta digitaalisuuden hyödyntämisessä kärjiksi nousevat infrastruktuurin tasapuolinen saatavuus eri puolilla maata, mutta ennen muuta sen turvallisuus, mihin tulee panostaa entistä enemmän.

Opetus- ja kulttuuriministeriö (talousarvion pääluokka 29)

Biotalouden kasvupaketti – Pohjois-Karjala: Toimenpiteet OKM:n hallinnonalalla

Perustelu: Pohjois-Karjalan biotalouden kasvupaketti on laaja maakunnallinen kärkihankekokonaisuus, joka muodostuu eri hallinnonaloille kohdentuvista toimenpiteistä (liitteenä). Kasvupaketin visiona on, että Pohjois-Karjala maailman johtavana metsämaakuntana ja Joensuu Euroopan metsäpääkaupunkina toimivat biotalousyhteiskunnan tiennäyttäjinä. Joensuulla on metsäalalla vahva kansainvälinen brändi, joka perustuu monipuoliseen osaamisklusteriin.

Pohjois-Karjalan metsäbiotalouden julkisella sektorilla toimii noin 600 asiantuntijaa tutkimuksen, innovaatiotoiminnan, koulutuksen ja hallinnon tehtävissä. Viime vuosina osaamisen ja tutkimuksen perustaa on lavennettu määrätietoisesti kohti laaja-alaista biotalouden ja luonnonvarojen, erityisesti bioenergian, tutkimusta ja koulutusta. Maakunnasta löytyy koko metsäbiotalouden arvoketju, joka siihen liittyvine rajapintoineen työllistää yli 6 000 ihmistä yli 500 yrityksessä. Yritysten liikevaihto on yli 1,7 miljardia euroa ja investointeja on vireillä paljon.

Valtion odotetaan edistävän omalla toiminnallaan kaikilla hallinnonaloilla Pohjois-Karjalan biotalouden kasvupaketin toimenpiteitä (Liite 2).

Pohjois-Karjala koulutuksen ja pedagogisen osaamisen huippumaakunnaksi

Pohjois-Karjala on merkittävä koulutusmaakunta. Pelkästään Joensuussa on toisen ja korkea-asteen tutkintotavoitteisia opiskelijoita lähes 22 000. Korkeatasoinen, monipuolinen ja kansainvälinen koulutus on yksi maakunnan keskeisiä vetovoimatekijöitä. Koulutusorganisaatiot ja niihin kytkeytyvä tutkimustoiminta muodostavatkin maakunnan kehityksen keskeisen henkisen pääomaperustan. Maakunnan koulutustarjonta on valtakunnallisesti tarkasteltuna kattavaa, laadukasta, monipuolista ja kilpailukykyistä. Itä-Suomen yliopisto on pärjännyt hyvin myös useissa kansainvälisissä yliopistovertailuissa.

Koska koulutussektorin merkitys on suuri, myös sektoria koskeneilla määräraha-leikkauksilla on ollut maakunnassa keskimääräistä suuremmat vaikutukset. Yt-neuvottelut, toimitilaselvitykset ja koulutustarjonnan supistukset ovat viime vuosina tulleet tutuiksi kaikille koulutusasteille. Itä-Suomen yliopisto on toteuttanut yliopistokentässä poikkeuksellisen merkittäviä rakenteellisia toimenpiteitä taloutensa ja toimintansa tasapainottamiseksi. Karelia ammattikorkeakoulu on niin ikään tehnyt merkittäviä rakenteellisia muutoksia ja terävöittänyt koulutusprofiiliaan sekä tiivistänyt toimitilakokonaisuutta luopumalla mm. Sirkkala-kampuksesta. Jo päätetyt valtion rahoitusta koskevat leikkaukset vaikuttavat myös lähivuosien toimintaan. Toisen asteen ammatillisesta koulutuksesta vastaava Pohjois-Karjalan koulutuskuntayhtymä aikoo esimerkiksi karsia nykyiset toimitilansa puoleen.

Sopeutukset tarkoittavat toisaalta sitä, että maakunnan koulutusjärjestelmä on trimmattu kovaan kuntoon. Myös tulevaisuutta ajatellen koulutuksenjärjestäjillä on kehittämistavoitteita, jotka turvaavat koulutuksen laadun ja kilpailukyvyn. Esimerkiksi

koulutusviennissä on jo tehty merkittäviä päänavauksia. Itä-Suomen yliopiston OKL:n toimintojen integroiminen Joensuuhun on myös osaamisen siirtämisen kannalta merkittävä asia. Yksittäisistä aloista mm. opetusteknologiaan liittyy paljon mahdollisuuksia. Kehittämistä tukee se, että koulutusorganisaatioiden välinen yhteistyö toimii hyvin (yksittäisenä esimerkkinä alla oleva Itä-Suomen yliopiston metsäosaston ja Karelia AMK:n yhdessä valmisteleva metsäbiotalousalan koulutuspolku) ja koulutustarjonta kytkeytyy vahvasti alueen elinkeinoelämään. Uudet avaukset palvelevat alueen kilpailukyvyn kehittymistä. Myös kuntasektorilla on koulutusrakenteisiin, yhteistyöhön ja mm. digitalisaation hyödyntämiseen liittyviä hankkeita.

Opetus- ja kulttuuriministeriön sekä muiden koulutusorganisaatioiden toimintaa ohjaavien ja niihin vaikuttavien ministeriöiden tulee tukea käytettävissä olevilla keinoilla ja resursseillaan koulutustarjonnan kehittämisen edellytyksiä.

Kasvatusalan tutkimuksen ja opettajankoulutuksen kehittäminen

Perustelu: Itä-Suomen yliopiston hallitus on päättänyt siirtää Savonlinnan kampuksen opettajankoulutuksen (luokanopettajankoulutus, käsityöopettajankoulutus, kotitalousopettajankoulutus, lastentarhanopettajankoulutus) ja Savonlinnan normaalikoulun toiminnat nykyajauudessaan Joensuun kampukselle 1.8.2018 alkaen. Savonlinnan kampuksella työskentelevälle opetus- ja tutkimushenkilöstölle tarjotaan mahdollisuutta siirtyä työskentelemään Joensuun kampukselle. Siirto koskee noin 90 tutkimus- ja opetushenkilöä sekä noin 800 opiskelijaa. Opiskelija-asuntotilannetta helpottaakseen Joensuun kaupunki on sitoutunut rakentamaan 750 uutta opiskelija-asuntoa vuoteen 2018 mennessä.

UEF:n opettajankoulutus on kansallisesti hyvää tasoa koulutustehtävän indikaattorien valossa, mutta jää kansallisessa tarkastelussa useita verrokkiyliopistoja alemmalle tasolle erityisesti tohtorien määrissä ja ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden osuudessa. Näistä jälkimmäinen on ollut erityinen ongelma Savonlinnan kampuksella vähäisen englanninkielisen opetustarjonnan takia. Tutkimuksessakin suurin ongelma on ollut kasvatusalan tutkimuksen jääminen verrokkiyliopistoja alemmalle tasolle. Keskittämällä opettajankoulutuksen Joensuun kampukselle yliopiston tavoitteena on alan tutkimustoiminnan edellytysten huomattava parantuminen sekä opiskelijoiden sivuainetarjonnan monipuolistaminen.

Opettajankoulutuksen kehittämiseen ajankohtaisesti liittyvään digitalisaatioon ja tätä tukevaan oppimisympäristöjen kehittämiseen sekä alan tutkimustoimintaan avautuu Joensuussa erinomaiset mahdollisuudet. Joensuun kaupungissa varhaiskasvatukseen, perusopetukseen ja lukioihin integroidaan uusien opetussuunnitelmien mukaista pedagogiikkaa, oppimisympäristöjä, oppimateriaaleja ja digitaalista oppimista. Yliopiston opettajankoulutus on mukana tässä suunnittelussa ja toteutuksessa. Lisäksi Joensuussa rakennettavaan harjoittelukoulun käyttöön tulevan rakennuksen toiminnoissa huomioidaan yliopiston muiden tutkimusalojen osaaminen (mm. fotonikka, hiilineutraalius). Uusi harjoittelukouluyksikkö on tarkoitus sijoittaa vuonna 2018 valmistuvaan Rantakylän koulukampukseen, jossa on mahdollista saada valmiuksia työskentelyyn myös maahanmuuttajataustaisten sekä erityisen tuen piirissä olevien lasten ja nuorten

kanssa.

Yliopisto on alustavasti sitoutunut lisäämään lastentarhanopettajankoulutuksen aloituspaikkoja pysyvästi 70 paikkaan. Keskittämisen myötä myös varhaiskasvatukseen koulutukseen ja tutkimukseen avautuu lupaavia näkymiä alan jatkokoulutuksen edellytyksiä edistävästä mahdollisuudesta.

Metsäbiotalouden koulutuspolku ja korkeakoulujen työelämäyhteistyö

Perustelu: Pohjois-Karjala on kansainvälisesti tunnettu runsaista metsävaroistaan, ja sen keskuskaupunki Joensuu laajasta ja monipuolisesta metsäbiotalouden osaamisklusteristaan. Osaamisklusterin korkeakoulut, Karelia-ammattikorkeakoulu ja Itä-Suomen yliopisto, ovat valinneet yhdeksi vahvuusalakseen metsäbiotalouden. Itä-Suomeen suunnitteilla olevat mittavat biotalousinvestoinnit vaativat uudenlaista osaamista ja teknologisia ratkaisuja. Korkeakoulujen tavoitteena on kehittää yhteistyössä vielä nykyistä vetovoimaisempi metsäbiotalouden koulutuskokonaisuus, joka mahdollistaa opiskelijoiden joustavat opintopolut korkeakoulujen ja työelämän organisaatioiden välillä ja siten varmistaa metsäbiotalouden korkean osaamistason alueella.

Karelia-ammattikorkeakoulun ja Itä-Suomen yliopiston metsäalan koulutusprofiilit täydentävät toisiaan ja valmistuvien opiskelijoiden työelämätehtävät ovat erilaiset. Yhteistyö tuottaa sekä opiskelijoille että elinkeinoelämälle synergiaetuja, joita kumpikaan korkeakoulu ei yksin voi saada aikaan. Yliopiston tarjoaman koulutuksen tutkimusorientaatio ja ammattikorkeakoulun työelämäläheisyys luovat erinomaisen pohjan yhteistyölle. Yhteistyön lähtökohtana ovat olemassa olevat metsäalan koulutusohjelmat ja puumateriaalitieteet, mutta uusia avauksia haetaan nykyiset koulutusohjelmaraajat ylittäen, ja osaamisen vientimahdollisuudet hyödyntäen.

Karelia-ammattikorkeakoulu ja Itä-Suomen yliopisto esittävät, että metsäbiotalouden koulutuspolku tunnustetaan ja tunnustetaan merkittävänä uutena elinkeinoelämää ja kilpailukykyä vahvistavana avauksena kahden korkeakoulun yhteistyössä, joka tuottaa työelämän tarpeita ennakoivaa, kansallisesti ja kansainvälisesti tunnettua metsäbiotalouden osaamista ja että sen kehittäminen mahdollistetaan myös taloudellisesti.

Puurakentamisen osaamisen vahvistaminen

Perustelu: Puurakentaminen on yksi Karelia-ammattikorkeakoulun vahvuusaloista ja osa ammattikorkeakoulun Kestävät energiaratkaisut ja materiaalit -painoalaa. Painoalalla keskitytään uusiutuviin luonnonvaroihin perustuvien kestävien energiaratkaisujen ja niihin liittyvien tuotteiden ja palvelujen kehittämiseen sekä puun ja puupohjaisten materiaalien käytön lisäämiseen.

Puurakentaminen osana biotaloutta tulee olemaan avainasemassa suomalaisen metsäteollisuuden rakennemuutoksen tukemisessa sekä kasvun ja kansainvälisen kilpailukyyn varmistamisessa. Erityisesti suuren mittakaavan puurakentaminen, kuten kerrostalorakentaminen, tulee lisääntymään huomattavasti. Vuonna 2015

Suomessa kaikista kerrostaloasunnoista 4 % rakennettiin puusta ja arvio vuodelle 2016 on 7–8 %. Lisäksi puuta hyödynnetään entistä enemmän toimitilarakentamisessa, joista esimerkkinä koulut, päiväkodit ja teollisuushallit.

Karelia-ammattikorkeakoulun puurakentamiseen liittyvää osaamista on lähdetty systemaattisesti kehittämään osana rakennustekniikan koulutusalan (tutkintonimike insinööri-amk) toimintaa. Toiminnan painopisteet ovat rakennetekniikka, rakennusfysiikka, materiaalitekniikka, tuotekehitys sekä puurakentamisen rakennuttamisosaaminen. Rakennustekniikan insinöörikoulutus onkin profiloitumassa valtakunnan tasolla vahvasti puurakentamisen erityisosaamiseen ja tätä kehitystä halutaan vahvistaa edelleen.

Karelia-ammattikorkeakoulun puurakentamiseen liittyvän toiminnan edesauttamana Pohjois-Karjalaan on syntymässä puurakentamisen klusteri, joka koostuu rakennuttajista, suunnittelijoista, rakennusliikkeistä, talotehtaista ja puutuotetoimittajista. Alueella on suunnitteilla useita suuren mittakaavan puurakentamisen kohteita (kerrostaloja, kouluja ja päiväkoteja), jotka toteutunevat lähivuosina. Lisäksi itävaltalaisen rakentamisen puukomponentteja valmistavan yrityksen Binderholz GmbH:n tulo Pohjois-Karjalaan on suuri mahdollisuus alueelle, ennen kaikkea maakunnallisen puurakentamisen arvoketjun kehittymisen kannalta.

Käytännössä puurakentamisen osaamisen vahvistaminen tarkoittaa rakennustekniikan insinöörikoulutuksen edelleen kehittämistä sekä tiivistä yhteistyötä alueen yritysten kanssa vahvan TKI-toiminnan avulla. Maakunnan elinkeinotoiminnan näkökulmasta on tärkeää, että puurakentamisen liittyvä toiminta tukee myös puutuoteteollisuuden kehittymistä ja pidemmällä aikavälillä luo uusia vientimahdollisuuksia toimialan yrityksille.

Karelia-ammattikorkeakoulu esittää, että puurakentamiseen liittyvä toiminta tunnistetaan merkittävänä osaamisalueena ja että sen yhteydessä toteutettava tutkimus- ja kehittämistoimintaa tuetaan taloudellisesti ja varmistetaan näin kansallisen puurakentamisen osaamisklusterin kehittyminen.

Ammatillisen koulutuksen resurssien ja saatavuuden varmistaminen

Perustelu: Ammatillisen koulutuksen lainsäädäntöä ollaan uudistamassa. Uudistuksen osaamisperusteisuuteen, asiakaslähtöisyyteen ja vaikuttavuuteen liittyvät lähtökohdat ovat hyviä ja kannatettavia. On kuitenkin ensiarvoisen tärkeää, että lainsäädäntöuudistuksessa ja ammatillisen koulutuksen kehittämisessä huomioidaan koulutuksen järjestäjän toimintaympäristö ja todelliset mahdollisuudet vaikuttaa toimintansa tuloksiin. Uuden lainsäädännön tulee mahdollistaa koulutuksen järjestäjälle, että se pystyy vastaamaan alueensa nuorten ja aikuisten sekä työelämän osaamistarpeisiin kokonaisvaltaisilla ammatillisen koulutuksen palveluilla. Tähän tehtävään tulee ohjata myös riittävät resurssit.

Uudistuksessa tulee huomioida alueelliset erot ja koulutuksen saatavuus tulee varmistaa eri puolilla maata. Riittävä toisen asteen koulutusverkko on alueen tärkeä hyvinvointitekijä ja elinvoimaisuuden takaaja. Uudistusten tulee edistää yksilöiden ja työelämän koulutuksellista tasa-arvoisuutta, eivätkä ne saa johtaa

koulutusmahdollisuuksien eriarvoistumiseen ja koulutuksen saavutettavuuden heikentymiseen maan eri osissa. Myös alueiden väestön nykyinen koulutustaso tulee huomioida.

Ennen lainsäädäntöuudistuksia toteutetut merkittävät rahoitusleikkaukset ovat pakottaneet koulutuksen järjestäjät sopeuttamistoimenpiteisiin, joilla on merkitystä toimeenpanon onnistumisessa. Pohjois-Karjalan koulutuskuntayhtymän valtionosuusrahoituksen vähennykset ovat vuosien 2014–2017 aikana olleet noin 20 miljoonaa euroa. Laadukkaan ammatillisen koulutuksen varmistamiseksi on turvattava riittävän suuri perusrahoitus, joka lisää rahoituksen ennakoitavuutta ja siten koulutuksen järjestäjän toimintakykyä osaavan työvoiman turvaamiseksi. Koulutuksen vaikuttavuuden mittaamisessa sekä siihen liittyvässä rahoituksessa on ehdottomasti huomioitava alueen työllisyysaste, mukaan lukien nuoret.

Ammatilliseen perustutkintoon johtavan koulutuksen järjestäminen muulla kuin suomen kielellä

Perustelu: Pohjois-Karjalan koulutuskuntayhtymä on hakenut muutosta, joka mahdollistaisi tiettyjen opetusryhmien ammatillisen koulutuksen tarjoamisen venäjän ja/tai englanninkielellä. Syynä tähän on käytännön työelämän tarve.

Suurten ikäluokkien eläkkeelle siirtyminen näkyy lähivuosina huomattavan suurena uuden työvoiman tarpeena. Nuorisoikäluokkien pienentyessä aikuiskoulutustarve on kasvava, minkä lisäksi maahanmuuttajat ja muu ulkomaalaisväestö ovat potentiaalinen ryhmä täydentämään työvoimavajetta. Maahanmuuttajien osalta työelämään saattamiseen tarvitaan pidempää yksilöllistä valmennusta ja koulutuksessa on oltava tavallista pienempiä ryhmiä.

Tällä hetkellä ammatilliseen perustutkintoon johtavaa koulutusta saa antaa ainoastaan suomenkielellä. Vieraskielinen tutkinto-opetus toimisi kokeiluna joustavasta käytännöstä, jossa sallittaisiin nykyistä laajempi mahdollisuus käyttää muuta kuin suomen kieltä ammatillisen perustutkintoon johtavassa koulutuksessa. Jatkossa tämä helpottaisi mm. maahanmuuttajien integroitumista ja kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan.

Kielikokeilut ja kielivalintojen monipuolistaminen

Perustelu: Hallitusohjelmaan on kirjattu kielikokeilu pakollisen ruotsin korvaamisesta alueellisesti jollain toisella kielellä. Kielikokeiluun liittyvät lakiongelmien tulee ratkaista pikaisesti niin, että kokeilu päästään käynnistämään hallituksen suunnitelmien mukaisesti.

Venäjän kielellä on suuri elinkeinopoliittinen merkitys Itä-Suomessa ja tahtotila lisätä venäjän kielen opetusta yleissivistävässä koulutuksessa on laaja. Itä-Suomen maakuntaliitot (Pohjois-Karjala, Pohjois-Savo, Etelä-Savo, Kainuu ja Etelä-Karjala) ovat jo aiemmin esittäneet kaksitasoista alueellista kielikokeilua, jossa osa pilottikouluista toteuttaisi kokeilua varhennetun venäjän kielen opiskelussa 1. vuosiluokalta alkaen ja osa kokeilua, jossa venäjän kielen opiskelu voidaan

aloittaa ilman velvoittavaa toisen kansalliskielen opiskelua.

Ylimääräisenä kielenä venäjän opiskelu on vaativaa ja monille koululaisille kohtuuttomasti työmäärää lisäävä taakka. Tämä vähentää kiinnostusta venäjän opiskeluun, jolloin pelkkä valinnaisuusmahdollisuuksien lisääminen ilman kokonaiskuormittavuuden tarkastelua ei tuota toivottua lopputulosta. Kielten opetuksen tulisi painottua niihin kieliin, joille on alueella käyttöä, ilman tarpeetonta kielipoliittista vastakkainasettelua. Kokeiluun tulee turvata riittävä erityisavustus, joka mahdollistaa normaalia pienemmät opetusryhmäkoot kielten opetuksessa.

Valtionavustus oppilaitosten sisäilma- ja kosteusvauriohankkeisiin perustamiskustannuksiin

Määrärahan tarve Pohjois-Karjalaan 2,0 milj. euroa vuodessa

Perustelu: Oppilaitosten kosteusvaurioiden korjaushankkeet ovat edelleen ajankohtaisia kouluverkon jatkuvan sopeuttamisen takia, joka on aiheuttanut koulujen yhdistämistä ja peruskorjauksia. Pohjois-Karjalassa on edelleen mittava tarve koulujen kosteusvaurioiden korjauksiin, eikä nykyisellä valtionavustusprosentilla ole mahdollista toteuttaa hankkeita. Korjaushankkeisiin tarvitaan nykyistä suurempaa valtion rahoitusta.

Kontiolahden ampumahiihtokeskuksen aseman vahvistaminen Suomen johtavana kansainvälisten suurtahtumien järjestämispaikkana ja vapaa-ajan keskusta tukevien kohteiden rakentaminen

Perustelu: Kontiorannan entisen varuskunnan alueelle sijoittuva vapaa-ajan keskus ja sitä tukevien kohteiden rakentaminen ovat tärkeitä Kontiolahden ampumahiihtokeskuksen aseman vahvistamisessa Suomen johtavana kansainvälisten suurtahtumien järjestämispaikkana. Kontiolahden ampumahiihtokeskuksen kehittämistoimenpiteet on toteutettu vuoden 2015 maailmanmestaruuskisojen edellyttämällä tavalla.

Jatkossakin kehittämistoimenpiteet ovat välttämättömiä, että Kontiolahti pidetään kilpailukyisenä suurtahtumien järjestämispaikkana ja varteenotettavana ympärivuotisena liikunta- ja matkailukeskuksena.

Kontiolahdella järjestetään jatkossakin suurkilpailuja. Vuonna 2017 järjestetään ampumahiihdon IBU-cup, maastohiihdon SM-kisat sekä veteraanien joka vuotiset Master-kilpailut. Ampumahiihdon maailmancupin kilpailut järjestetään vuosina 2017 ja 2018, ja Kontiolahti on hakenut MC-kilpailuja myös vuosille 2019–2022.

Suomen Olympiakomitean opetus- ja kulttuuriministeriön pyynnöstä tekemässä listauksessa Kontiolahden ampumahiihtokeskuksen kehittäminen on myös nimetty suomalaisen huippu-urheilun kannalta kolmanneksi merkittävimäksi rakennushankkeeksi heti Olympiastadionin ja Tampereen keskusareenan jälkeen.

Kunta kehittää stadionaluetta ja sen lähiympäristöä. Stadion on suurtahtumien

järjestämispaikka ja kuntalaisten lähiliikuntapaikka. Molempien ominaisuuksien kehittäminen ja stadionin ympärivuotisen käytön lisääminen selkiytyvät, kun alueen kaavoitus valmistuu vuoden 2017 aikana. Stadionin läheisyyteen on mahdollista rakentaa uusia huolto- ja majoitustiloja sekä ympärivuotista käyttöä tukevaa infrastruktuuria.

Luonnontieteellisen kulttuuriperinnön digitointi akateemisen pitkäaikaistyöttömyyden vähentämiseksi

Perustelu: Suomen luonnontieteellisestä kulttuuriperinnöstä vain noin 10 % on sähköisessä, helposti hyödynnettävässä muodossa. Joensuussa on kehitetty rakennerahastojen ja Suomen Akatemian tutkimusinfrastruktuurirahoituksen avulla massadigitointilaitteistoja ja -menetelmiä sekä sähköistä infrastruktuuria. Tuloksena on Digitarium, Itä-Suomen yliopiston ja Luonnontieteellisen keskusmuseon yhteinen digitointi- ja osaamiskeskus, joka pystyy digitoimaan satoja tuhansia luonnontieteellisiä näytteitä vuodessa, esimerkkinä Oslon yliopiston herbaarion eli noin 300 000 näytteen digitointi tilaustyönä.

Luonnontieteellisen kulttuuriperinnön digitointiin ei ole koskaan osoitettu määrärahoja valtion talousarviossa (vrt. momentti 29.80.55), mikä on hidastanut tieteen digitalisaation edistymistä Suomessa. Digitointikeskus Joensuussa tarvitsee henkilökuntaa operoimaan jo rakennettua infrastruktuuria. Digitarium on vuodesta 2011 alkaen kouluttanut työttömiä akateemisia digitoinnin ammattilaisiksi, tavoitteena ehkäistä akateemisen pitkäaikaistyöttömyyden kasvua. Kokoelmien digitalisaatiolla ja avoimella tietojen jakamisella sähköisten palveluiden (laji.fi) kautta pyritään nostamaan Suomen tiedettä sekä avaamaan luonnontieteelliset kansalliskokeumat kaikille kansalaisille. Nykyisellä digitointitahdilla tämä tavoite täytyisi arvioiden mukaan vasta sadan vuoden päästä. Valtion talousarvioon tulee ottaa 800 000 euron lisäys luonnontieteellisen kulttuuriperinnön digitointiin momentille 29.80.55 (Digitaalisen kulttuuriperinnön saatavuus ja säilyttäminen).

Monen palvelun kirjastoauto -hanke (liikkuva monipalvelupiste)

Kustannusarvio: auton hankintakustannukset, palveluvarustelu sekä henkilökunnan ja yhteistyötahojen koulutus 370 000 €, valtionosuus 40 %

Perustelu: Nurmeksen kaupunki on valittu maailman parhaaksi kirjastokunnaksi keväällä 2015. Kirjastoauton rooli valituksi tulemisessa oli erittäin suuri, koska auton lainausmäärät ovat korkeat ja niissä on jatkuvasti kasvua. Käytössä olevan kirjastoauton käyttöikä on kuitenkin lopussa.

Nurmeksen kaupunki on pinta-alaltaan suuri ja väestöstä 34 % asuu edelleen maaseutukylillä. Julkisia palveluja kylissä on enää vähän, ja kirjastoautosta tarjottavat mahdolliset uudet palvelut parantaisivat kylien lähipalveluja. Mikäli hanke toteutuu, Nurmeksen kaupunki tarjoaa naapurikunnille (Juuka ja Valtimo) mahdollisuuden käyttää uuden monipalveluauton palveluja. ELY-keskuksen rahoittamassa ”Uuden kirjastoauton tarpeet Nurmeksessa” -selvityshankkeessa kirjastoauto koettiin tärkeäksi niin taajamassa kuin taajama-alueen ulkopuolella.

Asiakkaat kokivat tärkeimmiksi monipalveluauton uusiksi palveluiksi posti-, kierrätys, apteekki- ja Kelan palvelut. Kunnan tuottamista palveluista monipalveluautoon toivottiin eniten ennakkoonestysmahdollisuutta ja terveyspalveluja, sekä nuorisopalveluja yhteistyössä nuorisotoimen kanssa.

Selvityksellä kartoitettiin myös uusia potentiaalisia kumppaneita ja heidän tarpeitaan. Yhteistyökumppanit pitivät auton palveluja erittäin tärkeinä. Uusista palveluista itsehoitopisteille ja terveyskeskuksille tärkeitä olivat luonnollisesti terveyspalvelut ja erityisesti sellaisten asiakkaiden saavuttaminen, jotka eivät itse helposti tule terveyskeskukseen. Apteekit olivat hyvin kiinnostuneita tarjoamaan lääkkeiden jakelua monipalveluauton kautta. Muita tärkeinä pidettyjä palveluita olivat mm. postipalvelut, asiakaspääte ja valokopiointi, sekä ikäihmisille suunnatut palvelut.

Jo tehtyjen selvitysten ja kokeilujen perusteella monipalvelukirjastoautot kiinnostavat kuntia ympäri Suomea ja yleisesti ottaen kuntalaisten kokevat kirjastoautojen mahdollisuudet lähipalveluiden turvaajana hyviksi. Monipalvelukirjastoauto olisi kuitenkin mahdollista toteuttaa vain valtionavustuksella, joka kattaa 40 % hankinta-, varustamis- ja koulutuskustannuksista. Opetus- ja kulttuuriministeriö ei enää myönnä uusia avustuksia kuntien kirjastoautohankintoihin. Nurmeksella on valmiudet toteuttaa hanke nopealla aikataululla rahoituksen varmistuttua ja pilotoida avoimesti kansallisestikin merkittävää uutta palvelukonseptia.

Museoviraston toimintamäärärahat

Ilomantsin kulttuuri- ja sotahistorian suojelu- ja arvokohteet

Perustelu: Ilomantsissa on runsaasti kunnan joko kokonaan tai osittain ylläpitämiä kulttuuri- ja sotahistorian suojelu- ja arvokohteiksi luokiteltavia alueita ja rakennuksia. Sellaisia ovat mm. Möhkön ruukin museoalue, Taistelijan talo Hattuvaarassa, Parpeinvaaran karjalais- ja runokyläkokonaisuus, johon kuuluu mm. Rajakenraali Raappanan sodanaikainen komentopaikka sekä Mateli Kuivalattaren aitat. Lisäksi yksityisten tai valtion hallinnassa ovat mm. Sissolan pirtti ja Makkolan museopihapiiri.

Edellä lueteltujen kohteiden ylläpitäminen ei ole mahdollista niissä tapahtuvan liiketoiminnan tuotoilla. Valtion budjettiin on otettava määräraha, jolla arvokkaat karjalaista ja kalevalaista kulttuuria sekä sotahistoriaa esittelevät kohteet voidaan pitää vapaassa käyttö- ja esittelykunnossa.

Sysmäjärven muinaisrannan tutkiminen Outokummussa

Perustelu: Toimintojaan Outokummussa laajentamassa olevan yrityksen haasteena on, että laajennusalueella Outokummun Sysmäjärven ympäristössä on viitteitä muinaisesta asutuksesta. Museoviraston tulisi suorittaa alueella koekaivaukset tai antaa niille tutkimuslupa, jotta tilanne saataisiin kartoitettua ja projekti voisi edetä.

Maa- ja metsätalousministeriö (talousarvion pääluokka 30)

Biotalouden kasvupaketti – Pohjois-Karjala: Toimenpiteet MMM:n hallinnonalalla

Perustelu: Pohjois-Karjalan biotalouden kasvupaketti on laaja maakunnallinen kärkihankekokonaisuus, joka muodostuu eri hallinnonaloille kohdentuvista toimenpiteistä (liitteenä). Kasvupaketin visiona on, että Pohjois-Karjala maailman johtavana metsämaakuntana ja Joensuu Euroopan metsäpääkaupunkina toimivat biotalousyhteiskunnan tiennäyttäjinä. Joensuulla on metsäalalla vahva kansainvälinen brändi, joka perustuu monipuoliseen osaamisklusteriin.

Pohjois-Karjalan metsäbiotalouden julkisella sektorilla toimii noin 600 asiantuntijaa tutkimuksen, innovaatiotoiminnan, koulutuksen ja hallinnon tehtävissä. Viime vuosina osaamisen ja tutkimuksen perustaa on laennettu määrätietoisesti kohti laaja-alaista biotalouden ja luonnonvarojen, erityisesti bioenergian, tutkimusta ja koulutusta. Maakunnasta löytyy koko metsäbiotalouden arvoketju, joka siihen liittyvine rajapintoineen työllistää yli 6 000 ihmistä yli 500 yrityksessä. Yritysten liikevaihto on yli 1,7 miljardia euroa ja investointeja on vireillä paljon.

Valtion odotetaan edistävän omalla toiminnallaan kaikilla hallinnonaloilla Pohjois-Karjalan biotalouden kasvupaketin toimenpiteitä (Liite 2).

Luonnonvarakeskuksen kehittäminen ja vahvistaminen Joensuussa osana huippuosaamiskeskittymää

Perustelu: Luonnonvarakeskuksen visiona on olla biotalouden suunnannäyttävä ja luoda osaamisella perustaa kestäväälle kasville ja hyvinvoinnille. Luonnonvarakeskukseen fuusioituista organisaatioista Joensuussa toimivat metsäntutkimuslaitos sekä riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos. Joensuuhun on sijoitettu yksi luonnonvarakeskuksen strategisista päätoimipaikoista.

Maakunnan ja Joensuun kaupungin strateginen tahtotila luonnonvara-alan ja biotalouden kehittämiseksi (maakuntaohjelma, Joensuun kasvustrategia ja kasvusopimus) tukee erinomaisella tavalla luonnonvarakeskuksen visiota, strategiaa ja tutkimusagendaa. Joensuun tutkimusyhteisöllä on myös vahvat näytöt ulkopuolisen rahoituksen menestyksekkäästä hankkimisesta ja Pohjois-Karjalan kehittämisrahoitusta myöntävät viranomaiset näkevät luonnonvara- ja biotaloustutkimuksen tärkeänä osana maakunnan tulevaisuutta.

Puusta rakennettu Metla-talo tarjoaa upeat kansainvälisestikin edustavat puitteet luonnonvarakeskuksen toiminnalle. Lisärakentamiselle on tarvittaessa mahdollisuus nykyisen toimitilakiinteistön vieressä. Samaan taloon sijoittuvat lisäksi Euroopan metsäinstituutti EFI, Evira ja SYKE. Metla-talon yhteisön kokonaisuutta tukevat muut Joensuun toimijat, jotka ovat kävelymatkan päässä toisistaan. Kansainvälisyys on vahvasti arjessa läsnä, sillä esimerkiksi yliopistolla metsätieteissä maisteritutkinnon ja jatko-opinnon suorittavista lähes puolet on kansainvälisiä opiskelijoita.

Luonnonvarakeskuksen Joensuun strategista päätoimipaikkaa on kehitettävä

vahvana ja monipuolisena yksikkönä verkostomaisen organisaatorakenteen johtamistoimintoja unohtamatta.

Kestävien hakkuumäärien kasvattaminen ja täysimääräinen hyödyntäminen

Perustelu: Metsäteollisuuden investoinnit tulevat lisäämään puunkäyttöä Suomessa jopa 15 miljoonalla kuutiometrillä seuraavan vuosikymmenen aikana. Esimerkiksi Metsä Groupin Äänekoskella vuonna 2017 käynnistyvän biotuotetehtaan myötä havukuitupuun käyttö kasvaa 4 milj. kuutiometrillä. Myös lukuisat pienemmät hankkeet ja sekä valtakunnallisten että alueellisten strategisten linjausten toimeenpano lisäävät puunkäyttöä merkittävästi. Pohjois-Karjalan pitkän tähtäimen visiona on hiilineutraali, uusiutuvan energian tuotannoltaan yliomavarainen maakunta, jossa fossiilista öljyä ei käytetä energiantuotannossa.

Pohjois-Karjalan metsävarat mahdollistavat lisää työtä ja hyvinvointia metsävarojen monipuolisen ja kestävä käytön avulla. Maakunnan metsien puuvarat ovat liki 1,6 kertaistuneet ja kasvu liki 2-kertaistunut viimeisen 50 vuoden aikana. Viime vuosien hakkuut ja luontainen poistuma on ollut noin 64 % puuston kasvusta. Luonnonvarakeskuksen laskelmien mukaan Pohjois-Karjalan metsävarat mahdollistavat noin 1,3 milj. kuutiometrin hakkuumäärien lisäyksen (25 % lisäys toteutuneisiin hakkuisiin) vuosittain verrattuna viime vuosien hakkuiden tasoon.

Hakkuukertymän lisäyksellä olisi merkittäviä myönteisiä aluetaloudellisia vaikutuksia. Mikäli hakkuut nousisivat 1,3 milj. kuutiometrillä vuosittain maakunnan bruttokantorahatulot nousisivat arviolta 50 miljoonalla eurolla. Vastaavasti nousisi metsänhoitopalveluja tuottavien yrittäjien, korjuu- ja kuljetusyrittäjien ja puunjalostusteollisuuden liikevaihto.

Metsien täysimääräisen hyödyntämisen edistäminen vaatii koko metsäalan panostusta ja aktivoitumista. Puun kysynnän kasvaessa on tärkeää turvata myös puun tarjonnan kasvu. Metsänomistajien tietoisuutta ja osaamista metsänhoidossa pitää lisätä ja metsätoimijoiden tulee kehittää omaa palvelutarjontaansa. Julkisen sektorin pitää toimillaan luoda puitteita puuhun ja metsään perustuville elinkeinoille. Biotalous investointien esim. biojalostamojen toteutumista pitää tukea. Pohjois-Karjalan metsäbiotalouden osaamiskeskittymän vahvuudet T&K-toiminnassa tulee hyödyntää monipuolisesti.

Yhteiskunnan kannustimet liikenneinfrastruktuuriin, nuoren metsän hoidolle ja metsäluonnon monimuotoisuudelle

Riittävän rahoituksen turvaaminen liikenneinfrastruktuurin kunnossapidolle

Perustelu: Lisääntyvät puutavaran ja metsäenergian käyttö edellyttävät toimivaa ja ympärivuotisesti kunnossa olevaa tieverkostoa ja siihen liittyviä rakenteita kuten siltoja, varastointipaikkoja ja terminaaleja. Lisähaasteita teiden kunnolle aiheuttavat leudot talvet ja sateiset syksyt, teiden varsilla tapahtuva energiapuun haketus sekä puutavara-autojen lisääntyvät painot. Myös rautatie- ja vesikuljetusten mahdollisuudet on hyödynnettävä ja niihin liittyviä lastaus- ja pudotuspaikkoja on

oltava riittävästi.

Viime vuosina Suomen liikenneinfrastruktuurin kunto on heikentynyt merkittävästi. Liikenneinfrastruktuurin kunnostamiseen tulee varata riittävä rahoitus niin maaseudun elinvoimaisuuden kuin metsäteollisuuden näkökulmasta.

Riittävät kannustimet metsien varhaishoitoon

Perustelu: Kasvavien hakkuiden myötä metsän hoidon tason turvaaminen tulee entistä tärkeämmäksi, sillä tulevaisuuden metsät tehdään tänään. Pohjois-Karjalassa on pieniä tai varttuneita taimikoita 260 500 hehtaaria, mikä on noin 19 prosenttia metsämaan pinta-alasta. Luonnonvarakeskuksen laatuluokituksen mukaan pienten taimikoiden metsänhoidollinen tila on huono, välttävä tai vajaatuottoinen 34 prosentilla kehitysluokan pinta-alasta ja varttuneilla taimikoilla vastaavasti peräti 53 prosentilla kehitysluokan pinta-alasta. Hakkuumäärien kasvaessa metsänhoitotyömäärät tulevat kasvamaan entisestään.

Toimenpiteet tavoitteen saavuttamiseksi:

- metsänomistajien tietoisuuden lisääminen hakkuu- ja hoitokohteista
- metsätoimijoiden aktiivinen palvelutarjonta
- riittävän työvoiman saatavuuden turvaaminen
- metsänomistajien omatoimisuuden edistäminen
- laadukkaiden ja kustannustehokkaiden metsänhoitomenetelmien kehittäminen
- yhteiskunnan kannustimet metsien varhaishoitoon

Metso-ohjelman rahoituksen tason nostaminen

Perustelu: Metsäohjelman tavoitteiden toteutuminen lisää metsien hakkuumäärää merkittävästi. Hakkuu- ja korjuumäärien kasvu lisää metsäluonnon monimuotoisuuteen, vesistöön ja monikäyttöön kohdistuvia paineita. Metsien korkean hyödyntämistason ja metsäluonnonhoidon yhteensovittaminen on metsäalan lähivuosien merkittävä haaste.

Pohjois-Karjalan metsistä liki 7 % on suojeltu tai niiden metsätalouskäyttö on rajoitettu. Metso -ohjelman rahoituksen vähentymisen myötä metsäluonnon monimuotoisuuden ylläpitämisen kannustimet vähenevät, jolloin tarvitaan uusia tapoja luonnon monimuotoisuuden edistämiseen. Metsäluonnon monimuotoisuuden perusta varmistetaan talousmetsien hyvällä luonnonhoidolla.

Vesi- ja kalataloushankkeiden tukeminen 30.40.31

Järvilohi- ja taimenkantojen elvyttäminen Lieksanjoen ja Pielisjoen (Saimaan järvilohen) kärkihankkeiden avulla

Perustelu: Pohjois-Karjalan maakuntakala järvilohi on luokiteltu äärimmäisen uhanalaiseksi lajiksi. Järvilohi on esiintynyt Suomessa Saimaan ja Pielisen alueella. Saimaalla vaeltaneen järvilohen lisääntymisalueet ovat olleet Pielisjoessa ja siihen laskevassa Ala-Koitajoessa. Pielisessä elänyt järvilohi lisääntyi Lieksanjoessa. Jokien patoamisen myötä järvilohen lisääntyminen estyi ja laji on säilynyt olemassa valtion kannanhoitoviljelyn avulla.

Pääministeri Juha Sipilän hallitus on nostanut vaeltavien ja uhanalaisten vaelluskalakantojen elvyttämisen hallituksen luontopolitiikan yhdeksi päätoimenpiteeksi. Vaelluskalakantojen elvyttämiseen kohdennetaan kärkihankerahoitusta, joka on suunnattu yhteisrahoitteisesti toteutettaviin ja nopeasti eteneviin hankkeisiin, joissa on vahva alueellinen sitoutuneisuus. Hankkeissa otetaan muun muassa käyttöön uutta tekniikkaa ja uusia toimintatapoja.

Vaelluskalakantojen elvyttämisen kärkihankelistalla on seitsemän kalatiestrategiasta nostettua pilottialuetta, joihin lukeutuvat Pohjois-Karjalan suurimmat joet Lieksanjoki ja Pielisjoki. Lieksanjoen ja Pielisjoen kärkihankkokonaisuuksien valmistelu ja osittain myös toteutus aloitettiin vuonna 2016. Pielisjoen toimenpiteet keskittyvät järvilohen elinmahdollisuuksien ja luonnonkierron palauttamiseen joen alajuoksulla. Lieksanjoen toimenpiteet painottuvat voimalaitosten yläpuolisille vapaana virtaaville koskialueille. Lieksanjoen kärkihankkeen kohdelajina on järvilohen ohella myös erittäin uhanalainen järvitaimen. Järvitaimenkantoja elvytetään myös kärkihankkeiden ulkopuolissa toimenpiteissä, jotka keskittyvät erityisesti Pieliseen laskeviin pienempiin virtavesiin.

Pielisjoen ja Lieksanjoen kärkihankkeiden yhteenlaskettu kokonaisbudjetti on useita miljoonia euroja. Valtion kärkihankeraha toimii toimenpiteiden siemenrahana ja merkittävä osa rahoituksesta hankitaan toimenpiteisiin sitoutuneilta kumppaneilta ja muilta rahoittajilta. Kärkihankkeet toteutetaan vuosien 2016–2018 aikana. Valtion odotetaan osallistuvan aktiivisesti Pohjois-Karjalan kärkihankkeiden rahoittamiseen ja toteutukseen.

Muut vesienhoidon hankkeet

Perustelu: Maa- ja metsätalousministeriön tukemana on toteutettu mm. laaja Tohmajärven ja sen valuma-alueen kunnostuskokonaisuus, joka päättyy vuonna 2018. Vastaaviin, vesienhoidon tavoitteita tukeviin, rakennettujen vesistöjen hoitoa ja käytettävyyttä parantaviin hankkeisiin sekä sinisen biotalouden edistämiseen liittyvien hankkeiden rahoittamiseen esitetään Pohjois-Karjalaan valtionosuutta 100 000 euroa.

Liikenne- ja viestintäministeriö (talousarvion pääluokka 31)

Pohjois-Karjalan liikennejärjestelmää kehitetään maakunnan liikennejärjestelmäsuunnitelman mukaisesti priorisoiduin hankkein. Lisäksi tuetaan Itä-Suomen kolmen maakunnan (Pohjois-Karjala, Pohjois-Savo, Etelä-Savo) yhteisessä liikennestrategiassa määritettyjen kehittämistavoitteiden ja kärkihankkeiden toteuttamista.

Perustienpidon rahoituksen riittävyys ja laajan tieverkon kunnosta huolehtiminen on Pohjois-Karjalan kaltaiselle maakunnalle erittäin tärkeää. Liikenne- ja viestintäministeriö sekä Liikennevirasto ovat julkaisseet 600 miljoonan euron korjausvelkaohjelman vuosille 2016–2018. Pohjois-Karjalasta ohjelmaan sisältyy hankkeita kohtuullisesti, mutta rahoitus kykenee purkamaan sumaa vain osittain. Korjausvelkaohjelman lisäksi hallitus on päättänyt myös siirtää vielä nimeämättömistä liikenneväylien kehittämishankkeista 364 miljoonaa euroa perusväylänpitoon ja yksityisteiden valtionavustuksiin vuosina 2017 – 2019. Tästä rahoituksen ovat saaneet VT23 Sarkamäen ohituskaistat sekä VT6 parantaminen Joensuun Raatekankaan kohdalla.

Jatkossa keskeiset valtakunnantasolla päätettävät tiestön kärkihankkeet Pohjois-Karjalassa ovat VT 23 Varkaus–Viinijärvi ja Niiralan rajanylityspaikan liikennettä välittävä VT 9 Onkamo–Niirala. Valtatien 9 välin Kuopio-Joensuu suunnitteluvaihtoehto tulee parantaa, jotta yhteysväliä voidaan kehittää systemaattisesti Jännevirran uuden sillan valmistumisen jälkeen. Samoin tulee edistää valtatie 6 Joensuu-Imatra yhteysvälin suunnitteluvaihtoehtoa. Kaivostoiminnan ja biotalouden tehdasinvestointien edellytysten turvaamiseksi on huolehdittava tieverkon kunnosta myös alemman asteisella verkolla.

Valtakunnallisesti päätettäviä raideliikenteen maakunnallisia kärkihankkeita ovat Joensuun ratapihan ja asemanseudun kehittäminen osana Joensuun symmetrisen kaupungin strategiaa sekä Karjalan radan parantaminen Joensuu–Imatra rataosuudella. Imatra–Luumäki rataosuuden kehittämisen yhteydessä on selvitettävä myös pohjoispuolisen radan nopeuden nostoa poistamalla mm. tasoristeyksiä sekä uusimalla turvalaitteita. Nopean henkilöliikenteen rataverkko on linjattava jatkumaan Joensuuhun saakka.

Junaliikenteessä on varmistettava Joensuu–Nurmes sekä Joensuu–Varkaus liikenteen jatkuminen vuoden 2017 lopulla lakkaavan veloiteliikennepäätöksen jälkeiselle ajalle. Kärkihankkeeksi nostetaan myös Joensuun lentoliikenteen palvelutason kehittäminen.

Liikenne- ja viestintäministeriön tutkimus- ja kehittämisrahoitusta tulee suunnata kaupunkiseutujen kävelyä ja pyöräilyä edistäviin hankkeisiin. Erityisesti Joensuussa on valmiutta panostaa yhteisrahoitteisiin kevyenliikenteen hankkeisiin.

Tieverkon kehittämishankkeet

Kärkihanke: Valtatien 23 parantaminen välillä Varkaus–Viinijärvi

Kustannusarvio 53 M€

Perustelu: Valtatie 23 on Pohjois-Karjalalle, varsinkin maakunnan keskiselle ja pohjoiselle osalle, erittäin tärkeä yhteys eteläiseen Suomeen. Tieosuus Liperin Kontkala–Varkaus ei vastaa liikenteen sujuvuuden ja turvallisuuden vaatimuksia. Valtatien 5 parantamistoimenpiteet etelässä ovat lisänneet myös VT 23:n vetovoimaa esimerkiksi raskaan liikenteen väylänä. Tien liikennemäärät ovat kasvaneet ennakoitua nopeammin ja raskaan liikenteen arvioidaan kasvavan. Tiesuunnitelma on valmistunut koko yhteysväylälle.

Hanke on saanut eduskunnan päätöksellä rahoitukset sekä Alakylän (5 M€) että Kypäräjärven (6 M€) ohituskaistaosuuksien toteuttamiseen. Alakylän ohituskaistat ovat valmistuneet ja Kypäräjärven rakentaminen alkoi elokuussa 2015. Lisäksi vuonna 2016 osoitettiin perusväylänpidon lisärahoituspotista 4,3 M€ Sarkamäen ohituskaistojen rakentamiseen. Varkaus–Viinijärvi tien jatkorahoitus on välttämätön, jotta hanke saadaan tiesuunnitelman mukaisesti kokonaisuudessaan toteutettua.

”Kuutostiepaketti” - valtatie 6 kokonaiskehittäminen

Valtatie 6:n ja kantatie 71:n liittymä- ja kevyen liikenteen järjestelyt Puhoksen kohdalla, Kitee

Kustannusarvio 3,72 M€ (1. vaihe 1,93 M€)

Perustelu: Valtatien 6 tasoristeyksestä Kiteen Puhoksessa on muodostunut liikenne- ja ympäristöturvallisuusriskikohde. Puhoksen teollisuusalueen yritysten rekkaliikennemäärät ovat suuria ja osa liikenteestä on vaaralliseksi luokiteltuja kemikaalikuljetuksia. Kiteen kaupungilla on vahva tahtotila Puhoksen teollisuusalueen kehittämiseksi ja yrityksillä on laajennussuunnitelmia.

Ensivaiheessa toteutetaan hanke rakentamalla valtatie 6 Lepikon liittymän porrastaminen ja kanavointi sekä siihen liittyvät yksityistie- ja pohjavedensuojelusjärjestelyt. Hankkeen rahoituksen mahdollistaessa toteutetaan yksityistieyhteys maantieltä 486 Lepikon maatalousoppilaitokselle. Toteutettavilla ratkaisulla parannetaan Lepikon liittymäalueen liikenneturvallisuutta ja raskaan liikenteen sujuvuutta sekä minimoidaan pohjaveden pilaantumisriskejä.

VT 6 perusparantaminen Imatran ja Joensuun välillä

Suunnitteluvaiheen nostaminen

Perustelu: Yhteysväli Imatra–Joensuu on osa Helsingin ja Kajaanin välistä valtatieta 6, ollen merkittävä Kaakkois- ja Itä-Suomen pääväylä mahdollistaen yhteydet Kotkan ja Haminan merisatamiin. Kansainvälistä merkitystä lisäävät itärajan läheisyys sekä yhteydet raja-asemille. Etelä-Karjalan parannushankkeet tukevat myös kehittämistä

Imatralta pohjoiseen. Nykytilanteessa tien leveys ja pinnan muoto eivät vastaa valtateiden tämän päivän vaatimuksia eikä tiellä ole yhtään ohituskaistaa Pyhäselän ja Imatran välillä. Pintaus tulee uusiksi ja asfaltoitua piennaraluetta on levennettävä kevyen liikenteen turvallisuuden vuoksi.

Savo-Karjalan ja Kaakkois-Suomen tiepiirien vuonna 2002 tekemässä Imatra–Joensuu yhteysvälin kehittämisselvityksessä toimenpiteiksi esitettiin liittymien parantamisia, kevyen liikenteen järjestelyjä, ohituskaistoja ja tievalaistusta. Selvityksen perusteella yhteysvälin (pois lukien jo toteutetut Joensuun kehätie ja Reijola–Niittylahti) parantamisen kustannusten voidaan arvioida olevan noin 55 miljoonaa euroa. Hankkeen toteuttamiseen on varauduttava käynnistämällä yleissuunnittelu. Nopeana toimenpiteenä valaistus Tolosenmäen ja Onkamon välillä parantaisi liikenneturvallisuutta vilkkaasti liikennöitävällä tieosuudella.

”Ysitiepaketti” - Valtatien 9 kokonaiskehittäminen (hankkeet ovat etuoikeusjärjestyksessä)

Kärkihanke: VT 9 Onkamo–Niirala yhteysvälin parantaminen

Kustannusarvio 25 M€, täsmentyy suunnittelussa

Perustelu: Valtatie 9 välillä Onkamo–Niirala muodostaa keskisen Suomen yhteyden Venäjälle ja Niiralan kansainväliselle rajanylityspaikalle. Tien merkitys on elinkeinoelämän kuljetusten kannalta suuri. Tietä ei ole mitoitettu nykyisiin liikennemääriin ja liikenneturvallisuus on heikko, sillä tie on kapea ja mutkainen ja varrella on runsaasti asutusta. Hankkeella on suuri vaikutus Niiralan rajanylityspaikan, Värtsilän taajaman ja Tohmajärven kuntakeskuksen kehittymiseen. Valtatieosuuden pituus on 32 kilometriä ja se sijaitsee kokonaan Tohmajärven kunnan alueella.

Tien kunto välillä Onkamo–Niirala tulee saada valtatiestatuksen edellyttämälle tasolle. Hankkeen ympäristövaikutusten arviointi on valmistunut ja yleissuunnitelma valmistuu alkuvuodesta 2018, jonka jälkeen on laadittava tiesuunnitelma. Valtion on varauduttava hankkeen rahoittamiseen väyläverkon kehittämishankkeena, lisäperusteena rajaliikenteen kehittäminen. Toteutus olisi tarkoituksenmukaista käynnistää ylityspaikalta alkaen tukien etupainotteisesti rajaliikenteen sujuvuutta.

VT 9 Liperin Ylämyllyn liikennejärjestelytoimenpiteet

Suunnitteluvalmiuden nostaminen

Perustelu: Vuoden 1998 alussa valtatie 9 pohjoispuolella oleva vajaan 400 hehtaarin varuskunta-alue (Ylämyllyn varuskunta) siirtyi Liperin kunnalle. Kunta on kehittänyt aluetta viihtyisäksi asuinalueeksi palveluvarustuksineen. Alueelle on rakennettu ja kunnostettu 400 asuntoa, kaksi päiväkotia, kouluja, hoivakoti ja liikuntahalli muun infrastruktuurin ohella. Asuinrakentaminen jatkuu noin 20 asunnon vuosivauhdilla ja pientaloasutusta on yleiskaavoitettu yhteensä 800 asunnolle. Jyrinkylän asukasmäärä on 1 300 ja alue kasvaa noin 2 000 asukkaaseen 3–5 vuodessa. Alueen välittömässä läheisyydessä sijaitsee Pärnävaaran urheilukeskus. Liperin asukkaista jo puolet asuu Ylämylly–Jyrin alueella.

VT 9 yleissuunnitelman (1998) mukaisesti Joensuun ja Ylämyllyn välinen yhteys muuttuu moottoritieksi. Suunnitelman mukaan VT 9 ja Liperintien (476) kohtaan rakennetaan Ylämyllyn eritasoliittymä. Eritasoliittymästä on Joensuun yleiskaavassa ja Ylämyllyn osayleiskaavassa esitetty yhteys myös Jyrinkylään. Näiden kunnissa hyväksytyjen kaavojen päätökset eivät hallinto-oikeuksissa ole saaneet lainvoimaa, vaan ovat palautuneet uuteen käsittelyyn. Suunnittelutilanteen takia VT 9 ja Ylämyllyn eri osien välinen liikennöinti on muodostunut ongelmalliseksi kasvavan liikenteen ja asutuksen takia.

Välitöntä parannusta on saatu Liperin liikenneturvallisuuksuunnitelman mukaisilla toimenpiteillä, mutta rakenteelliseen ongelmaan tarvitaan kasvavan Joensuu–Kuopio -liikenteen ja taajamien välisen liikenteen osalta järeämpiä toimenpiteitä. Perusongelmaan, eli liikenneturvallisuuteen, liikenteen sujuvuuteen ja asiakasystävälliseen liikennöintiin, Liperin kunta esittää kokonaisvaltaista ja moniportaista ratkaisua.

- 1) *Toteutetaan VT 9 ja Liperintien eritasoliittymä ja risteysjärjestelyt*
- 2) *Ylämyllyn taajamateiden parantaminen*
- 3) *Jyrinkylän liikenteen kanavoiminen uuden suunniteltavan yhteyden kautta*

Valtatien 9 kehittäminen Joensuun ja Kuopion välillä (Viinijärvi–Vartiala)

Suunnitteluvaihtoehtojen nostaminen

Perustelu: Valtatie 9 toimii Pohjois-Savon ja Pohjois-Karjalan maakuntien yhdysväylänä muodostaen yhtenäisesti numeroidun itä-länsi -suuntaisen yhteyden Turku–Jyväskylä–Kuopio–Joensuu–Niirala. Tie on tärkeä sekä poikittaisyhteyksien kehittämisen että elinkeinoelämän kuljetusten kannalta. Yhteysvälin merkitystä kasvattaa Itä-Suomen yliopiston toiminta ja kampusten välinen vuorovaikutus. Joensuun ja Kuopion kaupunkien yhteistyö lisääntyy. Jännevirran sillan rahoituksen varmistuminen (45 M€) helmikuussa 2016 on merkittävä myös Pohjois-Karjalan kannalta parantaen Joensuun ja Kuopion välistä yhteyttä.

Viinijärvi–Vartiala yhteysväli on noin 70 km pitkä ja osa yleiseurooppalaista TEN-T verkkoa. Yhteysvälin geometria ja poikkileikkaus eivät täytä valtatievaatimuksia. Nopeustaso vaihtelee välillä 60–100 km/h ja yksityistieoliittymiä on tiheästi koko matkalla. Liikenneonnettomuusaste on 1,5-kertainen ja kuoleman riski yli kaksinkertainen valtateiden keskiarvoon verrattuna. Kyläalueilla kärsitään liikenteen melusta ja päästöistä. Hankkeesta on laadittu tarveselvitys vuonna 1999 ja osalle tietä on tehty yleissuunnitelmia. Suunnitteluvaihtoehtoja tulee parantaa ja pyrkiä vaihteittaiseen toteutukseen.

Kaivostoiminnan ja teollisuuden toimintaedellytyksiä parantavat paikalliset liikennehankkeet

Polvijärven Kylylahden kaivoshankkeen väyläinvestoinnit

Kustannusarvio 6,5 M€ (tiestö), ratainvestointi täsmentyy suunnittelussa

Perustelu: Boliden AB operoi kaivosta Polvijärven kirkonkylän välittömässä läheisyydessä Kylylahdessa. Kaivoksesta saatavat tuotteet ovat kupari, koboltti, nikkeli, sinkki ja kulta. Merkittävin hyödynnettävä malmi esiintymästä on kupari. Kaivos työllistää noin 220 henkilöä, joista noin 140 työskentelee Polvijärvellä.

Polvijärveltä Luikonlahteen kuljetettava malmimäärä on 550 000 tonnia vuodessa. Yhden rekan kapasiteetti on 40 tonnia malmia. Käytännössä Polvijärveltä tulee Luikonlahteen noin 50 malmirekkaa joka arkipäivä. Tie Maarianvaaralta Polvijärvelle on huonokuntoinen ja vaatii kunnostusta. Liikenneturvallisuuden näkökulmasta Polvijärvi–Luikonlahti maantien numero 502 kunnollinen perusparantaminen on välttämätöntä ja tien kunnossapitotasoa tulee nostaa. Vuoden 2014 aikana tieosuudella tehtiin pistemäisiä korjauksia.

Niukoista tiemäärärahoista johtuen Pohjois-Savon ELY-keskuksen on vaikea osoittaa kehyksistään rahoitusta hankkeeseen. Valtion on osoitettava erillinen kaivosperusteinen rahoitus Polvijärvi–Luikonlahti maantien numero 502 perusparantamiseen liikenneturvallisuuden takaamiseksi. Hankekokonaisuus sisältää seuraavat toimenpiteet:

- 1) Tien 502 levittäminen välillä Maarianvaara–Saarivaaran risteys, ka. 3 miljoonaa euroa
- 2) Radan rakentaminen välille Luikonlahden asema–rikastamo noin 2 km (kiskotus ja vanhan ratapenkan vahvistaminen)
- 3) Outokumpu–Luikonlahti tien päällysteen kuntoonlaitto, ka. 3 miljoonaa euroa (Outokummussa suunnitteilla kaivostoimintaa)
- 4) Luikonlahti Kaavi -tien 573 risteys, liittymään väistötilla, ka. 0,5 miljoonaa euroa

Pampalon kaivoksen liikenneyhteydet

Kustannusarvio 1 M€ (tiestö)

Perustelu: Pampalon kultakaivos sijaitsee Ilomantsin Hattuvaarassa ns. Karjalan kultalinjalla. Kaivoksen omistaa Endomines Oy. Kaivosalueelle on rakennettu rikastamo, murskaamo, rikastushiekka-alue, konttori ja huoltotilat. Kaivos käynnisti toimintansa helmikuussa 2011. Malmia louhitaan noin 270 000 tonnia vuodessa. Tavoitteena on tuottaa vuosittain noin 800–900 kg kultaa. Kaivos työllistää vakituisesti lähes 100 henkeä ja lisäksi merkittävän määrän urakoitsijoiden työntekijöitä. Endomines on investoinut alueella malminetsintään ja rikastamon laajentamiseen. Malmin louhinta- ja käsittelymäärän odotetaan nousevan.

Pampalon kaivokselta kultarikaste kuljetetaan rekkakuljetuksin jatkojalostettavaksi. Lisääntyvät rikastekuljetukset ja muu kaivoksen toimintaan kuuluva liikennöinti

edellyttää maantien 522 parantamista, mikä on kustannusarvioltaan noin 1 miljoonan euron hanke.

Lieksan Kevätniemen teollisuusalueen liikennejärjestelyt – Kantatie 73 ja Kevätniemen maantien kiertoliittymä

Perustelu: Lieksan keskustan välittömässä läheisyydessä sijaitsee kantatie 73 ja Kevätniemen maantien risteys. Risteyksestä on kulku Kevätniemen teollisuusalueelle ja raskaan kaupan alueelle. Green Fuel Nordic Oy suunnittelee alueelle bioöljyjalostamoja ja Lieksan Teollisuuskylä Oy sekä ViherKevätniemi -hankkeen myötä muuta biotalouden tuotannollista ja sitä tukevaa toimintaa. Binderholz Nordic Oy on laajentamassa toimintaansa alueella.

Pohjois-Savon Ely-keskuksella on suunnitelma kantatie 73 ja Kevätniemen maantien risteuksen kiertoliittymästä. Suunnitelmassa ovat myös kevyenliikenteen väylät Kevätniemeen. Hanke on Lieksan kaupungin ja Lieksan Teollisuuskylä Oy:n yhteishanke. Kiertoliittymän rakentaminen ilman kevyenliikenteen väyliä (ka. 0,55 milj. €) alkaa vuoden 2017 aikana. Valtion tulee varautua järjestelyjen rahoitukseen kokonaisuudessaan.

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto on osoittanut 1 milj. euroa EAKR-rahoitusta Kevätniemen yritysalueen bioterminaalin, infrastruktuuriin ja kokonaissuunnitteluun. Hankkeen tavoitteena on Lieksan Kevätniemen yritysalueen vahvistaminen alueeksi, jossa yritykset voivat jalostaa biomassaa tuontia korvaaviksi tuotteiksi. Hankkeen lopputuloksena alueella on nykyaikainen ja kaikki ympäristövaatimukset täyttävä terminaali, jota voidaan käyttää sekä alueelle rakennettavan biojalostamon että muiden pk-yritysten tarpeisiin. Hanke vahvistaa Lieksan ja lähialueiden kehittämisedellytyksiä ja edistää yritysten sijoittumista alueelle.

Nurmeksien bioteollisuusalueen liikennejärjestelyt – Uusi raakapuuterminaali ja raideyhteys

Perustelu: Vihreän teollisuuden alue on Nurmeksessa sijaitseva vuonna 2013 kaavoitettu uusi teollisuusalue. Teollisuusalue perustettiin, sillä Nurmeksessa oli pulaa isoista teollisuustonteista ja olemassa olevat tontit sijaittivat hajallaan. Kooltaan 28 hehtaarin suuruisella alueella on kaikkiaan yhdeksän tonttia, joista muutama on vielä vapaana. Alueelle on suunnitteilla mm. biohiiltäminen, bioterminaali, CHP-laitos, puunkuivaamo sekä rautatien lastaus- ja purkupaikka.

Teollisuusalueelle on rakennettu tiet, valaistus ja tonttien LVI ja sähköliittymät sekä kaukolämpö. Nurmeksien tavoitteena on siirtää nykyinen Porokylässä sijaitseva puun purku- ja lastauspaikka uudelle alueelle vuoden 2017 aikana. Kaupunki aloittaa keväällä tieyhteyksien rakentamisen teollisuusalueelta Nurmes-Valtimo radanvarteen. Suunnitteilla on alueelle rakennettava raakapuuterminaali eli ratapihan purku- ja lastauspaikka ratatöineen. Purku- ja lastauspaikan rakentamiseen on saatu 1 milj. euron EAKR-rahoitus Pohjois-Karjalan maakuntaliitolta. Puun käsittelykapasiteetti kolminkertaistuu uuden purku- ja lastauspaikan myötä, ja voisi luoda liiketoimintamahdollisuuden terminaalioperaattorille. Valtion odotetaan toteuttavan ratayhteyden ja -työt uuden

raakapuuterminaalien alueelle.

Kolin saavutettavuuden ja sisäisen liikenteen kehittäminen

Perustelu: Kolia kehitetään Pohjois-Karjalan matkailustrategian mukaisesti kansainvälisesti merkittävänä ympärivuotisena matkailukeskuksena. Kehittämisen perustuu kolmen alueen, Ukko Kolin, Kolin kylän ja Loma-Kolin, muodostamaan palvelukokonaisuuteen. Jotta alueen kehittyminen voi toteutua vision mukaisesti, tulee mainittujen kolmen alueen yhteydet olla kunnossa. Sisäisen liikenteen lisäksi on varmistettava kolin ulkoinen saavutettavuus maanteitse sekä liityntäyhteyksin juna- ja lentoliikenteeseen. Pielisen ylittävä matkustajalaivaliikenne on tärkeää koko järvioltaan matkailuelinkeinolle.

Keuyen liikenteen väylä on Kolilla rakennettu ainoastaan Kolin kylän ja Jeron tiehaaran välille sekä maantielle 504 välillä Kolin kylä–Purnuniementien liittymä. Kolin palvelukokonaisuus ja ympäristövastuullinen kehittäminen edellyttävät, että alueiden välillä voi tulevaisuudessa liikennöidä turvallisesti keuyen liikenteen väyläverkostoa pitkin mm. kävellen ja pyörällä sekä rullasuksilla ja -luistimilla. Tarvittavan väyläinvestointikokonaisuuden toteuttaminen perusväylänpidon varojen kautta on nykyrahoitustasolla vaikeaa. Hankekokonaisuutta on vietävä eteenpäin matkailuelinkeinolle tärkeänä erillishankkeena. Keuyenliikenteen väylä Jero–Ukko–Koli on erityisen tärkeä juuri turvallisuuden takia, nykyisellään pyöräilijät ja kävelijät käyttävät kapeaa maantien laitaa.

Matkailukohteen kilpailukyvyllä saavutettavuus julkisin liikennevälinein on välttämätöntä. Nykyisellään Kolin matkailu on vahvasti yksityisautoilun varassa, mikä ei ole kestävä kehityksen mukaista ja rajoittaa matkailun kasvua. Kimppataksipalvelu on todettu toimivaksi ratkaisuksi Kolin ja Joensuun välillä palvelun sekä paikallisia asukkaita että matkailijoita. Kimppataksipalvelusta on tällä hetkellä ratkaisu vuoden 2016 loppuun saakka ja myös jatko on turvattu.

Pielisen järvioltaan kaikilla suunnilla sijaitsee matkailukohteita, joiden yhdistäminen tarvitsee Pielisen ylittävän liikenneyhteyden Kolin ja Lieksan välillä. Ympärivuotinen liikenneyhteys Pielisen yli on sisällytetty Saaristoasiain neuvottelukunnan valtakunnalliseen kehittämisohjelmaan. Nykyisellään yhteys on ainoastaan muutaman kuukauden vuodessa, silloin kun Koli–Vuonislahti jäätie (7 km) on käytössä. Jäätie lyhentää Lieksan ja Kolin välistä ajomatkaa yli 50 kilometrillä. Autolautta Pielinen on liikennöinyt kesä-elokuussa aikataulun mukaisesti Kolin ja Lieksan välillä. On esitetty ympärivuotista lauttayhteyttä, joka olisi osa liikenneviraston ylläpitämää maantieverkkoa.

Pohjois-Karjalan maantielauttojen (lossit) palvelutason turvaaminen

Perustelu: Maantielauttojen ja yhteysalusliikenteen hoito on valtakunnallisesti keskitetty Varsinais-Suomen ELY-keskukselle, joka vastaa 41 lauttapaikasta, joista suurin osa sijaitsee Turun saaristossa ja Itä-Suomen järviolueilla.

LVM käynnisti selvityksen saariston liikennepalvelujen kehittämiseksi syksyllä 2014.

Selvitystä on laadittu virkatyönä ministeriön, Liikenneviraston ja Varsinais-Suomen ELY-keskuksen yhteistyönä. Selvityksen lähtökohtana on ollut 2012 liikennepoliittiseen selontekoon sisällytetty saaristoliikennettä koskeva kirjaus. Tavoitteena on jatkossa kokeilla uutta liikennepalvelukonseptia nykyisten saaristoliikennepalvelujen sopimusten rinnalla (2016–2017) ja hyödyntää kokeilusta saadut kokemukset seuraavalla hankintakierroksella nykyisten sopimusten päättyessä.

Pohjois-Karjalassa liikennöi kaksi maantielauttaa, Hirvisalmi Juuan Paalasmaalla ja Arvinsalmi Liperissä. Lossiliikenne on välttämätöntä vakituisten ja vapaa-ajan asukkaiden arjen sujuvuuden sekä matkailun, metsätalouden ja muun elinkeinoelämän edellytysten ja turvallisuuspalvelujen saatavuuden näkökulmista. Pohjois-Karjalan maantielautojen palvelutason tulee säilyä vähintään nykytasolla. Lisäksi on selvitettävä mahdollisuudet toteuttaa maantiesillat korvaamaan nykyinen lauttaliikenne.

Juuan kunta on esittänyt suunnittelun käynnistämistä Paalasmaan lossin korvaamiseksi sillalla. Siltahanketta perustelee päivittäisen liikennöinnin lisäksi matkailun kehittämiseen ja vapaa-ajan asumisen liittyvät suunnitelmat. Juuan kunta omistaa Pielisen saarissa (mm. Karhusaari, Paalasmaa) mittavia maaomaisuuksia, joista osa on kaavoitettu (Karhusaari) ja osa odottaa kaavoituksen käynnistämistä ja kunnallistekniikan rakentamista lomakylien ja muiden matkailupalvelujen rakentamiseksi.

Rataverkon ja raideliikenteen kehittämishankkeet

Kärkihanke: Joensuun ratapihajärjestelyt ja asemanseudun alueen kehittäminen

Ratapihan kustannusarvio 85 M€

Perustelu: Joensuun ratapiha on teknisesti vanhentunut ja käyttöikänsä lopussa. Ratapiha tulee uudistaa nykyhetken ja tulevaisuuden tarpeita vastaavaksi koskien sekä tavaratransporttia että henkilöliikennettä. Joensuu on priorisoitu kärkikohteiden joukkoon Liikenneviraston ratapihaselvityksessä.

Kaupunkikehityksen kannalta Joensuun asemanseudun kehittäminen on keskeisessä roolissa Joensuun symmetrisen kaupungin vision toteuttamisessa. Tavoitteena on laajentaa kaupunkikeskustaa Pielisjoen itäpuolella, tuoda asunto- ja palvelurakentamista sekä luoda uusia työpaikkoja hyvien liikenneyhteyksien ja rakennetun infran äärelle. Alueen tehokkaampi käyttö edellyttää myös teknisesti vanhentuneiden henkilö- ja tavararatapihojen uudelleen järjestelyjä. Liikennevirasto on omassa valmistelussaan priorisoinut Joensuun hankkeen korkealle moniongelmaisena kohteena.

Kaupunkikehityshanke ja ratapihan kunnostushanke tukevat hyvin toisiaan. Ratapihajärjestelyt mahdollistavat alueen maankäytön kehittämisen ja tiivistämisen. Joensuun kaupunki aikoo toteuttaa alueelle kehittämishankkeen, joka muodostuu keskustamaisesta liike-, toimisto-, ja asuinrakentamisen kokonaisuudesta.

Järjestelyyn kytkeytyy myös matkailijoille tarjottavien palveluiden lisääminen ja matkaketjujen sujuvuuden parantaminen. Hankkeella on merkittävä vipuvaikutus yksityisten satojen miljoonien eurojen rakennushankkeiden käynnistymiseen. Järjestelyt parantavat myös eri liikennemuotojen yhteensovittamista, joukkoliikenteen olosuhteita ja luovat hyvän pohjan liikenteen ja matkustajapalveluiden uudistamiselle liikennekaaren mukaisesti. Joensuun ratapihan toimivuudella on myös merkittävää vaikutusta koko Karjalan radan liikennöitävyyteen.

Joensuun ratapihan yleissuunnitelma valmistui 2013 ja parhaillaan on käynnissä aluetta koskeva ratalain mukaisen ratasuunnitelman laadinta. Samanaikaisesti on käynnissä Joensuun asemanseudun ja ratapihan asemakaavojen muutokset ja ne tulevat päätettäväksi vuoden 2017 alkupuolella.

Ratapihan uudistamisen on arvioitu kestävän kolme vuotta ja maksavan 85 miljoonaa euroa. Hankkeen eteneminen toteutusvaiheeseen tavoiteaikataulussa vuoteen 2020 mennessä edellyttää, että vuoden 2017 talousarviossa varaudutaan jo rakennussuunnitteluun ja valmisteleviin toimiin siten, että varsinainen rakentaminen voi käynnistyä 2018 alkaen. Ratapiha-alueen kehittämisen tulee edetä niin, ettei se viivästytä muita liikkeelle lähteviä investointeja.

Maantien 5013 parantaminen Joensuussa välillä Vehkataival – Näädänkatu (Kuhasalontie) – ”Ratapihahankkeen starttiraha”

Kustannusarvio 3,75 M€ (täsmentyy suunnittelussa)

Perustelu: Maantien 5013 parantaminen liittyy kiinteästi Joensuun ratapihahankkeeseen. Ennen muita Joensuun ratapihajärjestelyitä on uusittava Kuhasalontien ylikulkusilta. Uudistamisen syynä on ratapihan leventämistarve sillan kohdalla, joten ilman parannustyötä ei ratapihajärjestelyjen toteuttaminen ole mahdollista. Nykyinen silta puretaan ja tilalle rakennetaan uusi. Sillan tulopenkereitä loivennetaan, mikä parantaa jonkin verran raskaan liikenteen sujuvuutta Joensuun syväsatamaan, mihin TEN-T ydinverkkoon kuuluva vesiliikennereitti päättyy. Samassa yhteydessä rakennetaan jalankulun ja pyöräilyn alikulkuyhteys Tapionkadun päästä Lillukkatielle, mikä parantaa tieosuuden liikenneturvallisuutta. Esitämme, että liikennevirasto osoittaa Kuhasalonsillan uudistamisen vaatimat määrärahat vuoden 2018 talousarviossa ”Joensuun ratapihahankkeen starttirahana”.

Kärkihanke: Karjalan radan parantaminen ja nopeudennosto Joensuu–Imatra rataosuudella (ml. tasoristeysten poiston Kitee–Imatra välillä)

Tarkempi selvitys ja suunnitteluvalmiuden nosto
Kustannusarvio täsmentyy suunnittelussa (50–100 M€)

Perustelu: Karjalan radan parantaminen nopealle henkilöjunaliikenteelle sopivaksi on maakunnan saavutettavuuden ja logistisen kilpailukyvyn kannalta keskeinen toimenpide. Vuosien 2007–2013 aikana EAKR-ohjelman rahoituksen turvin (13,9 M€) tasoristeysksiä on vähennetty Pohjois-Karjalassa Joensuun eteläpuolella siten, että jäljellä on enää neljä tasoristeystä, joista kaksi kohdetta on

suunnittelultaan toteutusvalmiita. Imatran ja maakuntarajan välisellä rataosuudella tasoristeyskohteita on jäljellä 11 kappaletta. Ensi vaiheessa toteutettavia toimenpiteitä ovat vielä jäljellä olevien tasoristeysten poistaminen.

Päätavoitteen eli junaliikenteen nopeudennoston (200 km/h) kannalta pelkkä tasoristeysten poisto on täysin riittämätön toimenpide. Ratainvestointitarpeiden kannalta on selvitettävä mitä toimenpiteitä nopeuden nosto kokonaisuutena edellyttäisi, mitkä ovat kustannukset ja vaikutukset sekä arvioitava toimenpiteiden yhteiskunnallinen kannattavuus. Tällainen kokonais selvitys on lähiaikoina käynnistymässä Liikenneviraston johdolla yhteistyössä Pohjois- ja Etelä-Karjalan maakuntien kanssa. Pohjoisempana toteutettavia toimenpiteitä on mahdollisuuksien mukaan kytkettävä Imatra–Luumäki kaksoisraiteen hankekokonaisuuteen. Lisäksi Liikenneviraston pitkän aikavälin tavoitteissa on linjattava, että nopea rataverkko ulotetaan tulevaisuudessa Imatralta Joensuuhun saakka.

Kärkihanke: Joensuu–Varkaus–Pieksämäki sekä Joensuu–Lieksa–Nurmes yhteysvälien henkilöjunaliikenteen kehittäminen, velvoiteliikenteen jatkuminen vuonna 2018

Perustelu: Joensuu–Nurmes ja Joensuu–Varkaus henkilöjunaliikenne on ollut lakkautusuhan alla usean vuoden ajan. Taustalla on ollut kaukojunaliikenteen ostomäärärahojen säästöt. Toistaiseksi liikenne on jatkunut aina vuoden kerrallaan liikenne- ja viestintäministeriön velvoiteliikennepäätösten turvin. Tuorein liikenne- ja viestintäministeriön päätös junaliikenteen velvoiteliikenteestä ajalle 11.12.2016–9.12.2017 on tehty lokakuussa 2016. Nurmeksen palvelutaso on päätöksen turvin säilynyt ennallaan, mutta poikittaisliikenteen Joensuu–Varkaus palvelutaso on vain kaksi vuoroa päivässä takavuosien neljän vuoron sijaan. Ministeriön linjauksen mukaan päätös velvoiteliikenteestä tehdään vain vuodeksi kerrallaan, sillä ministeriössä valmistaudutaan parhaillaan myös rautateiden henkilöliikenteen kilpailun avaamiseen.

Liikenne- ja viestintäministeriön on haettava hyvissä ajoin ratkaisu, mieluiten kevään 2017 aikana, henkilöjunaliikenteen jatkumisen varmistamiseksi Joensuu–Nurmes ja Joensuu–Varkaus -rataosilla myös 9.12.2017 jälkeiselle ajalle mahdollisimman pitkäkestoisella ylivuotisella ratkaisulla. Mikäli rautateiden henkilöliikenne avataan kilpailulle, on Pohjois-Karjalan junaliikenteen tulevaisuus varmistettava kilpailutuksen sisällöllisessä ja teknisessä toteutuksessa.

Muut rataverkon ja raideliikenteen kehittämishankkeet

Henkilöjunaliikenteen kehittäminen Petroskoi–Joensuu

Perustelu: Vuonna 2012 Pohjois-Karjalan ja Karjalan tasavallan yhteisenä toimenpiteenä selvitettiin mahdollisuuksia henkilöjunaliikenteen avaamiselle Joensuun ja Petroskoin kaupunkien välillä. Ensimmäinen tilausjuna saapui Joensuuhun 29.12.2012 tuoden noin 200 matkailijaa päivävierailulle. Tämän jälkeen on toteutunut kolme tilausjunaa, joiden rajatarkastukset on kyetty suorittamaan ilman merkittävää haittaa maantieliikenteen rajatarkastuksille. Niiralan rajanylityspaikan voimavaroja on kehitettävä tukemaan henkilöjunaliikennettä Niiralan kautta.

Ratapihalla tarvitaan turvalaitteiden uusimista ja pienehköjä raidemuutoksia (10 M€).

Joensuu–Nurmes–Kontiomäki rataosuuden sähköistäminen (ja henkilöjunaliikenteen kehittäminen)

Sähköistämisen kustannusarvio Joensuu-Uimaharju n. 17 M€, ja välillä Uimaharju-Kontiomäki 79 M€

Henkilöliikenteen kehittämisen kustannusarvio (rata, turvalaitteet ja tasoristeykset) Välillä Nurmes-Kontiomäki n. 54 milj. €

Perustelu: Joensuu–Nurmes–Kontiomäki -rataosuuden sähköistäminen on Nurmes–Kontiomäki -välin peruskorjauksen valmistuttua aiempaakin tarpeellisempaa. Sähköistäminen palvelee teollisuuden kuljetustarpeita Uimaharjun sellutehtaan ja sahan, Lieksan saha- ja kartonkiteollisuuden sekä Nurmeksien sahan ja kyllästämö- sekä taloteollisuuden osalta. Lieksassa ja Nurmeksessa on vireillä lisäksi uudet merkittävät biojalostamohankkeet. Stora Ensolla on vireillä mahdollinen liukosellun tuotantokapasiteetin laajennus, yhtenä vaihtona Uimaharjun tehdas. Raidekuljetuksilla kulkee tuotteita Suomen vientisatamiin ja raaka-ainetta tehtaille. Sähköistämiskäytännön myötä myös Joensuun ratapihan ympäristöhaitat vähenevät.

Säkäniemi–Niirala rataosuuden sähköistäminen

Kustannusarvio 8,2 M€

Perustelu: Niiralan raja-asema on kasvava rajanylityspaikka. Säkäniemi–Niirala rataosuuden välityksellä Suomen rautatieverkko kytkeytyy Karjalan radalta Venäjän rataverkkoon. Rataosuuden sähköistäminen tukee sekä henkilö- ja tavaraliikenteen kasvutavoitteita että konttiliikenteen kehittämistä. Konttiliikennestatus on toteutunut useiden vuosien neuvottelujen jälkeen eikä kuljetuksissa ole enää sopimuksellisia rajoitteita. Metsäteollisuuden vientikuljetukset, esimerkiksi sellu, ovat kasvussa Niiralan kautta.

Joensuu–Ilomantsi yhteyden perusparantamisen jatko rataosuudella Heinävaara–Ilomantsi

Kustannusarvio 14 M€

Perustelu: Joensuu–Heinävaara rataosuuden parantamistoimenpiteet (alus- ja päällysrakennetyöt) ovat valmistuneet. Myös osuus Heinävaarasta edelleen Ilomantsiin saakka on saatava valtion rahoituksen piiriin rataosuuden liikennöitävyyden varmistamiseksi myös tulevaisuudessa puun kuljetuksen, pellettikuljetuksen sekä luonnonkiven ja malmirikasteen kuljetuksen tarpeita varten. Radan heikon kunnan vuoksi puunkuljetukset ovat siirtymässä maantiekuljetuksiksi, mikä rasittaisi tieverkkoa merkittävästi. Vapo Oy suunnittelee teknisen hiilen tehtaan perustamista mahdollisesti Ilomantsiin. Päätös sijoituspaikkakunnasta tehdään vuoden 2017 aikana.

Joensuu–Siilinjärvi rataosuuden sähköistäminen

Kustannusarvio 37 M€

Perustelu: Rataosuuden sähköistys nousi esiin Etelä-Suomen rataverkon tavaraliikenteen kehittämisselvityksessä vuonna 2009. Yksi peruste oli oletus raakapuukuljetusten merkittävästä lisääntymisestä Kainuun ja muun Pohjois-Suomen alueelta Kaakkois-Suomeen.

Joensuu–Siilinjärvi ratayhteyden sähköistäminen parantaisi Itä-Suomen poikittaisyhteyksiä yhdistämällä sähköisellä radalla jo sähköistetyt Karjalan ja Savon radat. Ratkaisu mahdollistaisi sähköveturein hoidettavan rahdin ja tulevaisuudessa ehkä myös henkilöliikenteen Joensuun ja Kuopion maakuntakeskusten välillä. Joensuu–Siilinjärvi sähköistämisen yhteiskunnallisista hyödyistä tarvitaan esiselvitys.

Joensuu–Pieksämäki rataosuuden liikenneturvallisuuden parantaminen

Perustelu: Joensuu–Pieksämäki rataosuudella on pelkästään Liperin kunnan alueella noin 60 ylikäytävää ja niissä on tapahtunut useita tasoristeysonnettomuuksia ja läheltä piti -tilanteita. Liikenneturvallisuuden parantamiseksi tulee toteuttaa toimenpiteitä onnettomuuksien vähentämiseksi. Turvallisuussuunnitelma laaditaan vuonna 2014 ja kohteiden toteuttaminen on käynnistettävä siten, että vaikuttavimmat hankkeet saadaan heti toteutukseen.

Puutavaravarastoinnin lopettaminen Ylämyllyn entisen aseman alueella

Perustelu: Liperin Ylämyllyn läpi kulkee rautatie ja entistä asema-alueita käytetään laajamittaisesti rautateitse tulevan ja lähtevän puutavaran välivarastointiin. Asema-alue sijaitsee aivan Ylämyllyn keskustassa ja liikennöinti tapahtuu rekkaliikenteelle ahtaisten katujen kautta asutuksen keskellä.

Puutavaran varastoiminen ja kuljetukset aiheuttavat Ylämyllyn alueella liikenteen sujuvuusongelman, katuverkon rasitusta, turvallisuusriskin sekä asumisviihtyisyyttä heikentävän ja alueiden käyttöön liittyvän ympäristö- ja meluongelman. Liikenneviraston selvityksen mukaan Ylämyllyn kuormauspaikka on toiminnassa niin kauan kun käyttö ei aiheuta investointeja. Liperin kunnan näkemyksen mukaan puutavaran varastoiminen tulee lopettaa heti.

Joensuun lentoyhteyksien kehittäminen

Perustelu: Vuoden 2016 matkustajamääräksi kirjattiin Joensuun lentoasemalla 123 000 matkustajaa, jossa laskua edellisvuodesta -8,4 %. Joensuu on Suomen kymmenenneksi vilkkain lentoasema. Tavoitteena Joensuussa on matkustajamäärien kasvu, mikä on paras tae hyvälle lentoyhteyksille jatkossakin. Yhteyksien osalta keskeistä ovat vuoromäärän ja kapasiteetin suhteen riittävät sekä aikatauluiltaan tarkoituksenmukaiset yhteydet Helsinkiin, josta edelleen toimivat

jatkoyhteydet maailmalle. Joensuun lentoasemaa ylläpitävä Finavia sai tammikuussa 2016 valmiiksi matkustajien viihtyvyyttä ja matkustuskokemusta parantavat investoinnit Joensuussa.

Joensuun lentoliikenne on Pohjois-Karjalan elinvoimalle ja yritysten toimintaedellytyksille välttämätön. Finavian investoinnit vahvistavat Joensuun asemaa Finavian verkostossa ja tulevaisuusnäkymät ovat vakaat. Jatkossa keskeistä on maakunnan yleiselle saavutettavuudelle ja elinkeinoelämän kilpailukyvyille välttämättömien lentoliikenneyhteyksien palvelutason kehittäminen edelleen. Matkailua palvelevien lentoliikenneyhteyksien eteen on tehtävä töitä määrätietoisesti.

Perustienpidon korjausvelkakohteet Pohjois-Karjalassa sekä muu perustienpidon rahoitus

Perustelu: Perustienpidon kokonaisrahoituksen taso on ollut pitkään riittämätön laajan tieverkon ylläpitoon ja investointeihin niin koko maassa kuin Pohjois-Karjalassakin. Määrärahat eivät ole riittäneet purkamaan hankesumaa ja korjausvelka on kasvanut.

Helmikuussa 2016 LVM ja Liikennevirasto julkaisivat pitkään odotetun 600 M€ lisärahoituksella toteutettavan korjausvelkaohjelman kohteineen vuosille 2016–2018. Pohjois-Karjalan kannalta merkittäviä toteutettavia kohteita ovat koko maan suurimpana tie/siltahankkeena Jännevirran silta 45 M€. Pohjois-Karjalan alueella toteutettavia hankkeita sisältyy korjausvelkaohjelmaan yhteensä 8,3 M€ edestä, mm. maantie 515 Romppala–Ahveninen 1,2 M€, ja kantatie 73 Jamali–Vieki 1 M€. POS ELY-alueelle suunnataan lisäksi 6,0 M€ kohdentamatonta rahaa sorateiden parantamiseen. Pohjois-Karjalan ratakohteista rahoitusta saavat Kiteen raakapuuterminaali 1,7 M€ ja Hammaslahden raakapuun kuormauspaikka 0,7 M€.

Korjausvelkapaketti on Pohjois-Karjalan kannalta hyvä avaus, mutta määrällisesti tarpeisiin nähden riittämätön. Pohjois-Karjalan kohteita on sisällytettävä lähivuosien investointiohjelmiin joko korjausvelkarahoituksella tai tienpidon perusbudjetilla toteutettaviksi. Tarpeita on kaikissa kunnissa eri puolilla maakuntaa.

Joukkoliikenteen kehittämisedellytysten turvaaminen

Perustelu: Heinäkuun 2014 alusta muuttui joukkoliikenteen järjestämistapa koko valtakunnassa. Joukkoliikenteen kehittämiseksi tarvitaan valtion pitkäjänteistä sitoutumista joukkoliikenteen rahoittamiseen vähintään nykyisellä rahoitustasolla. Kuitenkin joukkoliikenteen alueellisia ostoja on jouduttu jatkuvasti sopeuttamaan supistuviin määrärahaakehyksiin. Erityisesti koulukuljetuksia palvelevien kaikille avoimien yhteyksien lopettaminen merkitsee tuntuvia kustannuspaineita kunnille, jotka lainsäädännön edellyttämänä on pakotettu ostamaan korvaavat vuorot. Pidemmällä aikavälillä joukkoliikenteen kokonaismatkaketjut uhkaavat vaarantua kun syöttö- ja liityntävuorot lakkaavat yksi toisensa jälkeen ja järjestelmä sirpaloitu kohti toisistaan erillisiä linja-autovuoroja.

Muutoksen (2014) yhteydessä päätettiin toteuttaa valtakunnallinen WALTTI-

lippujärjestelmä ja tästä vastaamaan perustettiin TVV lippu- ja maksujärjestelmä Oy (LMJ Oy). Joensuun seudun joukkoliikenneviranomaisen on LMJ Oy:n perustajaosakas ja Joensuun seutu on ollut Waltti-järjestelmän valtakunnallinen pilotti. Joensuun ratapihahanke ja aseman seudun kehittäminen muodostavat kaupunkiliikunnan ytimen, jossa eri liikunnan muodot kohtaavat (rautatiet, linja-autoliikenne, taksit, yksityisautoilu, vuokra- ja yhteiskäyttöautot, pyöräily ja jalankulku). Tämä mahdollistaa erilaisten kokonaisliikunnan ja digitalisaation hyödyntämiseen liittyvien ratkaisujen ja palvelujen suunnittelun ja pilotoinnin. Joensuulla on tässä yhteydessä valmiuksia yhteisrahoitteeseen kehittämiseen.

Valtionapu yksityisten kunnossapitoon ja parantamiseen

Esitetään rahoituksen nostamista tasolle 20 M€ vuodessa

Perustelu: Pohjois-Karjalassa yksityisten peruskorjauksiin tarvitaan vähintään 2 M€ vuodessa. Rahoitus käytetään peruskorjauksiin, joilla turvataan teiden liikennöintikelpoisuus ja liikuminen. Yksityisillä on Itä-Suomessa suuri merkitys, ei pelkästään perustuotannon ja alueen asukkaiden, vaan laajasti eri elinkeinon ja vapaa-ajan liikunnan kannalta. Valtionavustusten romahdusmaista pudotusta seuraava yksityistieverkon kunnan heikkeneminen tulee aiheuttamaan merkittävää haittaa maa- ja metsätalouden lisäksi esimerkiksi matkailulle.

Laajakaistahankkeet Itä- ja Pohjois-Suomessa Pohjois-Karjalan laajakaistarakentaminen

Pohjois-Karjalan valtiontuen määräraharive tällä hetkellä toteuttajaa varten oleviin laajakaistahankkeisiin on noin 12 milj. euroa vuoden 2015 tukitasolla laskettuna

Perustelu: Valtioneuvosto teki 4.12.2008 periaatepäätöksen valtakunnallisesta laajakaistahankkeesta. Hankkeen tavoitteena oli, että vuoden 2015 loppuun mennessä yli 99 prosenttia vakinaisista asunnoista sekä yritysten ja julkishallinnon organisaatioiden vakinaisista toimipaikoista on enintään kahden kilometrin etäisyydellä 100 Mbit/s nopeudella toimivasta valokuitu- tai kaapeliverkosta. Vuoden 2016 lopussa alkuperäisestä tavoitteesta on saavutettu noin puolet ja Euroopan komissio on hyväksynyt hankkeelle jatkoajan, tukea on mahdollista maksaa vuoden 2019 loppuun saakka eli valtakunnallinen Laajakaista 2015 -hanke jatkuu nyt uudella nimellä Nopea laajakaista -hanke. Vuodelle 2017 on hallitus esittänyt Nopea laajakaista -hankkeen tukikelpoisen alueen laajentamista ja kahden kilometrin tukikelvottoman osan muuttamista sadaksi metriksi. Nämä muutokset ovat kannatettavia ja auttavat uusien hankkeiden kannattavuutta, mutta verkot jo rakentaneet toimijat eivät hyödy ehdotetuista muutoksista ja useita toimijoita onkin nyt taloudellisissa vaikeuksissa. Siksi on erittäin tärkeää pyrkiä eri keinoin korjaamaan lainsäädännöstä ja sen tulkinnasta johtuneet ongelmat takautuvasti.

Valtakunnallisen laajakaistahankkeen tavoitteiden saavuttaminen on osoittautunut ennakoitua vaikeammaksi. Keskeisimmät haasteet ovat tukirahojen loppuminen, kireä aikataulu ja teleyritysten vähäinen kiinnostus investoida hankkeen tavoitteiden mukaisesti seuraavan sukupolven laajakaistaverkkoihin. Onkin ensiarvoisen tärkeää,

että julkista tukea on saatavilla laajakaistaverkkojen rakentamiseen jatkossakin. Nopea laajakaista -hanketta tulisi jatkaa vuoteen 2025 saakka, jolloin se tukisi myös komission gigabittiyhteiskunta tavoitetta. Lisäksi on varmistettava, että kaikki kunnat ovat tasavertaisessa asemassa laajakaistaverkkoja rakennettaessa. Kuntien vastuulle ei saa jäädä esimerkiksi ylisuuria lainatakausrasitteita. Pohjois- ja Itä-Suomen laajakaistaohjelmien kokonaiskustannukset ovat vuonna 2009 tehtyjen suunnitelmien mukaan 315 miljoonaa euroa. Tällä hetkellä vasta noin puolet hankkeista on toteutumassa.

Haja-asutusalueiden laajakaistapalveluiden suurimpia haasteita ovat hankkeen toteuttajataho, rahoitus ja vähäinen asiakasmäärä. Kaiken asiakaspotentiaalin hyödyntäminen on keskeistä ja tukipolitiikassa tulisikin poistaa tarpeeton jaottelu vakituisiin ja vapaa-ajan asukkaisiin. Pohjois- ja Itä-Suomen liitot esittävätkin vapaa-ajan asutuksen sisällyttämistä 100 Mbit/s laajakaistahankkeeseen. Pohjois- ja Itä-Suomen maakunnat esittävät kokonaisuutena seuraavia ratkaisuja hankkeen edistämiseksi maakunnissaan:

- a) *Rahoituksen ja jatkuvuuden turvaaminen vuoteen 2025 saakka*
- b) *ErillISRatkaisu erityisen haasteellisille alueille*
- c) *Kaiken markkinapotentiaalin hyödyntäminen*
- d) *ErillISRatkaisu verkot jo rakentaneiden toimijoiden taloudellisiin haasteisiin*

Vesiliikenteen kehittäminen

Kärkihanke: Saimaan kanavan sulkujen pidentäminen ja veden pinnan nosto

Kustannusarvio noin 60 milj. euroa, korjausvelkaohjelmasta myönnetty 9,5 miljoonaa euroa hyödyttää hanketta sellaisenaan, lisärahan tarve noin 50 miljoonaa euroa.

Perustelu: Sulkujen pidentäminen 12 metrillä (kustannusarvio noin 50 miljoonaa €) ja kanavan vedenkorkeuden nosto 10 cm:llä (kustannusarvio 4-5 miljoonaa €) mahdollistaisivat Saimaalle ja myös Joensuun ja Puhoksen satamiin pääsyn nykyistä suuremmalle määrälle Itämerellä liikkuvia aluksia ja käynnistäisivät investoinnit tonniston modernisointiin. Nykyisien alusten kuljetuskapasiteetti kasvaisi vedenpinnan noston myötä noin 100 tn. per alus ja sulkujen pidentäminen n. 550 tn per alus, mikä lisäisi vesiliikenteen kilpailukykyä kuljetusmuotona ja toisi Saimaan rahtiliikenteeseen kehitystä ja kasvua.

Laskennallisesti 650 tn. aluskohtainen kokonaislisäys tarkoittaa viime vuosien alusmääriin nähden (noin 1100 aluskäyntiä kaudessa) 715000 tonnin lisäystä Saimaan rahtiliikenteeseen. Lisäksi kehityshankkeet edesauttavat Liikenneviraston asettamaa liikennekauden pidentämiseen tähtäävää tavoitetta. (11 kuukautta kanavalla ja 12 kuukautta Saimaalla). Kahden kuukauden liikennekauden pidentämisen vaikutukset Saimaan liikenteelle ovat 768000 tonnia lisärahtia. Liikennekauden pidentämiseksi Liikennevirasto on hankkimassa Saimaan jäänmurtoon irtokeuloja, jotka jäävät pysyvästi avustamaan jäänmurtoa Saimaalle.

Talvikautena irtokeulat yhdistetään kilpailutettavan operaattorin alukseen, joka operoi jäänmurron talvikautena Saimaalla. Uudet Irtokeulat murtavat 12,6 levyisen väylän Saimaalle, mikä parantaa laivojen liikkumista huomattavasti. Operointi tullaan kilpailuttamaan tulevina vuosina ja seuraavan urakointisopimuksen pituudeksi on kaavailtu 10 vuotta. Pidempi sopimus mahdollistaa valittavan operaattorin investoinnit uuteen kalustoon.

Tehtyjen kehitystoimien myötä liikenteen kasvupotentiaali Saimaalla on noin 1,5 miljoonaa tonnia/kausi, joka tarkoittaa nykyisten liikennemäärien yli kaksinkertaistumista. Metsäteollisuus ja useat muut teollisuuden tuotantolaitokset ovat tehneet ja tulevat tekemään investointeja Saimaan alueella tuotantokapasiteetin nostamiseksi. Tämän myötä Saimaan vaikutusalueen kuljetusvirrat tulevat joka tapauksessa kasvamaan tulevaisuudessa merkittävästi. Finnpulpin sellutehdas hankkeen käynnistyminen Kuopion Sorsasaloon toisi vielä tämän lisäksi Saimaan liikenteeseen lisäystä, koska osa raaka-aineesta noin 0,5-1,0 miljoonaa kuutiota puuta on suunniteltu kuljetettavaksi vesiteitse ja osa sellusta (arvio noin 60 laivaa) kaudessa olisi kustannustehokkainta kuljettaa Saimaan kanavan kautta asiakkaille.

Liikennevirasto on aloittanut 2017 alussa kanavalla alaporttien uusimisen johon hallitus myönsi määrärahan korjausvelkapaketista, tällä rahalla uusitaan kanavan 8 sulun alaportit. Tämän lisäksi liikennevirasto on aloittanut sulkujen pidentämiseen tähtäävän teknisen suunnittelun Liikenneviraston pääjohtajan Antti Vehviläisen antamalla toimeksiannolla. Konkreettinen kehittäminen on siis jo nytkähtänyt käyntiin. Sulkujen pidentäminen on kuitenkin suuruusluokaltaan sen kokoinen hanke, että rahoituksen saaminen ja käynnistäminen vaatii poliittisen päätöksen.

Sulkujen pidentämisen positiiviset vaikutukset:

- Toimii varustamoille signaalina investoida uuteen moderniin tonnistoon, jossa huomioidaan myös painolastivesien käsittelypakko tulevaisuudessa. Nykyiseen tonnistoon tämän investoinnin toteutus on erittäin kallista toteuttaa eikä ole käytännössä kannattavaa johtuen alusten alhaisista kirjanpitoarvoista. Investointi kaksinkertaistasi monessa tapauksessa laivan arvon eikä näin ollen ole järkevää toteuttaa.
- Investoinnit uusiin aluksiin tarkoittaa alusten taloudellisuuden parantumista (alhaisemmat vakuutusmaksut, moottoriteknologian kehittyminen ja LNG mahdollisena käyttövoimana vähentää päästöjä)
- Kanavan sulkujen uusiminen parantaa liikennöintiä talviolosuhteissa ja mahdollistaa liikennekauden pidentämisen Saimaan kanavalla
- Suurempi ja yleisempi laivakoko Itämerellä pääsee Saimaalle. Johtaa omalta osaltaan laivauskauden pidentymiseen koska näillä laivoilla on parempi jääluokka.
- Suuremmilla ja uudemmilla aluksilla on pidempi toimintasäde. Tämä tuo mahdollisuuden kuljettaa lasteja kilpailukykyisesti nykyistä pidempiä matkoja Saimaalta/Saimaalle.
- Parantaa huomattavasti Saimaan vaikutusalueella sijaitsevan teollisuuden kilpailukykyä laskemalla kuljetuskustannuksia (per tonni) ja edistää alueen saavutettavuutta teollisuuden näkökulmasta.
- Lisää kiinnostavuutta uudelle yritys/teolliselle toiminnalle sijoittua alueelle
- Edesauttaa huomattavasti mahdollisuutta saavuttaa tulevaisuuden kansalliset

päästövähennystavoitteet

- Luo uskoa kasvuun ja antaa positiivisen signaalin alueen satamille ja operaattoreille investoida infraan
- Parantaa työllisyyttä Saimaan vaikutusalueen neljässä maakunnassa

Työ- ja elinkeinoministeriö (talousarvion pääluokka 32)

Biotalouskasvupaketti – Pohjois-Karjala: Toimenpiteet TEM:n hallinnonalalla

Perustelu: Pohjois-Karjalan biotalouden kasvupaketti on laaja maakunnallinen kärkihankekokonaisuus, joka muodostuu eri hallinnonaloille kohdentuvista toimenpiteistä (liitteenä). Kasvupaketin visiona on, että Pohjois-Karjala maailman johtavana metsämaakuntana ja Joensuu Euroopan metsäpääkaupunkina toimivat biotalousyhteiskunnan tiennäyttäjinä. Joensuulla on metsäalalla vahva kansainvälinen brändi, joka perustuu monipuoliseen osaamisklusteriin.

Pohjois-Karjalan metsäbiotalouden julkisella sektorilla toimii noin 600 asiantuntijaa tutkimuksen, innovaatiotoiminnan, koulutuksen ja hallinnon tehtävissä. Viime vuosina osaamisen ja tutkimuksen perustaa on laennettu määrätietoisesti kohti laaja-alaista biotalouden ja luonnonvarojen, erityisesti bioenergian, tutkimusta ja koulutusta. Maakunnasta löytyy koko metsäbiotalouden arvoketju, joka siihen liittyvine rajapintoineen työllistää yli 6 000 ihmistä yli 500 yrityksessä. Yritysten liikevaihto on yli 1,7 miljardia euroa ja investointeja on vireillä paljon.

Valtion odotetaan edistävän omalla toiminnallaan kaikilla hallinnonaloilla Pohjois-Karjalan biotalouden kasvupaketin toimenpiteitä (Liite 2).

Pohjois-Karjalan biotalouden laitosinvestoinnit ja kuntien teollisuusalueiden infrastruktuurin vahvistaminen

Perustelu: Pohjois-Karjalassa on toteutettu biotalouden laitosinvestointeja muutaman vuoden aikana noin 100 miljoonalla eurolla. Tulevaisuuden näkymät ovat vahvat. Maakunnassa on vireillä kolme merkittävää biotalouskeskittymän rakentamishanketta, joiden investointisuunnitelmat ovat noin 280 miljoonaa euroa. Lisäksi julkisuudessa esillä ollut mahdollinen Enocellin liukosellutuotantokapasiteetin kasvattaminen on toteutuessaan mittava investointi. Investointeihin liittyy kuntien teollisuusalueiden infrastruktuurin vahvistamishankkeita, joita on biotalouden lisäksi vireillä myös muiden toimialojen kehityksen. Pohjois-Karjalan maakuntaliitto on tehnyt sekä Lieksan että Nurmeksien biotaloushankkeiden infrastruktuuriin miljoonan euron EAKR-varauspäätökset marraskuussa 2016.

Liekka

Lieksan Kevätniemen biojalostamo (Green Fuel Nordic Oy) ja biotermiinaali ovat saaneet ympäristöluvan ja investointien suuruusluokka on noin 120 miljoonaa euroa. Investointi aiotaan toteuttaa vaiheittain siten, että ensimmäisen vaiheen investointi on arvoltaan noin 25 miljoonaa euroa. GFN Lieksa Oy rakentaa bioöljytehtaan Kevätniemen teollisuusalueelle, jossa tullaan tuottamaan bioöljyä käyttäen raaka-aineena sahojen sivuvirtoja sekä biorankaa. Bioöljytehtaan rakentaminen aloitetaan vuoden 2017 aikana ja tuotanto on tarkoitus aloittaa vuoden 2018 loppuun mennessä. Parhaillaan on käynnissä avoin osakeanti.

Lieksan kaupungin tavoitteena on Kevätniemen teollisuuskeskittymän kokonaisvaltainen kehittäminen Viher-Kevätniemi-hankkeena (tiestö,

kunnallistekniikka, maa-alueiden jalostus) tukien metsäbiotalouden vahvistumista, biojalostamon ja jatkojalostamon syntymistä ja elintarviketeollisuuden sekä tuontia korvaavan vihertuotannon sijoittumista alueelle. Lisäksi tavoitellaan bioklusteriin sisältyvän muun yritystoiminnan sijoittumista keskitetyillä terminaali-, varastointi- ja jakelu- ja palvelujärjestelmillä.

Nurmes

Vihreän teollisuuden alue on Nurmeksessa sijaitseva vuonna 2013 kaavoitettu uusi teollisuusalue. Teollisuusalue perustettiin, sillä Nurmeksessa oli pulaa isoista teollisuustonteista ja olemassa olevat tontit sijaitsivat hajallaan. Kooltaan 28 hehtaarin suuruisella alueella on kaikkiaan yhdeksän tonttia, joista muutama on vielä vapaana. Alueelle on suunnitteilla mm. biohiilämö, biotermiinali, CHP-laitos, puunkuivaamo sekä rautatien lastaus- ja purkupaikka. Teollisuusalueelle on rakennettu tiet, valaistus ja tonttien LVI ja sähköliittymät sekä kaukolämpö. Nurmeksen tavoitteena on siirtää nykyinen Porokylässä sijaitseva puun purku- ja lastauspaikka uudelle alueelle vuoden 2017 aikana.

Teollisuusalueelle sijoittuvan bioenergiatehtaan investointi on kokonaisarvoltaan 82 miljoonaa euroa. Investoinnin kiinalaisrahoitus on varmistunut ja hankkeen toteuttaminen on mahdollista nopealla aikataululla, sillä vihreän energian teollisuusalueella on voimassa oleva asemakaava ja ympäristövaikutusten arviointiselostus. Kaksi muuta puuta käyttävää laitosta on hakenut valtion investointi- ja energiatukea samaiselle vihreän energian teollisuusalueelle suuntautuviin investointeihin. Näiden kolmen hankkeen yhteenlaskettu investointien kokonaisarvo on 109,4 miljoonaa euroa. Kaikki em. hankkeet ovat jättäneet TEM:öön energiatukihakemuksen.

Nurmekseen perustetaan ”Nurmeksen bioenergiarahasto”, jonka sadan miljoonan pääomasta tulee 75 % kiinalaisilta sijoitusrahastoilta. Loput 25 % katetaan Suomen kansallisella tai EU:n rahoituksella tai tuella. Kansallisen vastinrahan muodolle tai lähteelle kiinalaiset rahastot eivät aseta rajoituksia. Rahastosta noin 80 miljoonaa euroa suuntautuu Nurmeksen biotehtaan rahoitukseen ja loput 20 miljoonaa euroa 3-4 muuhun sijoituskohteeseen.

Nurmeksen bioenergiarahasto on uusi avaus kaupungin pk-yritysten toimintaedellytysten kehittämisessä. Laskennallisesti se kaksinkertaistaa nurmeslaisten yritysten yhteenlasketun investointikyvyn seuraavan kymmenen vuoden aikana. Rahaston avaamisella on kiire, koska yritysrahoitusehdot sekä Suomessa että Kiinassa ovat muuttumassa. Kansallisen vastinrahan turvaaminen tarkoittaa käytännössä 5 miljoonaa euroa esimerkiksi Suomen Teollisuussijoituksen tai Finnveran yritysryhmärahoituksena. Kyseeseen voi tulla myös jokin uusi rahoitus- tai takausinstrumentti.

Ilomantsi

Vapo suunnittelee investointia teknisen hiilen tuotantolaitokseen. Mahdollisia sijoituspaikkoja ovat Haapavesi, Ilomantsi ja Seinäjoki. Ensimmäisen tuotantolaitoksen rakentamispäätös tehdään vuonna 2017. Tarvittavien viranomaislupien saanti vaikuttaa investointiaikatauluun. Myönteisen investointipäätöksen jälkeen tuotantolaitoksen rakentaminen alkaa välittömästi.

Tuotantolaitos koostuu prosessi- ja energiantuotantoyksiköstä. Laitos tuottaa vuodessa teknistä hiiltä kymmeniä tuhansia tonneja. Investoinnin kokonaisarvo on noin 50 miljoonaa euroa. Ensimmäinen teknisten hiilten tuotantoyksikkö työllistää valmistuttuaan yhteensä noin 200 henkilöä jalostuksessa ja raaka-aineketjussa ja lisäksi rakennusvaiheessa satoja henkilötyövuosia.

Ilomantsin vahvuuksia tehtaan sijoittumiselle ovat mm. laajat raaka-ainevarat lyhyiden kuljetusmatkojen päässä, Vapon omistuksessa oleva, toimiva pellettitehdas, joka tuottaa kuumaa höyryä ja jota teknisen hiilen tehdas voi hyödyntää, lupa-asioiden nopea käsittely, turvattu kuljetusten toimivuus (Joensuu-Ilomantsin ratayhteys ulottuu pistoraiteena tehdasalueelle, tieyhteydet ovat kunnossa), osaava työvoima ja työvoimareservi. Hyödynnettävissä on myös asiantuntijaorganisaatioiden osaamisen hyvin matalan kynnyksen saavutettavuus. Biotalousalalla mm. UEF, LUKE, Karelia AMK, PKKY, SYKE, Tiedepuisto ja Josek ovat hankkeen käytössä. Alueella on myös turveteollisuutta palveleva laaja ja monipuolinen metalli-, alihankinta- ja konepajatarjonta.

Pohjois-Karjalan maakuntaliitolla on valmius olla edistämässä sellaista tekniseen hiileen liittyvää tutkimusta ja innovaatiokehitystä, jossa maakunnan toimijat, kuten yliopisto, ovat kumppaneina.

Muut kunnat

Pohjois-Karjalan bioteollisuus ja teollisuustuotanto on keskittynyt teollisuusalueille, joiden vahvistamisessa kunnilla on keskeinen rooli. Alueiden infrastruktuuria on kehitettävä teollisuusinvestointeja tukevalla tavalla (mm. teollisuusraiteet, syväsatamat, biotermiinaalit, tietoliikenneyhteydet, teollisuuskiinteistöjen modifiointi, keskitetty energian tuotanto sekä logistiikka). Valtion panostus on tärkeä sekä yrityshankkeiden toteuttamisessa että teollisuusalueiden kokonaisvaltaisessa kehittämisessä. Yritysten toimintaympäristön kehittämisavustusten myöntäminen kuntaomisteisille toimitilayhtiöille tulisi olla mahdollista Itä- ja Pohjois-Suomen alueella 30–40 % avustustason mukaisena silloin, kun tilat rakennetaan todennettuun tarpeeseen rakennettaviin, korjattaviin tai laajennettaviin toimitiloihin sijoittuvalle pk-yritykselle, joka synnyttää alueelle uusia työpaikkoja.

Kiteen Puhoksen teollisuusalueen infrastruktuurin rakentaminen sisältää syväsataman toiminnan kehittämisen, teollisuusraiteen jatkamisen satamaan ja sataman varastoalueen laajentamisen sekä uusien yritysten sijoittumisen edellyttämän katu- ja vesihuoltoverkoston lisärakentamisen. Yritysten toimintaedellytysten parantamiseen tähtäävät investointeja on vireillä myös Outokummun Teollisuuskylässä. Niiralassa kansainvälisen rajanylityspaikan välittömästä läheisyydessä on puolestaan merkittävä määrä vapaita sisätermiinaalituloja. Uuden liiketoiminnan saaminen tiloihin vaatii panostuksia toimintaympäristöön ja ylityspaikan kehittämiseen. Lisäksi kunnilla on erilaisia omia teemaan liittyviä laitoshankkeita, esimerkiksi Valtimon kunnalla on suunnitelmissa lämpölaitoksen rakentaminen.

Lisäksi kunnilla on erilaisia omia teemaan liittyviä laitoshankkeita. Esimerkiksi HINKU-kuntiin kuuluvalla Valtimon kunnalla on suunnitelmissa rakentaa pääasiassa puuenergiaan pohjautuva mutta myös muuta uusiutuvaa energiaa hyödyntävä

monienerginen kaukolämpölaitos ja muodostaa yhdessä Valtimon ammattiopiston (metsäopetus) kanssa energiaomavarainen koulutusympäristö.

Juuan Tynnörivaaran tuulivoimapuisto

Perustelu: Juuan Tynnörivaaran tuulivoimapuisto -alueen osayleiskaava on valmisteilla. Hankkeen toteuttajilla on valmius investoinnin toteuttamisen (ml. tieyhteydet) heti, kunhan luvitus on kunnossa. Puistoon on suunnitteilla 9 voimalaa, kokonaisinvestoinnin arvon ollessa 30 miljoonaa euroa ja vuosituotannon 80–90 GWh. Toteuttajayhtiö on OX2. Työ- ja elinkeinoministeriön odotetaan suhtautuvan myönteisesti hankkeen toteutumiseen rahoituksellisesti. Juuan kunta pitää hanketta tärkeänä.

Kaupunki- ja innovaatiopolitiikka

Joensuun kasvusopimus

Perustelu: Joensuu on yksi kuudesta kaupungista, jonka kanssa valtio on tehnyt kasvusopimuksen vuosille 2016–2018. Kasvusopimusten keskeisimpänä tavoitteena on vahvistaa elinkeinoelämän kasvua ja kilpailukykyä ja tukea hallitusohjelman kärkihankkeiden toteutusta. Tämän lisäksi kasvusopimuksilla edistetään kaupunkien edelläkävijyyttä innovatiivisissa julkisissa hankinnoissa, resurssiviisaudessa ja hiilineutraalisuudessa sekä maahanmuuttajien osaamisen parempaa hyödyntämistä.

Kasvusopimuksilla käynnistetään alueellisia innovaatioita ja kokeiluita. Kaupungit avaavat omat investointinsa kehitys- ja testausympäristöiksi ja tukevat näin suomalaisten yritysten tuotekehitystä ja vientiä.

Joensuun kasvusopimuksen pääteemana on metsäbiotalous, lisäksi vahvistetaan fotonikan ja oppimisen digitalisaation mahdollisuuksia. Kaupungin tavoitteena on toteuttaa joka viides julkinen hankinta innovatiivisena ja lisäksi hyödyntää lähivuosien investointeja uudentyypiseen kehitykseen yritys yhteistyössä. Vuosille 2016–2018 ajoittuvan kasvusopimuksen jatkototeutus on varmistettava ja luotava pitkäjänteinen kansallinen lähestymistapa kaupunkien kasvupolitiikkaan.

Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut 32.30.51

Määrärahan tarve Pohjois-Karjalaan 26 milj. euroa vuodelle 2018

Perustelu: Työttömyysaste on Pohjois-Karjalassa maan korkein. Vaikka momentin kehys on laskeva tulevina vuosina, ELY-keskus esittää määrärahatason pysymistä Pohjois-Karjalassa aiemmalla tasolla myös vuonna 2018. Myös Pohjois-Karjalan mukanaolo työllisyys- ja yrityspalveluiden kokeilussa tulee ottaa huomioon työllisyysmäärärahojen jaossa.

Julkisiin työvoima- ja yrityspalveluihin käytössä olevilla määrärahoilla voidaan hillitä nuorisotyöttömyyden kasvua ja ehkäistä työttömyyden pitkittymistä.

Nuorisotyöttömyys ja pitkittyvä työttömyys tuottavat monenlaista muuta palveluntarvetta ja sitä kautta kuluja yhteiskunnalle, joten työllisyysmäärärahan taso on syytä pitää vähintäänkin ennallaan.

Alueellisen kuljetustuen uudistaminen

Perustelu: Alueellinen kuljetustuki säilyy nykymuotoisena vuoteen 2017. Itä- ja Pohjois-Suomen pk-teollisuuden kannalta kuljetustuki on toimenpide, joka saattaa yritykset samaan asemaan vastaavilla sijaintialueilla olevien esimerkiksi norjalaisten ja ruotsalaisten yritysten kanssa. Ruotsissa kuljetustukea maksetaan laajempaan logistiikkatukena sekä raaka-aineiden että komponenttien tuonnista jalostettavaksi että valmiiden tuotteiden viennistä vientisatamiin. Jotta teollisuutemme pääsee samaan asemaan mm Ruotsin teollisuuden kanssa, on ns. Ruotsin mallin mukainen logistiikkatuki otettava käyttöön myös Suomessa viimeistään nyt voimassa olevan kuljetustuen uudistamisen yhteydessä.

Kuntien elinvoimaisuuden tuki – työllisyyden edistämiseen tähtäävien kuntahankkeiden ja investointien rahoitus

Perustelu: Kunnilla on perinteisesti ollut suuri rooli yritystoiminnan kehittämisessä. Työllisyysperusteisen investointituen poistaminen valtion budjetista on ollut virhe, sillä kuntien ja niiden omistamien elinkeinoyhtiöiden rooli tukimuodon hyödyntämisessä oli suuri. Investointituella toteutetut hankkeet olivat lähinnä elinkeinotoiminnan edellytysten parantamiseen liittyviä infrastruktuurihankkeita, joilla oli huomattavat rakennusaikaiset työllisyysvaikutukset. Väliillisesti hankkeet auttoivat säilyttämään olemassa olevia työpaikkoja ja synnyttivät kerrannaisvaikutuksina myös uusia työpaikkoja. Työllisyysperusteinen investointiavustus oli käytännössä lähes ainut valtion tukimuoto erilaisten julkisyhteisöjen investointihankkeisiin. Tuen merkitys oli tärkeä erityisesti Itä- ja Pohjois-Suomessa. Tilanne on sama yritystuen myöntämisessä kuntien tilayhtiöille.

Suomen vienti on viime vuosina laskenut. Tämän takia kasvuyrityksille ja niiden tukiorganisaatioille, kuntien tila- ja kehittämissyhtiöille tarvitaan uusimuotoinen tukielementti, joka sisältää em. rahoitusinstrumentit ja mahdollistaa tehokkaan elinvoimapolitiikan, jonka merkitys korostuu maakunta- ja soteuudistusten myötä.

Kaivannaisteollisuuden investointien ja kehittämistoimien vauhdittaminen

Vahva kansallinen kaivos- ja mineraalipolitiikka

Perustelu: Suomesta on tulossa Ruotsin jälkeen EU:n toiseksi tärkein kaivosmaa. Pohjois-Karjalassa kaivostoiminnan ja kiven leikkaamisen toimialan eli kokonaisuudessaan kaivannaisalan liikevaihto on ollut vuositasolla noin 100 miljoonaa euroa.

Kaivannaisala on viime vuosina kokenut suuria muutoksia. Metallien laskeva hintakehitys ja kysynnän hiipuminen ovat kiusanneet kaivannaisalaa erityisesti Itä- ja Pohjois-Suomessa. Kuitenkin alan hyvä toimintaympäristö on pitänyt yllä

kansainvälisten yhtiöiden kiinnostusta Suomen mineraalivarantoihin. Kansainvälinen talouslama on hillinnyt kansainvälisten toimijoiden rahoittamia hankkeita, mutta toisaalta taantuma on tarjonnut tilaisuuden malminetsintään ja valmistella uudet hyödynnettävät esiintymät tuotantokuntoon ennen seuraavaa nousukautta.

Valtion osallistuminen kaivoshankkeiden toteutumisen tukemiseen ja niihin liittyvän infrastruktuurin rakentamiseen on tärkeää. Pohjois-Karjalan merkittävimmät toiminnassa olevat kaivoskohteet ovat Pampalon kultakaivos Ilomantsissa, Kylylahden monimetallikaivos Polvijärvellä sekä Juuan kunnan Nunnanlahden vuolukiviteollisuus.

Geologian tutkimuskeskuksen (GTK Mintec) Mineraalitekniikan laboratorion ja koetehtaan vahvistaminen Outokummussa

Perustelu: GTK:n Mineraalitekniikan tutkimusyksikkö Outokummussa (GTK Mintec) on erikoistunut malmien prosessitutkimukseen ja rikastusteknologioiden kehitykseen yhteistyössä alan teollisuuden ja laitetoimittajien sekä tutkimuslaitosten kanssa. GTK Mintecin tutkimuskokonaisuus kattaa ketjun mineralogisesta tutkimuksesta ja laboratoriomitan rikastuskokeista lähtien aina jatkuvatoimisiin pilotmitan koeajoihin saakka, mikä tekee laboratorion kansainvälisestäkin ainutlaatuisen.

GTK Mintec tarjoaa rikastusteknisiä tutkimuspalveluja kaivos-, metalli-, kemian- ja ympäristöalojen tarpeisiin sekä ratkaisuja mm. materiaalien kierrätykseen. Tutkimuspalvelut tähtäävät ekotehokkaiden prosessien kehittämiseen ja sen myötä alan teollisuuden kilpailukyvyyn paranemiseen sekä mineraalivarojen ympäristöystävälliseen ja kestäväen kehityksen mukaiseen käyttöön. Mintecin palvelututkimus on erittäin tärkeää kaivostoiminnan kestäväen tulevaisuuskehityksen kannalta sekä kaivosinvestointien saamiseksi Suomeen. Mintec on ollut mukana kehittämässä lähes kaikkien Suomessa toimivien kaivosyhtiöiden prosesseja.

Toiminnan kehittämisessä on oleellista varmistaa sekä laite- että henkilöstöresurssien riittävyys siten, että tutkimuksen korkea kansainvälinen taso voidaan taata myös tulevaisuudessa. Myös cleantech/kiertotalousteemaan liittyvä tutkimusosaaminen tarvitsee määrätietoista toiminnan kehittämistä.

Valtion odotetaan olevan aktiivinen Outokummun laboratorio- ja koetehdastoimintojen kehittämisessä. Pohjois-Karjala on maakuntana omalta osaltaan sitoutunut panostamaan Outokummun yksikön tulevaisuuteen, josta osoituksena lähes miljoonan euron EAKR-hanke uuden mineraalitutkimukseen tarkoitetun kenttäemissiopyyhkäisyelektronimikroskoopin hankintaan. Laite otettiin käyttöön vuoden 2016 lopulla.

Kontiorannan varuskunta-alueen uudiskäytön edistäminen ja investointien toteuttaminen

Perustelu: Suomen valtio lakkautti Kontiorannan varuskunnan 1.1.2014. Varuskunnan lakkautuksen myötä alueelta hävisi lähes 300 työpaikkaa. Kontiolahden kunta osti alueen ja omistaa maa-alueet ja ydinalueen rakennukset.

Entisen varuskunta-alueen teollisuus- ja varikkotilat on kokonaisuudessaan myyty tai vuokrattu ja alueelle on tullut n. 20 yritystä ja reilut 60 työpaikkaa. Alueen kaavoitus etenee. Maakuntakaavan 4. vaihe, jossa Kontiorannan tulevaisuutta linjataan, on vahvistettu ympäristöministeriössä syksyllä 2016. Kontioniemen yleiskaava on hyväksytty Kontiolahden kunnanvaltuustossa 30.10.2016. Alueen asemakaavatyö on käynnissä ja asemakaava hyväksytään alkuvuodesta 2017.

Varuskunta-alueen kehittämisen painopisteet ovat uudet työpaikat, matkailu, vapaa-aika ja asuminen. Suurimmat investointitarpeet liittyvät vapaa-ajankeskuksen rakentamiseen ja matkailun sekä liikunnan edistämiseen. Vapaa-ajankeskuksen kehittäminen edellyttää uskottavan operaattorin sekä tarvittavan rahoituksen löytymistä. Hotelli-investoinnin ja siihen liittyvien palveluiden koko on lähes 30 milj. euroa. Yhteiskunnan avustusten ja tukien osuus tulee olla noin 5 milj. euroa. Avustukset ja tuet konkreettisiin vapaa-ajankeskusta tukeviin rakennuskohteisiin ovat ensiarvoisen tärkeitä hankkeen toteuttamiseksi. Lisäksi ydinalueelle on kaavan mukaisesti mahdollisuus rakentaa jopa 300 loma-asuntoa.

Fennoskandian vihreän vyöhykkeen alueellisen toiminnan ylläpito ja alueellisen osaamisen siirto kansainväliseen toimintaympäristöön

Perustelu: Suomen, Venäjän ja Norjan raja-alueita kutsutaan Fennoskandian vihreäksi vyöhykkeeksi, joka on vanhin osa ns. Euroopan vihreää vyöhykettä, joka kulkee raja-alueita pitkin Jäämereltä Välimerelle. Vyöhykkeen yhteistyötä ja kehittämistä koskien on Suomen, Venäjän ja Norjan valtioiden välille laadittu yhteisymmärryspöytäkirja (MoU). Toiminta on Suomessa organisoitu ulkoministeriön rahoituksella ympäristöministeriön kautta valtakunnalliseksi neuvottelukunnaksi ja kolmeksi alueeksi (Kaakkois-Suomi, Karjala ja Lappi). Kansainvälisellä tasolla toimintaa ohjaa kolmikantainen työryhmä (Suomi–Venäjä–Norja). Pohjois-Karjala on erityisasemassa Suomen ja Venäjän raja-alueen luonnonvarojen käytön kestävässä kehittämisessä. Maakunnassa on metsä- ja muun luonnonvaraosaamisen keskeisiä toimijoita ja Karjalan toiminta-alueen puheenjohtajuus sekä toinen sihteeri on Pohjois-Karjalasta. Venäjän puolelta vastinparina on Karjalan tasavalta.

Joensuu on selkeästi raja-alueen keskus, jonka vahvuuksilla ja johdolla on erinomaiset edellytykset toimia esimerkkinä sekä kehittämisen teknisellä että yhteiskunnallisella puolella. UNESCO:n MaB-ohjelmaan kuuluva Pohjois-Karjalan biosfäärialue on jo nyt mainittu Fennoskandian vihreän vyöhykkeen alueellisen kestävä kehittäminen toimintamallina, jossa lähtökohtana ovat paikallisyhteisöt.

Esitetty toiminta tarvitsee kehittämisrahan, jonka avulla maakunnallinen toiminta organisoidaan. Kustannukset ovat vuositasolla noin 20 000 euroa (kokousten järjestäminen ja niihin osallistuminen, tiedotus). Toiminta toteutetaan yhteistyönä Pohjois-Karjalan maakuntaliiton ja monien keskeisten maakunnallisten toimijoiden kanssa.

Sosiaali- ja terveysministeriö (talousarvion pääluokka 33)

Valtionavustus kunnille sosiaali- ja terveydenhuollon sisäilma- ja kosteusvauriohankkeisiin

Määrärahan tarve 3,0 milj. euroa vuodessa

Perustelu: Sosiaali- ja terveydenhuollon yksiköiden vanhan rakennuskannan peruskorjauksiin sekä kosteusvaurioiden korjaamiseen tarvitaan edelleen valtionavustuksia. Hankkeisiin on saatu rahoitusta vain lisäbudjeteissa, mikä ei mahdollista pitkäjänteistä suunnittelua korjausrakentamisessa. Rahoitus tulisi siirtää budjettiin jatkuvana rahoituksena tai toteuttaa lähivuosina lisätalousarvioissa ns. elvytysrahoituksena.

Rahoitus tulee toteuttaa pitkäjänteisemmällä tavalla kuten opetus- ja kulttuuriministeriö sekä sosiaali- ja terveysministeriö ovat Suomen Kuntaliiton kanssa esittäneet pitkän tähtäimen suunnitelmassa vuosille 2016–2025.

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen edellyttämä osaamisen ennakointi

Perustelu: Pohjois-Karjalassa edetään sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen uudistuksessa maakunnalliseen järjestämisvastuuseen muuta maata aikaisemmin. Pohjois-Karjalan sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä Siun sote tuottaa vuoden 2017 alusta lukien kaikkien Pohjois-Karjalan kuntien sekä Heinäveden kunnan sosiaali- ja terveysterveystoiminnat. Muualla Suomessa sosiaali- ja terveysterveystoiminnat siirtyvät maakuntien järjestämisvastuulle kaksi vuotta myöhemmin vuonna 2019.

Muutos on erittäin merkittävä. Sosiaali- ja terveysterveystoiminnat irrotetaan kuntapohjasta isommalle järjestäjälle tavoitteena turvata palvelut tasa-arvoisesti maan eri osissa. Uudistuksen ytimessä on sosiaali- ja terveydenhuollon integraatio ja tiedonkulun varmistaminen. Tavoitteena on supistaa kestävyysvajetta 3 miljardilla eurolla vuoden 2029 loppuun mennessä.

Uudistuksen onnistumisen edellytys on, että sosiaali- ja terveysterveystoiminnat on riittävästi ja että heidän osaamisensa on uudistuksen edellyttämällä tasolla. Tämä on keskeinen peruste sille, että Karelia-ammattikorkeakoulu, Siun sote ja Pohjois-Karjalan koulutuskuntayhtymä ovat 15.2.2016 sopineet strategisesta kumppanuudesta, jonka tavoitteena on

- Rakentaa tiivis kehittämiskumppanuus uudistamaan ja kehittämään sosiaali- ja terveysterveystoiminnat palvelurakennetta ja palveluiden sisältöjä

- Tukea työelämän tarpeiden ja koulutuksen yhteensovittamista tutkintokoulutuksessa, täydennyskoulutuksessa sekä tutkimus- ja kehittämistoiminnassa. Painopiste on toimintaa tukevassa tutkimus- ja kehittämistoiminnassa.

- Lisätä eri alojen opiskelijoiden ja sosiaali- ja terveysterveystoiminnat asiantuntijoiden aktiivista vuorovaikutusta ja yhteistyötä

- Varmistaa työelämän tarpeita vastaavan työvoiman saanti sosiaali- ja terveysalalle sekä siihen liittyviin tukitoimintoihin turvaamalla riittävä alan koulutuksen säilyminen alueella

Karelia-ammattikorkeakoulu esittää maakunnalliseksi kärkihankkeeksi sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen edellyttämän osaamisen ennakointia. Pohjois-Karjalassa vuoden 2017 alusta käyttöön otettu maakunnallinen toteutustapa luo erittäin hyvät edellytykset tutkia ja tuottaa ennakointitietoa uudistuksessa tarvittavasta osaamisesta ja osaamisen kehittämisestä. Muutoksen ilmeisiä ohjureita ovat sosiaali- ja terveydenhuollon integraatiosta sekä digitalisaatiosta nousevat osaamistarpeet. Tuotetulla tiedolla on merkitystä myös muille maakunnille niiden valmistautuessa sosiaali- ja terveysuudistukseen. Maakunnasta löytyy edellä kuvattuun selvitystehtävään kompetentteja toimijoita.

Ympäristöministeriö (talousarvion pääluokka 35)

Biotalouden kasvupaketti – Pohjois-Karjala

Pohjois-Karjalan esitys kasvua vahvistavista toimista YM:n hallinnonalalla

Perustelu: Pohjois-Karjalan biotalouden kasvupaketti on laaja maakunnallinen kärkihankekokonaisuus, joka muodostuu eri hallinnonaloille kohdentuvista toimenpiteistä (liitteenä). Kasvupaketin visiona on, että Pohjois-Karjala maailman johtavana metsämaakuntana ja Joensuu Euroopan metsäpääkaupunkina toimivat biotalousyhteiskunnan tiennäyttäjinä. Joensuulla on metsäalalla vahva kansainvälinen brändi, joka perustuu poikkeuksellisen laajaan ja monipuoliseen osaamisklusteriin.

Pohjois-Karjalan metsäbiotalouden julkisella sektorilla toimii noin 600 asiantuntijaa tutkimuksen, innovaatiotoiminnan, koulutuksen ja hallinnon tehtävissä. Viime vuosina osaamisen ja tutkimuksen perustaa on laennettu määrätietoisesti kohti laaja-alaista biotalouden ja luonnonvarojen, erityisesti bioenergian, tutkimusta ja koulutusta. Maakunnasta löytyy koko metsäbiotalouden arvoketju, joka siihen liittyvine rajapintoinen työllistää yli 6 000 ihmistä yli 500 yrityksessä. Yritysten liikevaihto on yli 1,7 miljardia euroa.

Tavoitteisiin lukeutuvat mm. Pohjois-Karjalan kasvihuonekaasupäästöjen nettovähennys 80 % (vuodesta 2007 vuoteen 2030 mennessä), eteneminen määrätietoisesti kohti fossiilisesta öljystä vapaata maakuntaa sekä fossiilisesta lämmitysöljystä luopuminen kokonaan (vuoteen 2020 mennessä). YM:n hallinnonalalle kohdentuvat seuraavat toimenpidekokonaisuuden toimenpiteet:

- Suomen ympäristökeskuksen kehittäminen ja vahvistaminen Joensuussa osana biotalouden huippuosaamiskeskittymää
- Pohjois-Karjalan saaminen ensimmäiseksi HINKU-konseptin mukaiseksi hiilineutraaliksi maakunnaksi

Suomen ympäristökeskuksen toimintojen vahvistaminen Joensuussa

Perustelu: Suomen ympäristökeskuksen (SYKE) Joensuun toimipaikassa on noin 15 työntekijää. Yhteistyö Itä-Suomen yliopiston kanssa on läheistä. Luonnonvarakeskus on Joensuussa tärkeä yhteistyökumppani sijoittuen samalle kampusalueelle Metlataloon.

SYKE:n Joensuun toimipaikan tutkimuksessa keskitytään monitieteiseen luonnonvarojen kestäväen käytön, luonnon monimuotoisuuden ja ekosysteemipalvelujen tutkimukseen sekä biotalouden ja hiilineutraalit-kunnat prosessin tukemiseen. Painopisteet tarjoavat hyvän lähtökohdan toiminnan vahvistamiselle ja pitkän aikavälin kehittämiselle yhteistyössä alueen muiden toimijoiden eli Itä-Suomen yliopiston, Karelia ammattikorkeakoulun, Pohjois-Karjalan maakuntaliiton, Pohjois-Karjalan ELY-keskuksen, EFL:n ja Luonnonvarakeskuksen kanssa.

Vahvojen yhteistyöverkostojen lisäksi vakaa tutkimusrahoituksen saatavuus on

olennaisessa asemassa Joensuun toimipaikan roolin kehittämisessä.

Vesien ja ympäristöhoidon edistäminen 35.10.61

Perustelu: Ympäristöministeriön tukemana on toteutettu mm. laajahko Jukajoen ja Jukajärven valuma-alueen kunnostuskokonaisuus, joka päättyy vuonna 2018. Vastaaviin, vesienhoidon tavoitteita ja ravinteiden kierrätystä tukeviin hankkeisiin esitetään valtion rahoitusosuutta 100 000 euroa. Hankkeilla toteutetaan hallitusohjelman kiertotalouden läpimurtoon ja puhtaiden ratkaisujen käyttöön tähtäävää kärkihanketta.

Jaamankankaan (Kontiolahti) pohjavesialueen rakennemalliselvitys on ohjelmoitu vuosille 2017-2018. Selvityksen tarkoituksena on kartoittaa alueen pohjavesivarannot ja selvittää alueelta ensiluokkaiset alueet tulevaisuuden vedenhankintaa varten. Selvityksen pohjalta on alueen maankäyttöä helpompi suunnitella siten, että pohjaveden suojelu, yhdyskuntien vedenhankinta ja alueen maankäyttö ovat sovitettavissa yhteen. Lisäksi selvitys voi tarkentaa myös pohjavesialueiden rajausperusteita. Hanke on tarkoitettu toteutettavaksi yhteistyössä GTK:n, Kontiolahden kunnan, Joensuun Veden ja Pohjois-Karjalan ELY-keskuksen kanssa. Esitys valtion rahoitusosuudeksi on yhteensä 60 000 euroa (30 000 euroa vuodelle 2017 ja 30 000 euroa vuodelle 2018).

Kolin luontokeskus Ukon ja hotellikiinteistön maalämpöratkaisut

Perustelu: Luontokeskus Ukon ja sen vieressä olevan hotellikiinteistön lämmitykseen käytetään ainoastaan öljyä, mikä ei ole taloudellisesti ja ympäristön kannalta tarkoituksenmukaista. Molemmat kiinteistöt sijaitsevat vaaran laella ja kansallispuistossa. Parhaaksi ratkaisuksi on todettu maalämpö. Lämmönkeruujärjestelmä voidaan sijoittaa jo rakennetulle alueelle tiestön ja pysäköintialueiden alle. Kiinteistöt omistaa Metsähallitus. Maalämpöön siirtyminen tukee Kolin matkailukeskuksen profiloitumista kestävän matkailun kansainvälisenä kohteena ja edistää Pohjois-Karjalan energiastrategian mukaisia tavoitteita kohti vähähiilisyttä.

Maalämpöön siirtymistä varten on tehty koeporauksia, joiden tavoitteena on saada varmistus sille, että kaikki järjestelmään liittyvät lämpökaivot voidaan sijoittaa jo rakennetulle alueelle sekä laskettelurinteiden alueelle. Jos koeporausten tulokset osoittautuvat positiivisiksi, varsinainen työ voidaan käynnistää syksyllä 2017. Hankkeen valmistelua varten tarvitaan uusi poikkeuslupa ympäristöministeriöltä.

Kuudennen maaseutupoliittisen ohjelman hyödyntäminen asuntopoliitikassa

Perustelu: Valtioneuvoston vuonna 2014 hyväksymä kuudes maaseutupoliittinen ohjelma tarjoaa mahdollisuuden sellaisten pilottihankkeiden rakentamiseen, joilla on myös valtakunnallista merkitystä. Tällaisiin osa-alueisiin kuuluvat mm. elämänkaaren eri vaiheet ja mahdollistavat myös monipuolisen asumisen. Maaseudun infrastruktuuri

ja palvelut on säilytettävä sellaisina, että ne huomioivat elämänkaaren eri vaiheet ja mahdollistavat monipuolisen asumisen. Erityisesti ohjelmassa korostetaan vanhusten mahdollisuuksia asua turvallisesti kotona. Tähän liittyen korostetaan erilaisia hoitoratkaisuja ja monipuolisia liikkuvia, sähköisiä ja kotipalveluja yhteistyössä eri toimijoiden kanssa.

Maaseudulla tarvitaan erilaisia asumisvaihtoehtoja, esimerkiksi yhteisöasumiseen soveltuvia kohteita, senioriasuntoja jne. Yhden mahdollisuuden tarjoaa myös iäkkäiden perhehoito. Tällä hetkellä Lieksan maaseutualueella on olemassa tähän tarkoitukseen soveltuvaa kiinteistökantaa. Korostuneeseen asemaan tulee ihmisen mahdollisuus elää mahdollisimman pitkään omassa elinympäristössään.

Lieksan kaupunki on halukas valtakunnallisen, erilaisia asumismuotoja ja niihin yhdistettäviä palveluita kehittävän pilotin toteuttajaksi. Pilotti toteutetaan yhteistyössä kolmannen sektorin ja yksityisen sektorin kanssa, ja siinä pyritään hyödyntämään erityisesti digitaalisia palveluita.

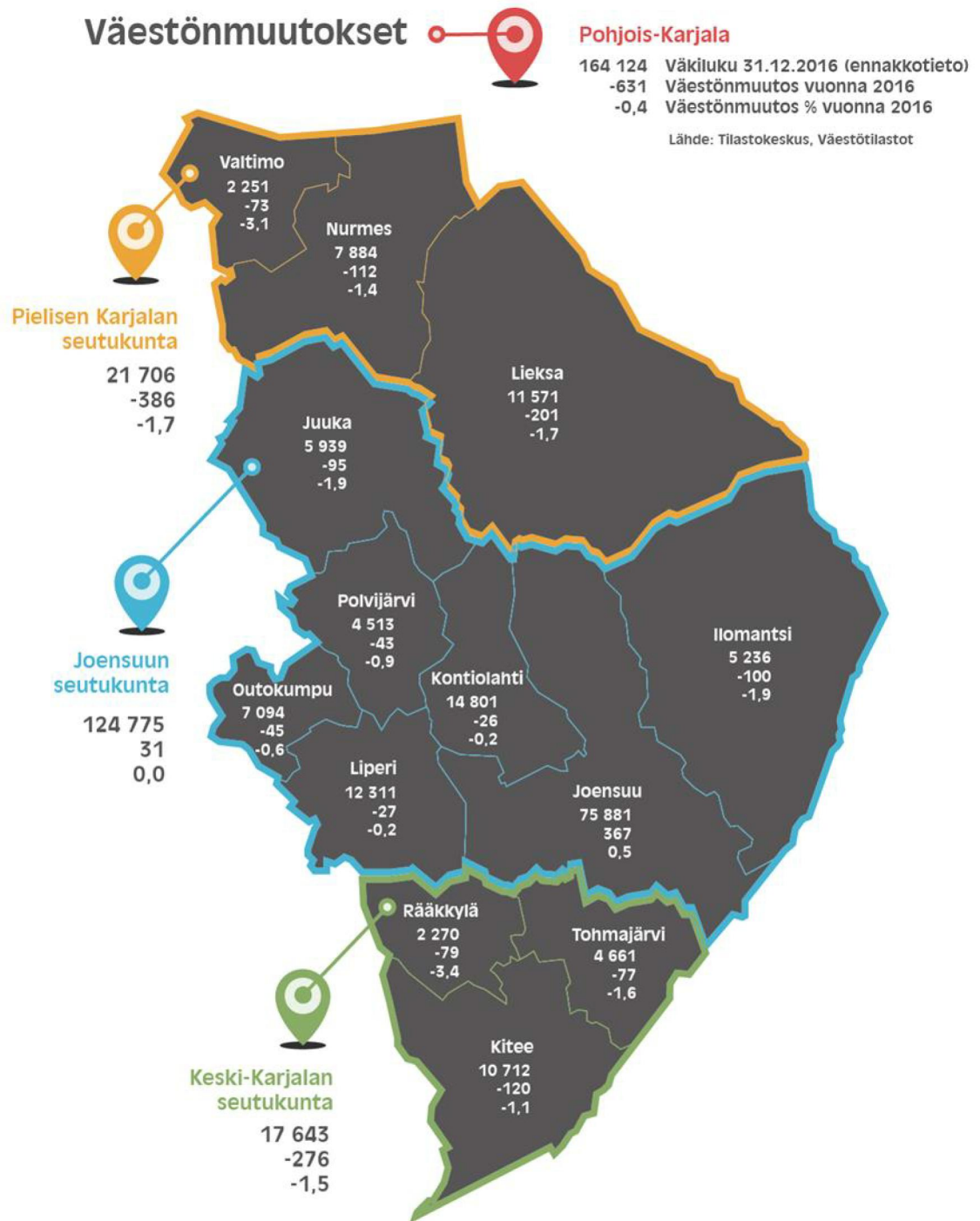
Pielisen säännöstelyn kehittäminen

Perustelu: Pielinen on Suomen neljänneksi suurin ja samalla Suomen suurin säännöstelemätön järvi. Pielinen valittiin Pohjois-Karjalan maakuntajärveksi syksyllä 2011. Pielisen valuma-alue Pielisjoen yläosalla Kaltimon voimalaitoksen kohdalla on lähes 21 000 neliökilometriä. Valuma-alueesta 43 prosenttia sijaitsee Venäjän puolella. Suurimpia Pieliseen laskevia jokia ovat Lieksanjoki ja Koitajoki. Pielinen laskee Pielisjoen kautta Pyhäselkään ja alemmas Saimaaseen. Pielisjoen keskivirtaama on 240 kuutiota sekunnissa. Joessa sijaitsee kaksi voimalaitosta, Kaltimo ja Kuurna.

Pielisen juoksutuksen kehittämishanke alkoi vuoden 2006 alussa. Hankkeen päätavoitteena on ollut erityisesti kaikkein alimpien kesä- ja syysaikaisten vedenkorkeuksien nostomahdollisuuksien selvittäminen. Hankkeen vetovastuu on Pohjois-Karjalan ELY-keskuksella. Vuodenvaihteessa 2013/2014 valmistui oikeudellinen selvitys, joka käsitteli ensi sijassa Kaltimon voimalaitosluvan muuttamisedellytyksiä. Selvitys liittyy Itä-Suomen aluehallintoviraston päätökseen 23.7.2013, jossa ELY-keskus velvoitettiin selvittämään, onko Pielisen korkeuteen mahdollista vaikuttaa muulla tavoin kuin tähän saakka käytäntönä olleella poikkeusmenettelyllä (vesilain ns. vaarantorjuntapykälän nojalla tapahtuva poikkeaminen).

Vuonna 2014 valmistui säännöstelyselvitysten koontiraportti, jonka jälkeen osapuolet kokoontuivat neuvottelemaan Pielisen säännöstelyedellytyksistä. Yhteistä tahtotilaa jatkotoimista ja riittävää sitoutumista ympäristövaikutusten arvioinnin kustannusten kattamiseen yhteisvastuullisesti ei valitettavasti löytynyt.

Pielisen säännöstelyä on edistettävä eri intressit yhteen sovittaen. Valtion on turvattava omalla rahoituksellaan mm. välttämättömän YVA-menettelyn rahoitus. Ennen säännöstelyn toteutusta on haettava ratkaisu, jolla kyetään estämään vedenkorkeuden kohtuuttoman suuret vaihtelut.

Liite 2: Biotalouskasvupaketti – Pohjois-Karjala Pohjois-Karjalan esitys kasvua vahvistavista toimista

Perustelu: Pohjois-Karjalan biotalouden kasvupaketin visiona on, että Pohjois-Karjala maailman johtavana metsämaakuntana ja Joensuu Euroopan metsäpääkaupunkina, toimivat biotalousyhteiskunnan tiennäyttäjinä.

Joensuun ja koko maakunnan osaamiskeskittymä houkuttelee alan yrityksiä, investointeja ja osajia ympäri maailmaa. Alue tarjoaa ratkaisuja kansallisten kasvutavoitteiden saavuttamiseksi tiiviissä kansainvälisessä yhteistyössä muiden biotalouteen profiloituneiden alueiden ja toimijoiden kanssa

Keskeiset tavoitteet:

- Joensuun metsä- ja bioenergiaosaamisen sekä biotaloustutkimuksen edelleen kehittyminen kansainvälisenä huippuyhteisönä ja alan kansallisena veturina
- Pohjois-Karjalassa biotalouden vuosittainen liikevaihto kasvaa 1 mrd. eurolla vuoteen 2025 mennessä (verrattuna vuoden 2014 tilanteeseen, 1,7 mrd. €)
- Maakunnan kasvihuonekaasupäästöjen nettovähennys 80 % (vuodesta 2007 vuoteen 2030 mennessä, HINKU-tavoitteet)
- Edetään määrätietoisesti kohti fossiilisesta öljystä vapaata maakuntaa:
- Fossiilisesta lämmitysöljystä luopuminen (vuoteen 2020 mennessä), uusiutuvan energian tuotannon osalta omavarainen maakunta (vuoteen 2025 mennessä), fossiilisesta öljystä kokonaan luopuminen (vuoteen 2030 mennessä)
- Puun vuotuisen käytön lisääminen 1 milj. m³ (vuoteen 2025 mennessä)

Pohjois-Karjalan teollinen sekä tutkimuksen ja koulutuksen osaamisprofiili leimautuu vahvasti metsien monipuoliseen ja kestävään hyödyntämiseen sekä siihen liittyvään osaamiseen ja teknologiaan. Erityisesti pyritään hyödyntämään innovaatiopotentiaalia, joka syntyy yhdistelemällä metsäosaamista ja alueen muita vahvoja osaamisaloja.

Joensuulla on metsäalalla vahva kansainvälinen brändi ja se tunnetaan Euroopan metsäpääkaupunkina. Vahva imago perustuu poikkeuksellisen laajaan ja monipuoliseen osaamisklusteriin.

Osaamiskeskittymän erityispiirteet

1. Keskeinen metsäalan tutkimusorganisaatioiden keskittymä Euroopassa (yli 600 biotalouteen liittyvää asiantuntijaa)
2. Ainoa kaikki metsäalan koulutustasot kattava metsäopetuksen keskittymä Suomessa
3. Maailman johtava metsäkoneiden valmistuksen yritysklusteri
4. Alueen muut vahvat vihreän kasvun osaamiskärjet, kuten avainteknologiat, fotonikka, materiaaliosaaminen, tukevat alueen ainutlaatuisista profiloitumista ja mahdollistavat uuden liiketoiminnan syntymisen alueelle

Kasvua vahvistavat toimet

1. Biotalousinvestoinnit liikkeelle

Toteutuessaan investoinnit (yli 300 M€) synnyttävät noin 1000–1250 uutta työpaikkaa.

- Lieksan Kevätniemen biojalostamon ja -terminaalin (GFN Oy) investointien toteuttaminen
- Nurmeksen bioteollisuusalueen bioenergiatehtaan ja muiden investointien toteuttaminen
- Vapo teknisen hiilen tuotantolaitoksen toteuttaminen Ilomantsissa
- Kiteen Puhoksen puutuotetehtaan käynnistyminen sekä Puhoksen alueen teollisen keskittymän kehittäminen
- Joensuun Green Park -teollisuuspuiston kehittäminen biotalouden teknologiateollisuuden kansalliseksi lippulaivaksi
- Mustan pelletin pilottilaitoksen toteuttaminen
- Metsä- ja biotalousyritysten investoinnit tuotantovolyymien ja jalostusasteen merkittävään nostamiseen sekä innovaatioihin (mm. julkisuudessa esillä ollut mahdollinen Enocellin liukosellutuotantokapasiteetin kasvattaminen).
- Liikennebiokaasun tankkausasemaverkoston investointi

Näiden lisäksi aktiivisella ja hyvin kohdennetulla Invest in -toiminnalla kyetään löytämään alueelle merkittäviä uusia investointeja vahvistamaan jo olemassa olevia osaamisklustereita. Maakunta on aktiivinen Invest in -toiminnassa, jota toteutetaan yhteistyössä Finpron, Invest in Finlandin ja muiden Itä-Suomen maakuntien kanssa.

2. Metsäbiotalouden kansainvälisen huippuosaamiskeskittymän vahvistaminen

Keskeisenä tavoitteena on Joensuun metsä- ja bioenergiaosaamisen sekä biotaloustutkimuksen kehittäminen kansainvälisenä huippuosaamisen keskittymänä palvelemaan koko Suomen ja Euroopan biotalouden kehitystä. Alue tarjoaa osaamista ja konkreettisia mahdollisuuksia pilotoida ja kehittää kansallisen tason biotaloustoimenpiteitä.

- Euroopan metsäinstituutin (EFI) globaalien toiminnan ja Suomen Joensuun päämajatoimintojen kehittäminen
- Itä-Suomen yliopisto Suomen ja Euroopan metsä- ja puuyliopistoksi, merkittävä kehitysloikka monitieteisen metsiin ja puuhun liittyvän biotalouden tutkimuksessa (OKM)
- Luonnonvarakeskuksen ja Suomen ympäristökeskuksen kehittäminen ja vahvistaminen Joensuussa osana huippuosaamiskeskittymää (MMM, YM)
- Karelia-ammattikorkeakoulun Sirkkalan Energiapuiston vahvistaminen kansallisena vetovoimatekijänä ja tutkimusinfrastruktuurina biotalouden alalla (OKM)
- Biotalousalan monialaisen koulutuspolun varmistaminen ja kehittäminen maakunnassa (toisen asteen koulutus, ammattikorkeakoulu, yliopisto)
- Metsähallituksen toimintojen sijoittaminen Joensuuhun (MMM, YM)
- Biotalousalan innovaatiokeskittymän kehittäminen on keskeinen osa Joensuun kasvusoimusta ja Joensuun kasvustrategiaa (TEM, OKM). Kaupunki sitoutuu omalta osaltaan tukemaan uusien innovaatioiden kaupallistamista innovatiivisilla julkisilla hankinnoilla ja tarjoamalla niille referenssiobjekteja

- Joensuun Tiedepuiston Vihreän Kasvun Keskus aktivoi tutkimuslaitosten ja yritysten yhteistyötä, edistää avainteknologioiden hyödyntämistä yrityksissä ja rakentaa kansainvälistymiseen tähtäviä yritysverkostoja. Sen osana toimii Start up Oasis, joka keskittyy innovaatioiden kaupallistamiseen ja kasvuyritysten synnyttämiseen
- Pohjois-Karjalasta ensimmäinen HINKU (Kohti hiilineutraalia kuntaa) -konseptin mukainen hiilineutraali maakunta (Pohjois-Karjalan kunnat)

3. Pohjois-Karjalaan liittyvät kansalliset ratkaisut biotalouden vauhdittamiseksi

Biotalous syntyy investoinneista

- Systemaattiset panostukset biotalouden Invest in- ja kasvuohjelmatoimintaan (Finpro)
- Uudenlaisten rahoitusratkaisujen luominen biotalouden investointien liikkeelleläähtöön: markkinaehtoisen, mutta valtion mahdollistaman epäsymmetrisen pääomarahoituksen toteuttaminen, kansallinen biotalousrahasto (TEM) ja suora EU-rahoitus.

Euroja viennistä

- Biotalousosaamisen- ja koulutusviennin mahdollistaminen (TEM, OKM)
- Maakunta osallistuu biotalouden kansallisten vientiverkostojen rakentamiseen yhdessä Team Finlandin kanssa etenkin laajempaa kokonaislähestymistapaa edellyttävillä markkina-alueilla. Alue voi toimia pilottina kehitettäessä uudenlaista toimintamallia kasvuohjelmien ja alueellisten toimijoiden välille.

Puun saatavuuden parantaminen

- Talouskäytössä olevien metsien luonnonvarapotentiaalin kestävä kasvattaminen (MMM)
- Ratkaisuja puubiomassan saatavuuteen ja kilpailukykyyn, digitaalisen biotalouden hyödyntäminen puunhankinnan kilpailukykyyn parantamiseksi

Kuljetusten kilpailukykyyn parantaminen

- Metsähallituksen myyntituottojen tulouttaminen osin alueille ja alemman asteen tieverkon hoitoon (MMM, LVM), biotalouden keskeisten kuljetusten turvaaminen
- Saimaan sisävesiliikenteen kehittäminen valtion ja EU:n TEN-t rahoituksella (LVM)
- Puun rautatiekuljetusten kilpailukykyyn parantaminen (LVM): tavararaideliikenteen vapauttaminen aidosti kilpailulle, ratapihojen ja terminaaliverkoston kehittäminen, rautateiden sähköistäminen keskeisillä puunkuljetusväylillä (Pohjois-Karjalassa Onkamo–Niirala, Joensuu–Uimaharju). Myös muiden rautatieyhteyksien kunto tulee vastata kuljetusten tarpeita (esimerkiksi Ilomantsin rata).
- Puuvirtojen, logistiikan ja terminaaliverkoston kehittäminen ja optimointi (TEM, MMM, LVM), Suomen metsäkeskus käynnistämässä selvitystä Itä-Suomessa.
- Superrekkojen (HCT -kuljetuksien) toimintaedellytyksien turvaaminen ja mahdollistaminen puuvirtojen kannalta tärkeimmillä tieosuuksilla (LVM).